

renaștere românească, integrare europeană

DE
LECTURĂ

Ei au întemeiat JUNIMEA și CONVORBIRI LITERARE

La împlinirea celor 125 de ani de
la înființare, urăm revistei „Convorbiri literare” — cu vorbele Poetului
— „La trecutu-ți mare, mare viitor!”

Prestigiul arhitecturii și parodia stilistică

Piața Mihai Eminescu, fostă Tineretului, este un loc al orașului căruii cetățenii îi zic „La Fundație”, deși ambele numiri oficiale au corespondent material în teren cu funcțiuni culturale persistente: Casa Tineretului și monumentul antebelic al lui Eminescu. Numele „La Fundație” nu s-a șters din memoria oamenilor cu toate că majoritatea nu mai știu de ce se numește așa. În urma unui sondaj sumar s-a putut observa mirarea sau neîncrederea lor în privința faptului că actuala bibliotecă universitară Mihai Eminescu se află în clădirea Fundațiilor Regale Ferdinand I. Cum pare să fie evident că nu prestigiului monarhiei (în viziunea ideologică post-belică, toți regii României n-au fost decît niște vânzători de țară), se datorează rezistența numelui, această rezistență permite ipoteza că ea este rezultatul prestigiului arhitecturii, avînd în vedere calitatea de operă de arhitectură a clădirii.

Aflăm în ideea mai sus-menționată două motive de meditație. Mai întîi importanța numelui în procesul de creație a operei de arhitectură: fie numele consingea scopului, cunoscut sau ales antefactum, cum este cazul Fundațiilor Regale, fie numele locului existent deja în memoria orașului. În ambele ipostaze numele determină nașterea operei. Celălalt motiv îl constituie alchimia subtilă prin care opera de arhitectură devine semn, simbol al locului și al orașului. Se întîmplă așa atunci cînd numele clădirii nu este doar atribuire, ca în cazul amintitei „Case a Tineretului”, ci devine însușire expresivă, pe de o parte, și cînd clădirea respectă spiritul locului, pe de altă parte.

Cum a căutat arhitectul Fundațiilor această coerență expresivă nu este greu de ghicit, întrucît căutările și rezolvările lui sînt vizibile. Este evidentă reușita în obținerea caracterului regal, prin folosirea unui limbaj academic sobru, într-o volumetrie bine găsită care răspunde perfect locului.

În dialog cu această operă de arhitectură celelalte construcții ale pieții sînt ne semnificative sau, mai bine zis, prost-semnificative. Tema generoasă a „Casei Tineretului” nu a dus, în viziunea arhitectului care a proiectat-o, decît la o parodie stilistică. Blocul de locuințe cu arhitectură relativ corectă nu-și află locul în spiritul pieții, iar vechiul „Palat al Telefoanelor”, cu mimul lui sărăcăcios de arhitectură modernă ar fi putut face față, ca reprezentativitate, cel mult pentru cartierul „Dacia”.

În concluzie, din punct de vedere arhitectonic și urbanistic, Piața Mihai Eminescu nu are nici o consistență, nici o legătură cu numele poetului și nici nu a intrat în conștiința cetățenilor ca piață, cum este Piața Unirii de exemplu, ea este pur și simplu un loc, „La Fundație”, nume datorat operei de arhitectură. Motiv de meditație pentru toți cei ce vor gîndi și construi case lingă monumentele care fac gloria Iașului, și pe care, din păcate, le-am respecta atît de puțin. Valoarea acestor monumente va fi însă, mereu, un judecător imparțial și nemilos, acționînd la vedere pentru demascarea oricărui intruși.

Ionel OANCEA

Foto Constantin GHITULESCU

— Ce părere aveți despre candidatura d-lui N. Manolescu la președinția României?

— Din punctul de vedere al personalității D-lui Manolescu — mă refer nu doar la calitățile sale profesionale și morale, dar și la cele politice — candidatura este cum nu se poate mai binevenită. Ar fi primul președinte necomunist, după cei doi cunoscuți președinți, de până acum, ai României. Dar pentru ca această candidatură să fie și cu șorți de izbândă, ar mai trebui o strategie unitară a Convenției Democratice, care să conducă la o singură propunere din partea partidelor opoziției reale. Da, cred că Dl. Manolescu reprezintă o soluție credibilă. Nu i s-ar putea nici măcar reproșa că „n-a mâncat salam cu soia”, aici, cu noi. Bineînțeles însă, că ar mai fi necesară și obiectivitatea mijloacelor de informare, în special a TVR, care să informeze corect electoratul.

Prof. dr. IOAN CAPROȘU

decanul

Facultății de Istorie — Universitatea „Al. I. Cuza” Iași

— Domnule decan, candidatura la președinția României a D-lui Manolescu vi se pare cu temei?

— Deși ca om politic este cu mult mai tinăr ca alți potențiali candidați la funcția de Președinte al României, a făcut dovada, până în prezent, că este vrednic pentru această funcție, întrunind toate calitățile necesare unei asemenea investituri. Să nu uităm că, dincolo de atâtea pretenții ale altora, este cel mai bun analist politic din România. Dl. Manolescu, nici în scris și nici în practica politică n-a greșit niciodată până acum.

PETRU CARAMAN

dr. doc. în matematică,

președinte de onoare al P.A.C. Iași

— Domnule Petru Caraman, cum priviți candidatura la președinție a D-lui Nicolae Manolescu?

— Dl. Nicolae Manolescu mi se pare personalitatea politică cea mai proeminentă din țara noastră, comparabilă doar cu aceea a domnului Corneliu Coposu. Domnia sa are de departe cel mai mare credit în Occident, ceea ce este foarte prețios în situația noastră economică dezastruoasă, cit și datorită dispariției aproape integrale a capitalului de simpatie, cîștigat în mod așa de spectaculos prin revoluția începută cu revolta spontană anticomunistă din 17—22.XII.1989 și care a fost distrus datorită inscenării cu teroriștii inițiată în după amiaza lui 22, ca și prin acțiunea poliției din 13.VI.1990, urmată de acțiunea securisto-minerească ce i-a urmat și de care s-a făcut vinovat actualul președinte. Ca intelectual, apreciez în mod deosebit ce reprezintă criticul și scriitorul Nicolae Manolescu pentru cultura română, iar ca om care n-a făcut compromisuri, sint plăcut impresionat de etica sa atât înainte, cit și după revoluție.

— Ce șanse credeți că are Dl. Nicolae Manolescu de a accede la conducerea țării?

— Omul modern, dacă vrea să dea un răspuns cit de cit riguros la această întrebare, trebuie să se bazeze pe un sondaj, al cărui grad de acuratețe crește cu cit ne apropiem de ziua alegerilor. În lipsa unui astfel de instrument de testare a opiniei publice, nu-mi rămîne decît să fac apel la intuiție și logică. Așadar, consider că Dl. Nicolae Manolescu ar putea avea un dublu atu: omul de cultură pentru intelectuali și faptul că este în fruntea unuia dintre partidele componente ale opoziției unite în Convenția Democrată, pentru cei mai mulți.

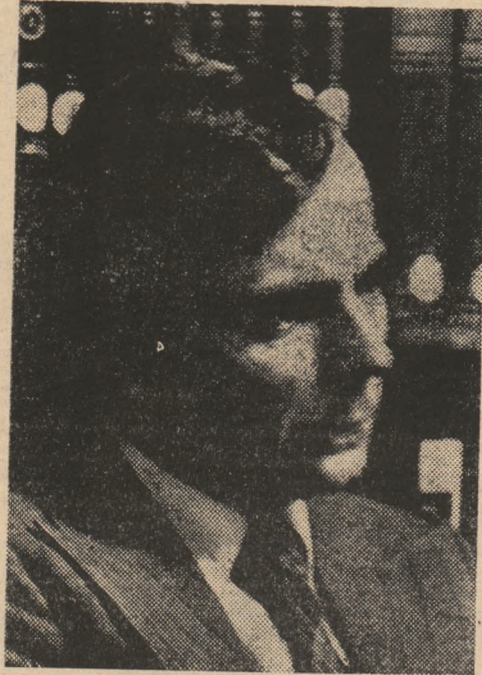
— Cum ar putea crește aceste șanse?

— Dacă nici unul dintre partidele de opoziție sau de semiopoziție (cum ar fi cel liberal) nu va prezenta un candidat credibil.

— În cazul cînd Dl. Nicolae Manolescu ar fi ales Președinte al României, cit ar fi de benefic acest lucru? Și pentru cine?

— Alegerea D-lui Nicolae Manolescu în fruntea țării ar reprezenta un punct de cotitură în istoria României și am putea să o considerăm ca incununa revoluției începută la 17. XII. 1989. Avem toate motivele să credem că personalitatea D-lui Nicolae Manolescu va reprezenta o garanție că toate structurile comuniste vor fi schimbate în cel mai scurt timp, că țărani și vor căpăta înapoi bucata lor de pămînt, orașenii — casele naționalizate în care se lăfăie (în

Un candidat la președinție:

ca o schimbare la nivel de președinție ca persoană este benefic statului român și încă o dată îi urăm succes D-lui Manolescu și să aibă tăria de a ține piept diferitelor presiuni morale, psihice sau de altă natură de care, sint convins, va avea parte în timpul campaniei electorale.

— D-le V. Condurache, mă gîndeam că D-l N. Manolescu nu mai poate fi acuzat că n-a fost în țară, că a venit de nu știu unde, cum i s-a reproșat D-lui Rațiu, n-a fost nici membru de partid. Mă gîndeam la o posibilă stringere a rîndurilor opoziției românești în jurul lui N. Manolescu. Credeți că va fi posibil asta?

— Da, va fi posibil cu o anumită condiție. D-l Manolescu trebuie să țină cont că în România, cam un procentaj de 80 la sută sint semianalfabeți din punct de vedere politic. Ca atare, trebuie să-și addeveze limbajul, în așa fel încît toată lumea să înțeleagă ce vrea să spună și, mai mult de atît, atrag atenția să nu folosească limbajul de lemn.

— D-l Manolescu n-a folosit niciodată limbajul de lemn.

— Corect, sint de acord cu dumneavoastră, dar, pînă acum, nu a dus o campanie electorală la nivel prezidențial. Eu nu știu ce sfaturi va primi, dar sfatul nostru este să vorbească simplu, corect și fără inflorituri, fără speranțe deșarte, să spună omului corect care e situația și ce se va strădui să facă, în ideea ca România să depășească acest prag.

— Dumnealui, din cîte îl cunosc, n-are nimic demagogic și e foarte onest. Dar voiam să comentați dacă e posibil ca forțele de opoziție să susțină candidatura D-lui Manolescu, să nu apară orgolii inutile ca fiecare partid să-și susțină candidatura proprie.

— Din punctul meu de vedere, ca independent...

— Dar sinteți liderul Sindicatului Feroviar Iași.

— Din punct de vedere politic sint independent, nu-i nici o problemă, dar, vedeți, opoziția trebuie să-și dea seama, odată pentru totdeauna să lase orgoliile deoparte, să aleagă pe cine trebuie. Noi, sindicatetele, credem că în persoana D-lui Manolescu găsim un om de bunăcredință, un om de viitor, care va trebui ajutat în foarte multe probleme. Sint convins că opoziția se va trezi și-i va da tot sprijinul, sindicatetele — nici nu mai punem problema, cel puțin Sindicatetele Feroviare care au fost mințite de actuala putere din România. Noi facem un apel pe această cale la respectarea legilor României și la aplicarea lor în totalitate, bune, rele, cum sint. Tot ce este lege în România să fie respectată.

— I se reproșează D-lui Manolescu că nu este cunoscut, că Partidul Alianței Civice este mic. Dumneavoastră ce credeți? Va reuși să se facă cunoscut în campania electorală?

— Aici ar trebui un efort conjugat din partea opoziției și știți că noi sintem confrunțați cu penuria de informații. Ca să ajungi în conștiința oamenilor trebuie să ai o putere financiară, ceea ce nu este altceva decît o necesitate, pentru că trebuie să-ți faci vis-à-vis de putere un sistem informațional propriu. Asta-i singura șansă, trebuie eforturi conjugate din partea opoziției pentru a crea acest sistem informațional propriu și asta cit mai repede.

— Dumneavoastră considerați deci că D-l Manolescu este un candidat la președinția României cu reale șanse?

— Sigur că da. Și cred că nu numai noi îl vom susține.

SERGIU CUNESCU

Președintele P.S.D.R.

— Domnule Cunescu, la viitoarele alegeri prezidențiale credeți că va mai fi ales Ion Iliescu?

— Eu cred că nu va mai fi ales.

— Acum sinteți optimist sau realist, cînd spuneți asta?

— Nu, sint realist. Optimist aș fi în altă privință, dacă aș considera că se trezește în el, cit de cit, un sentiment patriotic și renunță să mai candideze.

— N-au mai fost comuniști care să renunțe la putere, de bunăvoie, niciodată; eu nu cunosc. Nici D-l Iliescu, cu siguranță, nu va renunța!

— E grav, pentru că, cu atît mai mult, își va îngreuna soarta în viitor. Pentru mine e clar că România a fost împărțită

în două și există o permanentă dispută pe cazul Iliescu. Dacă Iliescu dispăre din viața politică, putem avea un oarecare început de consens, cel puțin de colaborare. Dar vom vedea dacă este capabil de un asemenea gest. Nu e cazul să revin pentru că l-am mai caracterizat pe D-l. Iliescu. Eu sper că se va retrage.

— Vreți să comentați candidatura la președinție a d-lui Manolescu?

— Nu pot să fac, în momentul de față, nici un comentariu. După părerea mea, campania prezidențială nu trebuie încă deschisă și de aceea personalitățile politice mai marcante nu și-au declarat participarea. E adevărat, cei care n-au încă o figură politică constituită și care au nevoie de timp pentru așa ceva pot să înceapă mai devreme, dar părerea mea este că cei care se vor prezenta cu șanse se vor anunța mai tîrziu.

— Partidul dvs. va propune vreo candidatură pentru funcția de președinte al României?

— Pînă în prezent (sfîrșitul lui ianuarie — n.n.) nici nu s-a discutat această problemă. Am considerat, la ultimul Consiliu Director, că nu este o chestiune urgentă și de aceea nici nu am pus-o în discuție. După alegerile locale, s-ar putea ca, la următorul Consiliu Director, să dezbaterem această problemă.

— Există posibilitatea ca P.S.D.R.-ul al cărui președinte sinteți, să susțină candidatura D-lui Manolescu?

— N-am nici un semnal pozitiv în această privință.

— Cred că D-l. Manolescu și-a anunțat așa devreme candidatura față de alții — și-a dezgolit primul pieptul — din onestitate, pentru a nu se mai putea spune, mai tîrziu, că intelectualii din opoziție nu s-au oferit, cum s-a spus după alegerile trecute despre Gabriel Liiceanu cel puțin. S-ar putea — și cred că așa ar trebui — ca toată opoziția românească să se adune în jurul lui Nicolae Manolescu și să-i susțină candidatura la președinție.

— Bine, dvs. enunțați teza că cine s-a anunțat primul ar putea să aibă sprijinul întregii opoziții.

— Nu. Și-a anunțat candidatura și dl. Nicu Stăncescu, dar nu-l iau în serios, nu intră în discuție!

— Nu mă pot pronunța, nu pot să dau nici o notă negativă D-lui Manolescu, dar dinsul face eroarea să anunțe că speră să fie sprijinit de Convenție. Asta este un avans. D-l Nicolae Manolescu are multe calități, dar...

— D-l. Manolescu nu poate fi atacat ca D-l Rațiu, nici măcar că n-a stat aici în țară, pentru că n-a fost plecat, n-a fost nici măcar membru PCR, ca D-l Cămpănu, este un om total curat și ne-compromis. În plus, nici nu urmărește puterea sau să facă avere, pentru că este un intelectual valoros, care, după Maiorescu și Călinescu, e poate cel mai prestigios critic literar din România. Nu-i trebuie nici măcar statuie, pentru că, deja, o are.

— Da, eu nu vă pot da argumente contra și nici să nu înțelegeți că eu sint contra, să nu înțelegeți în felul ăsta. Eu v-am răspuns exact ceea ce cred, că dacă s-ar ajunge ca, în Convenție, să se aleagă o persoană, aceasta va rezulta dintr-o dezbateră.

— Dar nu-i exclus ca acea persoană să fie D-l Manolescu!

— Nici una dintre personalitățile marcante ale partidelor nu sint excluse.

— Știu că D-l Corneliu Coposu se exclude singur, pentru că dumnealui — deși este cel mai prestigios om politic acum, în România — a declarat că nu va candida la președinție, nici de data asta.

— Da, bine, dar s-ar putea ca PNȚCD, care e un partid mare, să prezinte un alt candidat.

— Poate îl va susține pe Nicolae Manolescu.

— Se poate.

NICHITA DANILOV

scriitor, redactor la „Dacia literară”

— Credeți, domnule Nichita Danilov, că D-l Nicolae Manolescu are vreo șansă de a cîștiga alegerile prezidențiale?

— Cred că D-l Manolescu are toate șansele pentru a deveni președintele României. Destinul său politic, sper să fie unul de excepție.

Revista CRONICA, începînd cu acest număr, deschide în paginile sale o anchetă care își propune să testeze opțiunile electoratului în privința viitorului președinte al României. Începem cu dl. Nicolae Manolescu care — dintre personalitățile marcante ale vieții noastre politice — și-a anunțat în mod oficial candidatura. Intenția noastră a fost de a explora cele mai diverse medii și categorii socio-profesionale, de la liderii ai partidelor politice, la studenți, muncitori, profesori oameni de cultură, syndicate. Așteptăm opiniile celor care ne citesc.

CRONICA

cele mai multe din ele, în momentul de față, fosta nomenclatură și securitatea, intelectualii vor primi salarii corespunzătoare (actualmente, la schimb real, un profesor universitar este plătit cu a douăzecea parte din ajutorul de șomaj din Germania sau SUA), învățămîntul, cercetarea și cultura urmînd să primească o cotă mai mare din bugetul țării, iar muncitorii harnici (care acum, trebuie să muncească o lună ca să cîștige cit un muncitor occidental într-o zi) nu vor mai risca să devină șomeri ca urmare a unei rețele de cursuri de recalificare la scară națională. Celor care se indoiesc de toate acestea, le răspund că o metodă sigură de a se convinge este să i se acorde D-lui Nicolae Manolescu șansa de a le realiza, așa cum s-a acordat și predecesorului său.

VASILE COJOCARIU

student, Institutul Politehnic Iași

— Domnule student, ce părere aveți despre candidatura la președinție a domnului Manolescu?

— Cred că este singurul lider din opoziție care constituie un pericol serios pentru Dl. Iliescu. Este un intelectual valoros care a dovedit o bună cunoaștere a jocurilor politice, și bine ar fi dacă întreaga opoziție i-ar susține candidatura. Dacă nu va fi așa, vom pierde din nou!

VAL CONDURACHE critic literar.

— Ce spuneți despre candidatura D-lui N. Manolescu?

— Nicolae Manolescu poate reedita și în planul politic traiectoria lui Titu Maiorescu. Ce-l deosebește de ilustrul său înaintaș e transparența atitudinii, lucru care îl face contemporan cu Vaclav Havel.

VICTOR CONDURACHE

liderul sindicatelor C.F.R. Iași

— D-le Victor Condurache, vă rog, dacă sinteți amabil și sinteți de acord, să comentați candidatura la președinție a d-lui N. Manolescu.

— D-l N. Manolescu este un om deosebit, iar eu, ca toți românii, m-am săturat de cei ce conduc acum țara. Sintem convinși că acest om, care, prin platforma pe care a adoptat-o, prin corectitudinea civică de care a dat dovadă pînă acum, este de un real folos României și noi, Sindicatetele Feroviare, considerăm

NICOLAE MANOLESCU

FR. MIHAIL GRĂDINARU

student la Facultatea de Drept — Iași

— Domnule student, cum apreciați candidatura D-lui Manolescu?

— În condițiile actuale, cred că D-l Manolescu intrunește mai multe calități față de alți potențiali candidați din cadrul Convenției Democratice — pentru a reuși în alegerile prezidențiale. Cred și sper că va fi un bun președinte.

VASILE IANCU

ziarist la „România liberă”

— Domnule Vasile Iancu, de ce-l considerați — cum mi-ați mărturisit mai demult — pe D-l N. Manolescu un potențial președinte al României?

— Din momentul în care D-l Nicolae Manolescu a fost desemnat liderul PAC m-am gândit la această potențialitate, ca să zic așa, salvatoare. Și m-am bucurat că un intelectual de talia sa, caracter puternic, o personalitate accentuată, care n-a făcut nici un fel de compromisuri cu puterea comunistă, a intrat în jocul atât de dificil, adesea riscant pentru un cărturar de soi, al politicii. Dar știm — nu spun noutăți — că în această țară, și nu numai la noi, în vremuri de înnoiri radicale, cit și de cumpănă pentru existența națională, politica de vîrf au făcut-o intelectualii de elită, cu deosebire cei de formație umanistă, și nu politicieni făcuți peste noapte. Or, la noi, acum, și de 45 de ani încoace, cine a făcut politică? Semianalfabeți proletari, activiști semi — și sfero-doctii, băieți de suflet ai lui Ceaușescu, care nici măcar nu l-au citit pe părintele comunismului, dar îl citează ca niște papagali, mai nou, au dat-o pe democrație. Sigur, socoteam că și intelectualii de marcă, democrați din convingere, nu din oportunism, puteau fi șefi de stat. Dacă vreți, m-am gândit la Alexandru Paleologu, Octavian Paler, Ștefan Aug. Doinaș, Gabriel Liiceanu, personalități de rasă europeană, care oricînd ar sta alături, dacă nu ceva mai confortabil, de alți șefi de state din Occident. Nu supralicitez cu nimic. La noi, însă, mereu a fost nevoie ca străinii să ne arate valorile autentice. Statura politică a D-lui Manolescu nu e o creație post-revoluționară. Ea există. Iar eseurile sale politice de la „Ochiul magic”, recent publicate în volum, îmi întăresc convingerea, formată mai demult, că Nicolae Manolescu este un politician pur singe. Dar și cînd îl ascuți, D-l. Manolescu are aceeași limpezime în a despărți mînciuna de adevăr, în a nuanța liniile neclare, în a spune adevărului pe nume, chiar dacă acest adevăr supără o groază de lume. De altfel, cred că asta e și unul din principiile la care ține foarte mult D-l. Manolescu, rădă de singe cu morală. Pentru că nu poți fi moral, dacă ești mincinos. Și vedem ce dezastru au provocat și provoacă minciunile în politica actuală.

— Bine, dar cum va acționa D-l. Manolescu la această funcție?

— Revin la ceea ce am spus. În țara asta, în anumite vremuri, intelectualii de rasă și onestii au lăsat lucrul lor pentru care și-au măcinat creierii și și-au asumat răspunderi politice. Apropo, și cit mai mulți intelectuali cinstiți, democrați, accepta, în rîndul lor, vor explica, în cercări tot mai largi, de ce dorim D-l. Manolescu să fie președinte și de ce este nevoie de el. E nevoie acum de luminarea minților într-o renaștere politică, civică, morală, creștinească. Vor explica, înșe, cu argumentele cărții, ale logicii, nu cu vorbe patetice, populiste, lipsite de orice miez. Nădăjduiesc că atunci D-l. Manolescu va fi cunoscut la adevărată sa valoare de cit mai mulți oameni. Prin urmare, pînă la (de) serviciile TVR, importante, foarte importante sînt contactele frecvente cu lumea. Între domnia sa și echipa din juru-i, cu această lume debusolată, înșelată, deturnată de la normalitate, prin diversivni de tot felul. Zidul necunoașterii și al indiferenței trebuie spart cu inteligență și adevăr. Cit mai repede. Pentru că șanse sînt. Au dovedit-o și alegerile locale. Trezirea la adevăr are, totuși, loc. Dar timpul, timpul presează.

DUMITRU IUGA

președintele Sindicatului Liber din R.T.V.R.

— Domnule Dumitru Iuga, aș vrea să discutăm despre candidatura D-lui Manolescu la președinția României. De acord?

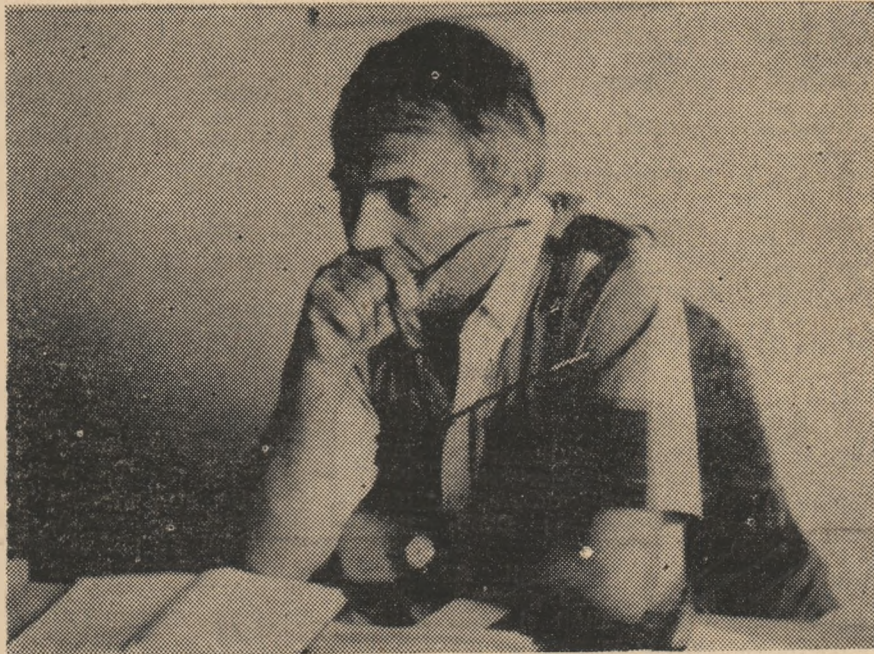
— Da. Domnul Nicolae Manolescu este membru fondator al Alianței Civice, este un om care face parte din elita intelectualității românești. A avut și țaria

morală să-și păstreze verticalitatea în timpul dictaturii comuniste, deci este un om de o probitate morală deosebită.

— Eu aș spune exemplară. Dar să revenim la candidatură.

— Cred că este o candidatură fericită pentru națiunea română, dar mă tem că șansele D-lui Manolescu de a obține sufragiile electoratului sînt foarte scăzute. Și asta pentru că D-l. Manolescu este cunoscut și foarte respectat numai de un eșantion al vieții noastre sociale — intelectualitatea. Pentru omul de rînd, D-l. Manolescu este, din nefericire, destul de puțin cunoscut.

— Domnule Iuga, am fost artîndoi prezenți la mitingul din Iași din 24 ian. a.c. la care D-l Ion Rațiu era ovaționat. Cu doi ani în urmă, aici, D-l Rațiu poate ar fi fost linșat. Ce-l împiedică pe D-l

Manolescu să fie, în scurt timp, tot atît de popular, mai ales că domnia sa nici n-a fost plecat din țară? În plus, nici nu-i bogat și nici nu dorește să se îmbogățească.

— Vă spun ce l-ar putea împiedica pe D-l. Manolescu să cîștige popularitatea D-lui Rațiu. Nu cred că va găsi limbajul necesar pentru a concura popularitatea D-lui Rațiu. D-l. Rațiu are totuși un stil personal, propriu care-i folosește în discursuri și cîștigă, astfel, simpatii foarte ușor. D-l. Manolescu are un discurs intelectualizat, prea academic și, cred eu, cu toate bunele intenții, nu va reuși să cîștige o majoritate în timpul scurt pe care îl are la dispoziție.

— Dar dacă toate forțele din Convenția Democrată ar sprijini candidatura la președinție a D-lui Manolescu?

— Sigur, eu o fac cu plăcere, cu devojament, dar mă tem că omul simplu nu va înțelege necesitatea acestui sprijin.

— Dar chiar și Televiziunea l-ar putea ajuta pe D-l. Manolescu să devină popular, să fie cunoscut de cei mulți. De ce nu?

— Ați apăsât exact pe punctul nevralgic. Iliescu face tandem cu Răzvan Theodorescu. R. Theodorescu nu se prăbușește decît prin plecarea lui Iliescu, iar Iliescu nu va pleca eventual decît după alegeri, deci după campania electorală prezidențială. Deci, D-l. Manolescu nu va fi ajutat de Televiziune în această campanie electorală. Dimpotrivă. Îmi pare foarte rău, dar așa stau lucrurile. Sper, totuși, ca D-l. Manolescu să-și facă o campanie electorală profesionistă, pentru că noi nu mai putem suporta timp de patru ani o paralizantă republică prezidențială!

NICOLAIE LUCA

Conf. dr. Facultatea de matematică, Universitatea Iași

— D-le profesor, ce părere aveți despre candidatura la președinție a D-lui Nicolae Manolescu?

— În raport cu celelalte două prezumtive candidaturi, pentru moment cred că depunerea candidaturii D-lui Manolescu este rezonabilă. Va fi foarte bine dacă vor fi și alte candidaturi.

— Dar nu mi-ați spus care sînt „celelalte două prezumtive candidaturi” la care vă gândiți?

— Este numai o bănuială, nu am nici o siguranță, dar celelalte două candidaturi la care mă gîndesc sînt ale domnilor Câmpeanu și Iliescu.

— Dar ați fi foarte trist dacă domni Câmpeanu și Iliescu nu ar candida?

— N-ar fi nici o tristețe.

SILVIU LUPAȘCU

scriitor, redactor de editură

— Domnule Lupașcu, aveți o opinie în privința candidaturii profesorului Manolescu la președinția României?

— Puțina și paradoxala mea experiență de analist politic și individ insuficient pietrificat în bibliotecă mă îndeamnă să consider reinstaurarea monarhiei în România drept singura speranță ce ar putea declanșa un proces în mod au-

șa încît, cel puțin pînă în acest moment, nu cred că poate fi un candidat credibil.

— Mă gîndeam la un soi de solidarizare a forțelor de opoziție în jurul acestui nume. N. Manolescu.

— Dacă mă întrebați pe mine, Partidul Liberal merge de unul singur.

— Dumneavoastră, ce candidați la președinție veți prezenta?

— Probabil că nu vom avea un candidat la președinție, ci vor sprijini pe cineva care să aibă convingeri și păreri ferm liberale.

— Deci nu vedeți o posibilă coaliție a forțelor democratice de opoziție în jurul lui N. Manolescu?

— Nu știu ce înseamnă forță de opoziție în România.

— În primul rînd, Convenția Democrată!

— Nu cred că este în opoziție din moment ce o parte a Convenției Democratice face parte din Guvern. Auzeam zilele trecute un paradox din gura unui actual ministru care spunea că se află în opoziție. Dar astea sînt ciudăteniile vieții politice românești.

— Mă gîndeam că lui N. Manolescu nu i se mai poate spune că n-a mîncat salam cu soia sau că a fost membru de partid, el intrunește foarte multe calități. Are, în plus, în spate, o carieră de excepție.

— Salamul cu soia nu produce idei politice.

— Asta spuneam, că nu i se poate reproșa, nu că...

— E adevărat, nu i se poate reproșa, dar nu este suficient. E o condiție necesară, dar nu suficientă.

— Nu aveți încredere în intelectualul care este N. Manolescu?

— N-am spus asta, eu am spus că vreau să-i văd programul. După aceea, stăm de vorbă! Noi și cînd s-a format acest guvern, n-am intrat în el datorită faptului că nu avea un program.

— Dar am înțeles că v-a carotat D-l. Câmpeanu, asta a fost condiția lui pentru a intra în guvernare, de a vă înlătura pe dumneavoastră. E adevărat?

— Nu, ați înțeles greșit, noi am refuzat să intrăm în acest guvern, pentru că acest guvern nu avea un program și de altfel se vede, că ceea ce am spus atunci, că este un guvern de stagnare pe care România nu și-l poate permite, s-a întimplat. Stagnarea duce la rezultate dezastruoase din punct de vedere economic.

— Vedeți, totuși, dumneavoastră v-au jucat renghiul propriile opțiuni. De ce ați aderat la Carta pentru reformă a D-lui Roman și apoi v-ați retras? Asta, credeți că dă o notă de credibilitate pentru partidul pe care-l conduceți în fața electoratului?

— Evident, nu, dar am făcut-o din consecvență, oricît de paradoxal ar părea. Pentru că atunci cînd guvernul Roman a început, contrar unei părți conservatoare din Front, să înțeleagă că e nevoie de politică liberală, atunci ne-am apropiat de acest grup reformator. În momentul în care s-a dovedit că partea conservatoare a Frontului este mai puternică și că Frontul nu reprezintă o aglomerat, așa cum el s-a definit, încă de devărată formațiune politică, ci un conla început, atunci ne-am retras. Deci, repet, noi credem că nu putem sta pe loc ca formațiune politică și că trebuie să încercăm, pe orice cale, să impunem ideile liberalismului, în primul rînd ale celui economic, pentru că nu există altă soluție pentru această țară.

— Da, dar totuși a apărut un soi de oportunism atunci cînd v-ați retras, prin faptul că l-ați lăsat pe D-l. Roman tocmai atunci cînd au venit minierii în București. L-ați lăsat la greu.

— Nu, îmi pare rău, ne-am retras pentru a nu intra în guvernul Stoiljan.

— Ce părere aveți despre D-l. Stoiljan?

— Am mai exprimat-o și acum un an, că nu e suficient să fii premiant, ca să fii bun ministru. Se dovedeste că e și pentru primul ministru la fel de valabil.

— Dar în legătură cu raporturile Stoiljan — Iliescu și Stoiljan — Roman ce-mi puteți spune?

— Mi se pare că guvernul Stoiljan face o politică conservatoare, o politică influențată de președintele țării.

— Asta se cam știe. Dar vis-à-vis de polemica Roman — Iliescu?

— Eu cred că D-l. Roman este pe o poziție, în orice caz, mai realistă și mai contemporană decît D-l. Iliescu.

— De asta riscă să fie dat la fund?

(continuare în pag. 12)

Anchetă realizată de Dorin POPA

După **Dicționarul limbii române**, tomul XI, partea 1, litera Ș (București, 1978), **Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900** (București, 1979) și **Noul Atlas lingvistic al României. Moldova și Bucovina**, vol. I (București, 1987), apărute în Editura Academiei Române, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași tipărește, la aceeași editură, o nouă lucrare științifică de prestigiu: **Tezaurul toponimic al României. Moldova. Volumul I. Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale, 1772—1988. Partea 1, secțiunea A. Unități simple (localități și moși), literele A—O** (București, 1991).

Red al colaborării dintre cercetători ai Institutului și cadre didactice din învățământul superior și mediu, **Repertoriul** își propune să infățișeze, într-o primă secțiune (A), evoluția tuturor localităților din Moldova, de la 1772 (data primei catagrafii) până astăzi, dintr-o cvadruplă perspectivă: sub aspect administrativ (din ce ținuturi, ocoale sau comune au făcut parte de-a lungul timpului), teritorial (ce trupuri de moșie, cătune sau mahalale au avut în componența lor sau în care sate / orașe au fost înglobate), categorial (creșterea de la rangul socio-geografic de sat la cel de țirg oraș și invers, prin urbanizare sau ruralizare) și lingvistic (ce nume au mai avut și când și la ce s-a schimbat)... O a doua secțiune (B) are în vedere evoluția unităților complexe (ținuturi/județe/regiuni, ocoale/plăși/raioane, comune rurale și urbane, orașe, municipii)... În ambele secțiuni, care totalizează 9303 articole, s-au luat în considerație atât unitățile existente (2944 unități simple și 620 unități complexe) cât și cele dispărute (4298 unități simple și 1325 unități complexe), care au fost definite... prin raportare la cele existente”.

Această succintă expunere a conținutului lucrării, pe care am preluat-o din **Introducere**, relevă principalele sale domenii de interes: geografic, lingvistic și istoric. În condițiile unor ample preocupări pentru realizarea unei noi împărțiri administrativ-teritoriale a țării, **Repertoriul** (pe care oricine și-l poate procura de la sediul Institutului, str. T. Codrescu, nr. 2) se adresează unui public larg, care poate avea o vedere de ansamblu asupra evoluției sistemului nostru administrativ, cu constantele și variabilele sale, și deci poate aprecia mai bine oportunitatea unor soluții de îmbunătățire a sa.

Operă de mare complexitate lexicografică, **Repertoriul** reprezintă, atât prin obiect cât și prin maniera de prezentare a acestuia, o premieră în știința românească și, se pare, nu numai aici. Vom prezenta în continuare câteva aprecieri ale unor specialiști, la un prim contact cu lucrarea: Vasile Băican, șef de lucrări la Catedra de Geografie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași; dr. Vasile Arvinte, profesor universitar la Facultatea de Litere a aceleiași universități; dr. Ion A. Florea, cercetător științific principal la Institutul „A. Philippide”; dr. Ion Caproșu, profesor universitar, decan al Facultății de Istorie a Universității „Al. I. Cuza”.

VASILE BĂICAN

Partea întâi a primului volum al **Tezaurului toponimic al României. Moldova** este o operă monumentală, atât prin conținut cât și prin dimensiuni, însumând 923 pagini de format mare. Ea pune la îndemâna unor specialiști de formații diverse — geografi, filologi, istorici, statisticieni ș.a. — un foarte bogat material documentar.

Prefața ne dezvăluie structura întregului edificiu științific al lucrării, proiectată în zece volume, fiecare format din mai multe părți. Volumul întâi va cuprinde lucrări cu caracter preliminar sau auxiliar, prezentând și un interes în sine, care urmăresc să ofere baza teoretică și metodologică a întregii serii și, totodată, să descongeseze analiza lexicografică propriu-zisă întreprinsă în următoarele volume. Acestea vor fi consacrate **dicționarelor toponimice** ale Moldovei, deparțate după criteriul bazinelor hidrografice.

Primele două părți ale volumului I includ **Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale, 1772—1988**. Evoluția administrativă a localităților, de mare interes istorico-geografic, interesează mai puțin toponimia, care în definițiile sale apelează la reperele geografiei fizice, relativ stabile, singurele avute în vedere în denumirea autentică-populară. Partea lingvistică a **Repertoriului** se reduce, în esență, la nomenclatura geografică oficială, prezentată în diacronie, cu toate variantele sale (grafice, fonetice, lexicale, morfosintactice). Această parte va fi reluată selectiv în volumele următoare, eliminându-se în întregime deformările artificiale și utilizând un sistem economic de trimiteri la primul volum.

Partea întâi a volumului I, secțiunea A, cuprinde o foarte amplă **Introducere** (88 pagini) și o parte a **Repertoriului**, consacrată unităților simple (localități și moși). **Introducerea** oferă oricărui geograf un quantum de informații istorico-geografice deosebit de variat și util pentru rezolvarea numeroaselor teme științifice: studii de geografie istorică; studii de toponimie; studiul evoluției istorice a rețelei de așezări omenești în ultimele două secole; schimbările intervenite în rețeaua de așezări, ca urmare a dispariției multor sate, a înglobării unora dintre ele în unități administrative apropiate sau a apariției de sate noi. Ea este urmată de o foarte bogată listă bibliografică, adecvată și indispensabilă oricărui studiu de geografie istorică.

În aceeași **Introducere** sunt tratate cu multă competență numeroase probleme, multe dintre ele trezind un interes deosebit pentru geografi. Dintre acestea, amintim câteva: 1. Obiectul lucrării (Coordonate; Limite geografice și cronologice; Repere ale evoluției administrativ-teritoriale; Etapele evoluției; Surse de informare); 2. Critica textelor oficiale (Nomenclatura geografică; Deformările grafice; Efectele germanizării în toponimia Bucovinei; Nerespectarea regulilor

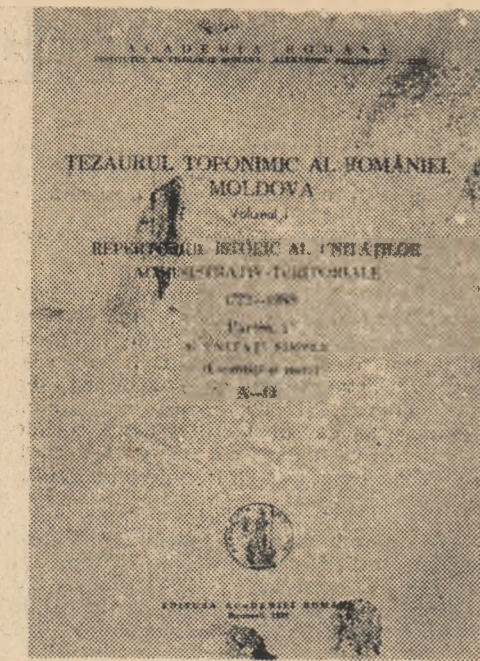
ortografice; Regionalismele și literarizarea lor; Situația administrativ-teritorială a localităților); 3. Structura lexicografică a lucrării (Indicații de utilizare; Denumirile geografice).

Conținutul propriu-zis al secțiunii A, de o importanță aparte pentru geografi, cuprinde câteva mii de localități și moși din Moldova, consemnate în perioada ultimelor două secole, care sunt prezentate în ordine strict alfabetică, de la litera A la O. (Celelalte litere, împreună cu secțiunea B a **unităților complexe**, urmează să apară în cea de a doua parte). Pentru fiecare localitate sunt indicate, pentru prima dată, în ordine cronologică, principalele documente cartografice și statistice din ultimele două secole, în care au fost înregistrate. De asemenea, este arătată și unitatea administrativ-teritorială din care a făcut parte în de-

cursul timpului. În acest fel, **Repertoriul** se prezintă ca un instrument de lucru indispensabil oricărui geograf (cadru didactic, cercetător științific ori student).

VASILE ARVINTE

Repertoriul reprezintă o mare realizare științifică a colectivului de cercetători de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași și al colaboratorilor externi, cadre didactice din învățământul superior și mediu. Dintre multiplele aspecte din care poate fi privită această operă monumentală, mă voi referi numai la interesul pe care ea îl prezintă pentru istoria limbii române. Numele de localități sau de moși (ca de altfel întreaga toponimie a unei regiuni) sînt alcătuite, în cea mai mare parte, din cuvinte obișnuite, combinate, adesea, în „sintagme toponimice”, care pot fi analizate nu numai din perspectivă sincronă, ci și diacronică. În lucrarea de față, fiind vorba de o cantitate enormă de oiconime, cele mai multe denumiri au o bază antroponimică. În această situație, ele sînt mai mult sau mai puțin transparente din punct de vedere etimologic. La această clarificare destul de rapidă a cercetătorului lingvist contribuie atestările succesive, impresionant de numeroase, pe care autorii ni le pun la dispoziție, în urma unei enorme munci de

excerptare a surselor documentare, din care ies la iveală numele foarte multor întemeietori de așezări sau proprietari de moșie. Acestea constituie, în nenumărate cazuri, etimonul oiconimelor respective. Deurce de aici ideea că cercetătorii trebuie să-și îndrepte atenția, în egală măsură, asupra antroponimelor, care se transformă în etimonurile oiconimelor.

Sursa antroponimică nu este însă unică. **Repertoriul** conține numeroase denumiri de așezări sau de moși care au la bază nume comune (de exemplu: **vale, dumbravă, luncă, poiană** etc.), unele, însă, cu o circulație regională, restrinsă, și fără etimologie. Acești așa-numiți „termeni entopici”, care denumesc forme de relief, pozitive sau negative, ape sau forme de vegetație, sînt prezenți în toponimele cu etimologie obscură, al căror număr este destul de ridicat. Efortul etimologic, prin recurgerea la resursele dialectologice și lexicografice, constituie o sarcină științifică fundamentală, care trebuie rezolvată în volumele următoare.

ION A. FLOREA

Sursele **Repertoriului** sînt actele administrative (catagrafii), table de vistierie, indicatoare, buletine oficiale, decrete și legi), documente istorice și cartografice. Mai ales cele mai vechi hărți, făcute de austrieci și de ruși (1774, 1778, 1790, 1830), au meritul de a oferi lucrării de față prime atestări, întîlnite în actele interne mai tirzii. De exemplu satul **Cujba** din harta de la 1830 este cunoscut în anii următori sub numele oficiale **Pro-**

popoștii, Protopoștii lui Cujbă, Cujbenii, Protopoștii Cujbeștilor; abia la sfîrșitul secolului trecut se impune numele **Cujba** (vezi **CUJBA**). În hărți și în documente apar și unele forme populare, importante pentru studierea toponimiei ca produs al unui anumit loc (Moldova) și timp (cu începere de la 1772, o perioadă de două secole). De aceea, în structura articolelor **Repertoriului**, ultimul paragraf este rezervat prezentării alfabetice a acestor variante, cu sursele lor înregistrate cronologic. Fără a intra în amănunte, vom evidenția (implicit, prin exemple), doar unele particularități moldovenești ale variantelor care au circulat și în scris în acest interval de timp, ilustrându-le cu câteva forme din articolul **BOTOȘANII**: **Botășanii, Botoșenii, Botșanii, Târgul Botșanii, Mahalaua Arminească, Mahalaua Sfeți Gheorgii, Mahalaua Vrăghienii, Măhăloa ce de Sus, Tîrgu Vitilor**; din articolul **MESTECĂNUL**: **Mastacanul, Mastacănul, Măstacînul, Măstecăcînul**; din articolul **CURECHIȘTEA**: **Curicheștea de Jos, Curicheștea, Curicheștea de Gios** — forme atât de interesante pentru istoria limbii române în genere.

Cel care consultă **Repertoriul** va remarca numărul mare de sate al căror nume provine de la nume de persoane. Este vorba fie de oiconime (nume de localități) cu sufix și formă de plural, fie fine, **CRUCERUL**.

de oiconime cu formă de singular. În cadrul problemei formării numelor topice, ne vom opta la o singură modalitate, importantă în epocă: crearea numelor de așezări de la numele proprietarilor, pornind de la remarcă din **Introducere**, p. XVIII: „Între 1820 și 1887 nenumărate nume de sate se formau de la numele proprietarilor, modificându-se o dată cu schimbarea acestora din urmă. Ascensiunea socială a proprietarului (...), trecerea satului în proprietatea soției sau a urmașilor, vânzările sau cumpărările de sate — toate aceste detalii ale vieții sociale se reflectau nemijlocit în denumirile satelor, care li se adaptau de la un an la altul”. Denumiri ca **Bătrineștii Hermeziului** (de la 1859, 1861, 1865, 1873, 1876) sau **Bătrineștii lui Burchi** (de la 1873 și 1876), explicabile prin numele proprietarilor unor părți din satul **Bătrinești** (vezi **BĂTRINEȘTII**), Alecu Hermeziu și Enache Burcă, se păstrează un timp; apoi, prin schimbarea proprietarilor și, mai ales, prin reunificarea acestor sate la 1887, se ajunge din nou la denumirea **Bătrinești**, de la 1772.

Multe alte denumiri de acest tip evoluează însă în altă direcție: de la vechiul nume al satului, la un nume la care se adaugă cel al proprietarului, pină, în cele din urmă, la un oiconim format doar din numele proprietarului de odinioară sau al urmașilor săi. Astfel, pe moșia **Domoșenii** (atestare din 1801) a lui C. Manole, se înființează, pe la 1820, satul **Cișla Paharnicului Costache Manole**, al cărui nume alternează cu **Domoșenii, Odaia Domoșenii Manolesii, Domoșenii Manolii, Manoleasca, Domoșenii Manolești și Manoleasa** (prima oară în 1861); din sinonimia „**Domoșenii Manolesii** sau **Manoleasa**” (cu atestări din 1866 și 1873) sau din compusul **Domoșenii-Manoleasa** (cu atestări din 1887, 1889, 1892, 1895) se impune, la sfîrșitul secolului trecut, forma actuală **Manoleasa** (vezi **MANOLEASA**).

În aceeași situație, dar cu schimbări și alternanțe de nume mult mai numeroase (peste 60!) și mai variate ca structură denominativă (reflectată de raportul sintactic dintre apelativ și numele propriu), va fi și numele țirgului înființat la 1823 pe moșiile București și Bodești de aga Th. Buhuș: de la **București, Bodești, Tîrgușorul București, Tîrgușorul Bodești, Tîrgul Bodeștii Buhușoaii**, noua localitate se va mai numi **Buhușul, Tîrgul / Tîrgușorul Buhușului, Tîrgul / Tîrgușorul Buhuș(ul), Buhușoia, Tîrgul / Tîrgușorul Buhușoaii, Tîrgul / Tîrgușorul Buhușoia**, pină la 1904, cînd se va impune numele actual (vezi **BUHUȘUL**). Alternanța numelor, foarte activă și îndelungată, este firească în condițiile unei perioade incipente, de formare a toponimului. Procedul se regăsește în multe alte cazuri, dintre care selectăm doar câteva: **BOLDUL, BRANUL, CIORNEIUL, CONDRACHE, CONDREA, COROIUL, GURANDA, JORA, MANOLEȘTII, NĂSTASE**.

Un alt grup de oiconime simple, provenite de la numele proprietarului, este ilustrat de evoluția toponimelor de tip analitic, formate din toponim (sau apelativ) cu o determinare genitivală (numele proprietarului), din care timpul și oamezii rețin, ca bază pentru oiconim, doar numele de persoană (modificat, cu mărci gramaticale specifice): satul **Ieșiții lui Bosie**, de la 1803, proprietatea slugerului Iordache Bosie la 1820, iar la 1832 al căminăresei Anastasia Bosie (de unde și numele **Ieșiții Bosiesei**), se va numi, din 1857 pină în 1952 (cînd dispăre, înglobat), **Bosia** (vezi **BOSIA**). Același traseu îl parcurg **DROGUL** (numit la început **Valea lui Drog și Valea Drogului**) **GOROVEIUL** (cu nume anterioare **Sihăstria lui Ioan Gorovei, Schitul lui Gorovei, Schitul Goroveiul, HARETUL** (cu numele mai vechi **Pașul lui Haret, Rateșul de de la Haret, Rateșul lui Haret**), **BELDI-MANUL, COMANUL**. Dar nu doar antroponimul face carieră în noua toponimie, ci și apelativul semnificînd rangul boieresc. Sintagma toponimică „Partea din Săcăleni a bănesei Zoîța Stavăr” va fi înlocuită cu seria sinonimică **Slobozia Săcălenii** sau **Băneasa** (la 1871), ultimul termen impunîndu-se de la 1887 (vezi **BĂNEASA**). Un elucer formează la 1803 o așezare numită **Slobozia Clucerului**; sau, cu un fonetism propriu sudului Moldovei (asimilare consonantică), **Slobozia Crucerului**, apoi **Slobozia Crucerul** și, în

Fondul principal al culturii române

Ni se pare potrivit să facem o comparație între numele de localități despre care am vorbit mai sus și cele vechi, din secolele al XIV-lea — al XVI-lea. Se știe că vechile nume sunt formate, în cele mai multe cazuri, cu sufixe colective (mai ales — *esti* și *-eni*), care reflectă, în general, raporturi de proprietate proprii obștilor sătești. Noile nume, reflectând alte raporturi de proprietate, individuale, sînt în marea lor majoritate toponime nesufixate, cu formă de singular. Vechiul procedeu se menține, dar ponderea lui în ansamblul toponimiei devine, de pe la 1800, neînsemnată.

Perioada 1772—1988 se caracterizează printr-o mare efervescență denominativă. Acum apar numeroase tipuri noi (sintagme și compuse, nume comemorative, simbolice etc.), care coexistă sau se succed cu repeziciune și care nu au fost încă studiate în extensiune și în profunzime. Pentru acestea **Repertoriul** oferă un material imens — și este de crezut că el va contribui considerabil la relansarea studiilor de toponimie românească, de prea multă vreme cantonate în prezent, la o mai bună cunoaștere a raportului dintre limba și istoria națională. Sub aspect dialectologic, el va contribui substanțial la stabilirea cronologiei unor fenomene fonetice, a repartiției lor teritoriale, la determinarea insulelor de populații alogene (ardelenesti sau muntenesti), la precizarea raporturilor dintre nivelele sociolingvistice ale limbii (popular-literar), a decalajelor de evoluție între numele proprii și cele comune.

ION CAPROȘU

După **Dicționarul literaturii române și Monumenta linguae dacoromanorum**, ambele incununate cu premii ale Academiei Române, cultura românească se îmbogățește acum cu o nouă lucrare monumentală, elaborată de cercetătorii moldoveni: **Tezaurul toponimic al României. Moldova**. Dacă ar fi să reluăm aici o mărturisire din **Prefață**, opera în discuție ar urma să aibă o structură cu adevărat hasdeiană, menită să epuizeze domeniul pe parcursul a zece volume. Deconcertant la prima vedere, acest proiect, conceput cu aproape două decenii în urmă, a prins cu timpul conturul necesar datorită profesionalismului și tenacității colectivului de specialiști format pe parcurs, care, în sfîrșit, are satisfacția de a-și vedea incununat un lung și imens efort științific, prin publicarea acestui prim volum din **Tezaur**.

În cele aproximativ 1700 de pagini ale primului volum (din care cea de a doua parte se află acum în corectură tipografică), sînt repertoriate pentru prima dată, după criterii rigurose științifice, toate localitățile din partea Moldovei dintre Carpați și Prut, înregistrate în izvoarele istorice, hărțile de epocă și în toate categoriile de acte oficiale administrative. Este regretabil însă că această operație nu a putut fi extinsă, datorită vitregiei timpurilor din urmă și a lipsei materialului informativ, și asupra teritoriilor moldovenești din afara granițelor actuale ale României, pentru a se putea aprecia, pe de o parte, unitatea genetică a toponimiei moldovenești, iar pe de alta masivele intervenții ale oficialităților străine.

Competența cu care a fost sistematizat acest imens material și acribia cu care au fost corectate erorile și deformările, de tot felul, de pe parcursul a mai bine de două secole, îi conferă lucrării un pronunțat caracter normativ, atât de necesar în preajma unei reforme administrative. Această reformă va trebui să pună capăt atîtor greșeli de ordin administrativ și să restabilească numele istorice ale multor localități, ce au fost „botezate” de-a dreptul aberant în ultimele patru decenii. Din acest punct de vedere, primul volum al **Tezaurului**, dincolo de interesul pe care îl prezintă pentru orice cărturar, constituie un instrument de lucru indispensabil pentru specialistul sau practicianul administrației de stat: de aceea, el n-ar trebui să lipsească din nici o primărie sau organism administrativ (în sens larg).

Pagini realizate de
D. IESANU

personalități accentuate

I. D. ȘTEFĂNESCU

Un savant și un înțelept

mult o carte despre Vasile Pârvan, pe care învățatul istoric al artelor își făcuse timp să o citească și am avut ocazia să discutăm în trecut pe marginea „personajului” meu. Era bucuros că asemenea figuri nu căzuseră cu totul în uitare, că noile generații, silite să admită un alt sistem de valori, își aminteau totuși de marii oameni din trecutul nostru, situându-se astfel într-o salutară continuitate. I. D. Ștefănescu știa să facă, la timp, gestul care identifică o vocație și o stimulează discret. Din nefericire, pensionat prematur și ținut la margine, el nu mai avea posibilitatea să intervină destul de eficace în destinele noilor generații. Unii l-au ascultat totuși, iar cuvîntul său a rodit. Ce altă recompensă poate aștepta un dascăl? Absolvind dreptul (1908) și istoria (1909), I. D. Ștefănescu n-a conștientizat să profeseze ca dascăl, chiar și atunci cînd nu mai dispunea de o catedră. Cuvîntul trebuie rostit oriunde poate rodi. Pe vremea refugului de la Iași, cînd sufletul fărîi părea că s-a retras într-un colț de Moldovă, asediat de toate mizeriile clipei, profesorul a vorbit mereu despre marile valori ale lumii, însufletind un auditoriu ce avea atîta nevoie de sprijin. Erau conferințe urmate de cîte un program artistic, în cadrul căruia, nu o dată, a cîntat și G. Enescu, în același spirit de resurrecție și solidaritate românească. Profesor la Școala de Belle Arte din

capitală, I. D. Ștefănescu a ținut apoi cursuri la Atena, Paris, Bruxelles, Iași, Cernăuți, oriunde s-a socotit utilă marea lui competență în istoria artelor, bizantinologie, cultură medievală. I s-au tipărit, la Paris, monografiile de specialitate și a fost distins cu premii de prestigiu. Raportor la congrese internaționale, s-a bucurat de o largă recunoaștere într-un domeniu de interferență multidisciplinară, unul în care autoritatea se cîștigă totuși atît de greu. Ajunge să amintim scrierile despre evoluția picturii religioase în Bucovina și Moldova, Muntenia și Transilvania (mai multe volume, la Paris), continuate după un lung răstimp cu altele privitoare la Maramureș, Banat, iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești în ansamblu. Operă vastă, în care se simte o viziune unitară a fenomenului artistic, explorat în inerenta lui istoricitate și într-o continuă analogie cu alte spații de cultură. Cunoșcînd ca nimeni altul arta bizantină, prelungită în tot spațiul balcanic și dincolo de acesta, cunoșcînd la fel de bine arta central-europeană și pe cea apuseană, I. D. Ștefănescu a aflat desigur orizontul cel mai prielnic unei sinteze integrate pentru arta veche românească, artă pe care a voit să o distingă mereu, însă fără ostentație, de elementele „contextuale” venite din zonele vecine. Marile sinteze necesită întotdeauna lungi și laborioase analize. Ca să ajungă la închegările amintite, I. D. Ștefănescu n-a ocolit nici un efort și nici o dificultate, pregătind sistematic sinteza, o sinteză pe traseul căreia se întîlnia cu pregătirile făcute de Al. Odobescu în acest domeniu, dar și cu marile inițiative ale lui N. Irga, pentru a nu aminti decît aceste repere ilustre. Sugestiile de studiu, presărate în numeroase conferințe, de-a lungul unei lungi cariere, încă se cuvin amintite, ca făcînd parte din operă, după cum ne asigură chiar unii dintre elevii săi. La zece ani după moartea profesorului, evocarea unei asemenea opere trebuie să fie mai mult decît un gest de pietate.

AI. ZUB

Arheologia și istoria artelor în concepția profesorului

Dezvoltarea impetuoasă a cercetărilor arheologice nu putea rămîne fără ecou și în ceea ce a scris și comentat verbal, sub formă de conferințe și lectii, mult regretatul profesor I. D. Ștefănescu, om de știință reputat în domeniul istoriei artei medievale românești, cu un orizont istoric foarte larg și cu o vastă cultură generală.

În ceea ce privește lucrările scrise, a făcut apel în multe din ele la rezultatele cercetărilor arheologice, deosebi din domeniul arheologiei medievale. Totodată, i-au fost de un real folos și vizitele la diferite șantiere arheologice din țara noastră, precum și contactele personale cu arheologii, cu care, după cîte știu, a fost întotdeauna în foarte bune relații.

Opera în care și-a expus mai pe larg concepția sa cu privire la raportul dintre arheologie și istoria artei, precum și relativ la originea, evoluția și semnificația unor motive decorative, este **Arta veche a Maramureșului**, tipărită în 1968 la București.

În această carte, referindu-se la problemele și metodele arheologiei și istoriei artei, a scos în evidență ceea ce trebuie să se înțeleagă prin aceste discipline, în ciuda unor limite. În acest scop a apelat în mod selectiv la lucrările lui G. Perrot pentru arta antică, A. Moret pentru arheologia egipteană, Ch. Diehl pentru arheologia bizantină, M. Rostovțev pentru arheologia preistorică a Asiei, precum și la acelea ale lui M. Collignon și A. Furtwängler, pentru care arheologia nu este altceva decît o parte din istoria artei generale, respectiv istoria artei antice, în timp ce după Al. Odobescu această disciplină avea menirea să studieze și frumosul în operele omenesti din trecut. De aici, decurg, după I. D. Ștefănescu, obiectiile reciproce

ale arheologilor și istoricilor artei, în sensul că primii ar fi incapabili să înțeleagă frumosul, oprindu-se la detaliile tehnice și folosind o „terminologie barbară”, după expresia lui W. Deonna, iar cei de-al doilea, necunoscînd contextul din care provine materialul arheologic, se limitează la aspecte externe.

Profesorul I. D. Ștefănescu nu a fost însă de acord cu aceste interpretări, intrucît nu definește domeniul istoriei artei, limitează în general arheologia la antichitate și se referă la metodele celor două discipline.

Avînd în vedere lucrările importante ale arheologilor, el a deosebit trei ramuri principale ale arheologiei, respectiv preistorică, antică și medievală, cu metode proprii de investigație.

Aprecierile sale despre arheologie corespund din punct de vedere teoretic concepției actuale despre această disciplină, intrucît, după el, pe de o parte are în vedere „toate produsele muncii omenesti în stare de a ne aduce de știre în privința evoluției popoarelor și vieții”, iar pe de alta „îmbrățișează, în timp, vremea care se întinde din adîncurile umanității preistorice, pînă în epoca modernă”.

O problemă, care l-a interesat în mod deosebit pe profesorul I. D. Ștefănescu, a fost aceea a originii, evoluției și semnificației unor motive decorative, ca soarele, arborele vieții, spicele de griu, florile și coroanele, șarpele, peștele, porumbelul, cocoșul alb, calul și altele, precum și motivele pseudo-geometrice sau „geometrizate” din arta românească țărănească și deseori și din arta populară europeană. Fără a urmări verigă cu verigă evoluția acestor teme s-a ocupat de semnificația lor, prin analogie cu cele constatate la egipteni, sirieni, sume-

rieni, babilonieni, persi, greci și alte popoare ale antichității.

Comparînd arheologia cu istoria artei, profesorul I. D. Ștefănescu a ajuns la constatarea că ultima împrumutînd de la arheologie și istorie atît procedee și puncte de vedere, cît și metode de investigație, și-a lărgit cîmpul de cercetare, întretîindu-i-se domeniul ei cu acela al arheologiei.

Încă din 1932 profesorul I. D. Ștefănescu în lucrarea sa monumentală, apărută la Paris, cu privire la pictura religioasă în Muntenia și Transilvania de la origini pînă în secolul al XIX-lea, ocupîndu-se într-un capitol aparte din mediul istoric, s-a referit la problemele de bază ale etnogenezei poporului român și respectiv la continuitatea populației autohtone, tracică și dacică, precum și la romanizarea acesteia din urmă.

Într-un alt studiu din 1931 a acordat o atenție deosebită și monumentelor de artă creștină din România, ocupîndu-se de mai multe opere de artă de stiluri diferite, dintre care una din epoca romană.

Mai mult încă, într-un studiu din 1958 privitor la unele stele funerare creștine din Evul Mediu, a adus corecturi și completări pentru unele piese din această categorie.

Din cele de mai sus se desprinde concluzia, că învățatul român a abordat, în pas cu progresul științei din vremea sa, unele probleme de bază privitoare la arheologia și istoria artei, reieșînd, din ceea ce a scris și comunicat prin conferințe și lectii, necesitatea pentru istoricul de artă de a cunoaște, pentru problemele de artă din preistorie pînă în evul mediu inclusiv, și rezultatele cercetărilor arheologice, istoricul de artă, fiind, după părerea sa, în primul rînd istoric.

Mircea PETRESCU-DIMBOVIȚA

Ancheta „Cronicii” la Universitate continuă...

Dreptul la replică

„...avind ca scop principal informarea corectă a opiniei publice...”

In loc de motto:

„In vremea aceea era o regulă: Cel care primea o funcție trebuia „să dezvăluie” tot răul produs de cel care îl precedea...”

L uasem hotărârea, chiar promisese să nu mai răspund atacurilor „specializate”, mascate sau mai puțin mascate, care oricum trebuiau să se producă; mi se arătase clar, că, în „publicistica dezinteresată”, Cel-bine-antrenat va găsi oricând și cu maximă promptitudine încă o lopată de noroi...

Interviu, totuși, pentru a opune încă o dată principiului Celui-bine-antrenat: „Calomniază, calomniază, pină la urmă tot rămâne ceva...” un alt principiu: „Adu în față faptele; tot se va găsi un om, acum sau mai târziu, care să creadă în ele mai mult decât în cuvântul atit de bine meșterșugit, atit de umilit și de plecat frazei, încât nu-și mai recunoaște nici sensul, nici funcția originară”.

Cu acest principiu, lungilor fraze și întortocheate (cu de-acum obișnuita porțiță lăsată deschisă, în toată această întortocheare, unei noi intervenții de felul: Eu nu am spus asta...) și nedumeritoare (Ce va fi însemnând, de exemplu „să conteste predarea biroului noului decan?”) și cu rolul de „a detensiona” atmosfera din Facultatea de Litere (atmosfera caracterizată acum, în 1992, printr-o acută stare de tensiune, pe punctul de a exploda dintr-un moment într-altul...), desfășurate de dl. Șt. Avădanei în „Cronica”, 4/1992, le aduc următoarele precizări, „pentru informarea corectă a opiniei publice”:

1. Dl. Șt. Avădanei a plecat la Suceava cu cheia de la cabinetul decanului în buzunar (dacă n-a lăsat-o acasă); o primise vineri, 24 ianuarie. Precizare necesară cititorului care ar fi tentat să intre pe o altă porțiță deschisă de „intervievat” și să afle, dintr-o frază greu articulabilă, dacă nu cumva a fost necesară venirea la Iași și a unui ministru secretar de stat, pentru ca cel care a refuzat funcția să nu mai conteste „încăperea funcției”!...

2. Alegerile de decan au avut loc la Facultatea de Litere simbătă, 18 ian. 1992, ora 11—12. La ora 12 a urmat ședința Senatului Universității. I-am comunicat d-lui Avădanei, că într-una din zilele săptămânii ce începea luni, 20 ianuarie, urma să ne întâlnim pentru toate discuțiile necesare preluării funcției de decan: dosare, proiecte inceptate, planuri de viitor, probleme ale facultății etc.

Luni, 20 ianuarie, am fost implicat toată dimineața într-un examen de doctorat. Am intrat în cabinetul decanului, nepredat încă, în jurul orei 13; aici erau urme ale instalării sărbătoarești a noului decan. M-am mirat, am dezaprobat și am avut, a doua zi, un scurt dialog (replicile esențiale le-am reprodus cu maximă fidelitate în „Opinia” din 13 februarie). Să fi însemnat toate acestea: „Numai că nu m-a dat afară...” după ce eu fusese ales de organul în drept... cu niște insulte și niște... nici nu le pot numi apropo-uri...? Poate.

Și totuși, în care țară din lume, cu democrație neoriginală, cei nou ales într-o funcție (fie și mică, cum spune dl. Avădanei, ca aceea de decan al unei facultăți...) intră și se instalează în cabinetul funcției, fără ca celălalt (aici exdecanul) să fie prezent, fără ca măcar acesta să știe, fără să se fi procedat încă la o predare, oficială, ar spune dl. Avădanei, normală, așa spune eu?... Ciudat este că la Iași s-a mai întâmplat ceva asemănător, mai grav, e drept, cu cîțiva ani în urmă. Întors din concediu, prof. P. Botezatu, ieșit de-acum la pensie, și-a găsit biroul scos pe culoar din catedra al cărei șef fusese; era opera noului șef de catedră...

Privitor la problemele de comportament, am să fac o mărturisire. Simt uneori nevoia să mă întorc la teatrul

lui Eugen Ionescu, la doua piese cel mai adesea. Despre una (Pietonul aerului) am mai vorbit, cu mulți ani în urmă, într-un interviu luat de „Opinia studentescă” (interviu pe care-l recitesc și azi cu plăcere); în prelungirea celor spuse acolo, pot afirma că pe dl. Avădanei (care mi-a fost student...) l-am învățat să zboare dar nu știu de ce n-am reușit să-l învăț să iubească zborul... Cea de a doua piesă este Rinocerii; recitesc anumite pasaje sau numai mi le reamintesc, îmi umplu plămîinii cu aer și-mi reiau inotul. Cel mai adesea, tot împotriva curentului.

În același număr aniversar, al „Cronicii”, alte informații „foarte exacte” aruncă în pagină dl. Luca Pițu, care cunoaște „fapte bine studenții și sistemul de recrutare a tinerilor cadre” la Facultatea de Litere... Ce cunoaște dar tace dl. Luca Pițu opiniei publice, „dezinteresat”, „gratuit” și, numai din bucuria „transparentei”? Că cei mai buni din absoventii facultății, din seriile 1990, 1991 și din serii precedente au fost invitați să participe la concursuri pentru ocuparea unor posturi de preparator sau asistent, la Iași și la Suceava, sau de cercetător la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”. Cei mai mulți dintre ei au participat și ocupă astăzi posturi în universitate, generația tinăra a Facultății de Litere. Citeva nume, numai citeva: Codruța Gavril, Irina Andone, Lăcrămioara Dincă-Petrescu, Ovidiu Nimigean, Mihaela Cernăuți, Sergiu Aieniș, Marius Alexianu, Codrin Cuțitaru, Odette Arhip, Anca Rusu etc. Alături de ei au mai venit în Facultate, pe posturi de lector, mai puțin tinerii Daniel Dimitriu, Eugen Munteanu, Gabriel Mardare ș.a. La începutul anului 1990 i-am făcut o invitație similară și poetului Mihai Ursachi abia întors din America, om de mare și rafinată cultură. După un timp de gândire, a considerat că activitatea universitară i-ar impune prea multe constrîngeri... Cum ușor se poate vedea, s-a urmărit a se aduce în Facultatea de Litere tot „comuniști și mediocrități”... Mare parte apoi, din cei tineri, au fost invitați să se înscrie la doctorat. Și s-au înscris și au început un program serios de pregătire. În același timp, o bună parte din tineri și din cei mai puțin tineri au plecat deja cu burse la universitățile occidentale, alții (profesori tineri și studenți) urmează să plece la începutul lui martie; alte programe au în vedere alte, chiar masive, plecări în Franța, Italia, Germania, Anglia, Belgia... Așa „le-a venit de hac” (scria d-lui L. Pițu) decanul Irimia tinerilor...

Și o altă informație pentru dl. Luca Pițu și pentru opinia publică: în februarie 1991, Consiliul Facultății de Litere a aprobat constituirea unei Catedre Interdisciplinare de Semiotică, devenită apoi Centrul de Semiotică...

Despre alegeri, în sensul invitației Redacției revistei „Cronica”.

Alegerile la Facultatea de Litere s-au desfășurat corect:

1. — cu respectarea întocmai a Regulamentului, **singurul** (dl. prof. Marin Costică imi vorbea de un altul dat președintelui sindicatului filologic... pe care, însă, nu l-am văzut nici odată), pus în circulație de conducerea Universității;

2. — cu respingerea fermă, din partea decanului, a instrucțiunilor aduse „de sus” de către secretarul științific al Facultății și care urmăreau în mod vădit eliminarea de pe listele de candidați de la toate funcțiile, pe **motive de vîrstă**, a unor profesori de prestigiu din facultate;

3. — fără angajarea (prea mulți dintre profesorii de bază ai Facultății au refuzat să candideze la funcțiile de decan și prodecan), spontaneitatea și puritatea alegerilor similare din 1990. Dar ce a mai rămas din puritatea de atunci?...

ÎN LĂTURI!!!

Nu credeam că voi avea ocazia de a scrie, atit de repede un alt material cu acest titlu. Dar, cu ceva timp în urmă, am văzut într-un cotidian local anunțul despre demisia Rectorului Universității din Iași. Mi-am zis atunci că se mai întâmplă minuni și mă gîndeam cum să-l felicit pe Dl. prof. Ignat pentru salutarea hotărîre, chiar dacă luată în al XXV-lea ceas... Căci era un fel de **rara avis**. Unde s-a mai pomenit un comunist care să plece de la putere de bună voie? De fapt am mari dubii că matematicianul Călin Ignat a fost un adevărat comunist. După părerea mea, după momentul Istrati (1929, SPOVEDANIA UNUI ÎNVINS), nici un om de **bună credință** nu se mai putea considera comunist, comunismul dovedindu-se în practică o **utopie**. Doar membru, simplu sau mai complex (cu funcții, adicătealea), din diferite oportunități conjuncturale... Tocmai cînd cugetam astfel și mă gîndeam la modalitatea de felicitare, un amic îmi spune că Dl. prof. Călin Ignat și-a mai dat o dată demisia... Halt, mi-am zis, asta miroase a **„demisie à la Roman”!** A fi sau a nu fi... demis, aceasta-i întrebarea! Am văzut apoi în paginile din „Opinia studentescă”, apoi din „Cronica”, faptul că scandalul ia amploare și, cum deja eram parte într-un conflict, devenit deschis de doi ani, cu conducerea matematicăască a Universității din Iași, pe chestia cu Observatorul astronomic, m-am gîndit să particip, dacă am eu ce. Și din fericire, am. Și cred că, în calitate de cetățean al Iașului, din naștere, care am crescut la umbra Universității (îmi pare rău că nu pot spune că am crescut în lumina Universității!), pe care totuși am frecventat-o și absolvit-o, destul de onorabil încă din 1968, ca cetățean care din copilărie m-am pasionat de știință, în această citadelă a culturii, care este Iașul, nu pot rămîne orb, mut și surd la un asemenea eveniment. Mă mir însă de alții care, chiar dacă au participat la discuție, au rămas prea evazivi, ca Dl. dr. P. Caraman, care, nu numai că este matematician, deci ar putea cunoaște unele fapte relevante, dar este și lider al opoziției. Sau domnia sa ca matematician, în cercetare, nu știe, deoarece a trăit prin cine știe ce spații abstracte, foarte dragi matematicienilor... Dar atunci ce caută în politică, mai ales în opoziție, dacă e rupt de lumea reală? Fiind coleg sincron de școală cu seria de aur a matematicienilor de la Liceul Internat, din care au făcut parte, alături de regretatul Octavian Nanu, fostul Rector Viorel Barbu și actualul profesor Dan Brânzei, fiul marelui psihiatru, i-am cunoscut demult pe toți trei. Acesta din urmă, ca matematician și nu numai, s-a intersectat în viață cu matematicianul și omul Călin Ignat și cred că poate ar avea ceva esențial de spus. Sau mă înșel? Cit despre mine, iată amintirile și părerile despre persoana în cauză:

1. Prin anul al II-lea, la un curs de matematică superioare, cînd ne preda despre triedrul osculator atașat unei curbe strîmbe (nu e pleonasm ci termen matematic, care definește o curbă în spațiu, spre deosebire de curbele plane), cunoscut și sub denumirea de **triedrul lui Frenet**, lectorul Călin Ignat, ca să fie mai sugestiv, în afara desenului de pe tablă, folosea un triedru format din primele trei degete ale unei mîini, din care cel mai lung rămînea tot timpul îndreptat spre zenit, ca un menhir sau un falus în erjecție... Faptul că în momentul în care în sală se producea rumoare, probabil la această din urmă sugestie, Dl. Ignat arboră un discret zîmbet sub mustață, dovedea că e un om cu humor...

2. În primăvara anului 1964, în urma unei alte daraveri avînd astronomia la origine, deși nu eram membru (nici măcar UTC-ist n-am fost) mă duc vis-a-vis, în fostul local al revistei „Opinia studentescă”, unde atunci era Comitetul de partid pe Centrul Universitar, unde, cu jalba-n proțap, dau peste tov. Călin Ignat, ce avea pe atunci nu mai tîn bine mințe ce măreată atribuție, care, cum află cam despre ce e vorba, „ciulește urechile” fapte atent și mai cheamă

spre consultare pare-mi-se și pe tov. Loghin, să analizeze jalba. Era o reclamație contra conf. dr. V. Nadolschi, care era deja în conflict deschis cu omul lor (omul nou!) Iulian Breahnă, iar eu nu știam pe atunci asta. Acest episod s-ar putea dezvolta, dar poate fi suplinit de materialul scris atunci, în 1965, de însuși conf. dr. doc. V. Nadolschi, care se cere adus la cunoștința publicului. Oricum, cazul Breahnă nu e rezolvat și astăzi!

3. Tot în acea perioadă am ajuns cu altă jalbă, tot legată de astronomie, la Comitetul județean al P.C.R., care avea pe atunci sediul pe unde-l are acum FSN (dubioasă coincidență!), unde dau peste tov. M. Todosa, mare activist (ulterior și el Rector!), care, cum mă vede, mă întrebă de barbă. M-a siderat și pină a-mi pica mie fisa cu Marx și Engels, el spălase putina. A doua zi introduc un documentat memorial de cinci pagini, peste care a dat probabili ulterior ing. Al. Dumitrache. Astfel credeam eu că se explică în anul 1973 amabilitatea acestuia din urmă, pe care, deși nu-l cunoșteam personal, m-a încadrat la „Nicolina”, unde mi-am irosit 18 ani din viață, într-un cuib de activiști, care și azi se mai închină lui Ilie Pintilie, și vîntului de la răsărit...

4. Penultima întîlnire oficială cu tov. Călin Ignat a avut loc prin anii '84—'85, cînd era decan al Facultății de matematică-mecanică, iar eu veneam cu o altă jalbă, pentru fustul meu coleg de serie, Viorel Barbu, ajuns între timp Rector al Universității din Iași. Tov. Decan Ignat mi-a permis — fapt care m-a impresionat și pe mine — să bat jalba la mașina de scris a facultății. Nu am primit însă răspuns la acea jalbă pină în ziua de azi, căci în joc era optica lor (A MATEMATICIENILOR DIN IAȘI) despre astronomia ieșeană...

5. Ultima întîlnire oficială cu prof. Călin Ignat, acum Rector al Universității din Iași, s-a produs pe data de 3 ianuarie 1991, cînd i-am depus o altă jalbă. Dar în timpul argumentării prealabile, prof. Ignat se uita continuu în hirtile de pe masă. O singură dată a ridicat privirea, uitîndu-se la mine cu interes și oarecum a zîmbit cînd am pomenit de audiențele repetate la tov. Alecu Floareș, fost secretar cu propaganda la Comitetul județean PCR Iași, Q.E.D.

Iar în ceea ce privește modul de rezolvare a ultimei mele jalbe (la care în două săptămîni am primit răspuns; n-au murit chiar degeaba eroii Timișoarei și Bucureștii!) s-a vorbit mult despre scoaterea la concurs a unui post de cercetător la Observator, care uite e, uite nu e, treabă incurcată, căci nici Sourtu nu e chiar așa de nebun să se arunce cu naivitate pe nisipuri mișcătoare sau pe terenuri minate. Matematicienilor, care sînt formalisti prin profesie și devin groaznici atunci cînd se implică în administrație, dovedînd o inflexibilitate scandalosă, le povestesc acum o fabulă (adevărată): este o țară în care s-a născut fotografii Bernard, crescătorul de vite, Humason și fermierul Tombaugh. Toți aceștia nu aveau cine știe ce studii, dar erau pasionați de astronomie. Ei au fost înțeleși de oficialitățile vremii și lăsați să lucreze în Observatoarele mari din acea țară. Au devenit cu timpul astronomi celebri, figuri luminoase în istoria astronomiei mondiale. Acea țară îndepărtată e Statele Unite ale Americii, și are un nivel de dezvoltare înalt, nu numai în astronomie... Iar politrucilor și multitrucilor de la conducerea actuală sau trecută a Universității din Iași, care nu vor să învețe din această lecție a istoriei, chiar dacă sînt matematicieni, nu le putem face decât maioreșciana recomandare din titlu: **ÎN LĂTURI!!!**

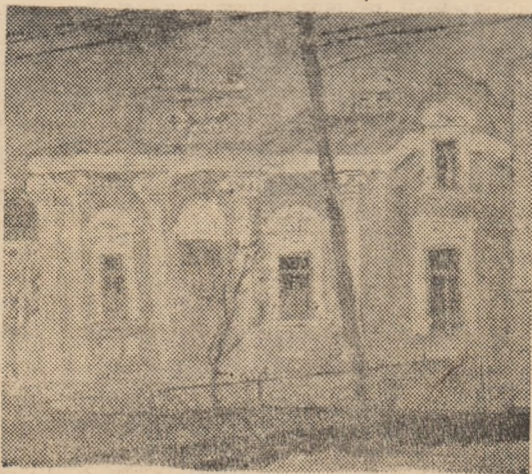
Virgil V. SCURTU

Post scriptum: S-a mai scris iar o pagină laudativă, în „Cronica”, la adresa celui care a fost prof. dr. doc. Dumitru Ion Mangeron. Dar cum se face că a ajuns la Academia Română doar pe patul morții? Iar dr. doc. Victor Nadolschi a fost ținut pe post de conferențiar timp de 20 de ani! Să fie răspunzător un oarecare Adolf H?

V. S.

Precizare

Realizatorul paginilor 4 și 5 din „Cronica”, 16—29 II, 1992, **FUNCȚIA SCHIMBĂ OMUL? OMUL SFÎNTEȘTE LOCUL?** își cere scuze pentru ținuta stilistică a materialului, îndeosebi în ultima lui parte. D-na Livia Cotorcea n-a fost prevenită că textul urmează să fie preluat direct de pe bandă, fără posibilitatea unei lecturi de control a autoarei.

Prof. Dumitru IRIMIA Dan HATMANU

Casă veche

Cassian Maria SPIRIDON

CONGRESUL III AL F.P.M.

Dacă va fi cazul vom pune problema demisiei

C. M. Spiridon: Domnule Ion Hadârcă, considerați posibilă o nouă încercare a agrarienilor de înlocuire a actualului Prezidiu al Parlamentului R. Moldova?

Ion Hadârcă: — La ora actuală e chiar mai mult decât posibil. A avut loc ședința Comisiei care a fost confirmată prin decizie parlamentară și, din cele ce s-au comunicat, a rezultat că va supune Parlamentului, de a fi reluată, nu altceva decât comasarea Comisiilor, undeva la jumătate din cele existente și disolvarea Prezidiului.

— De fapt care sunt cauzele pentru care se încearcă dizolvarea Prezidiului?

— Cauzele mi-e greu acum să le enumăr toate și chiar să le definesc. Eu am impresia că grupările politice din Parlament au ajuns acum ca-ntr-o partidă de șah, într-o situație de pat. Nimeni, dintre aceste grupări nu poate obține fracțiune majoritară, hotărâtoare. Tactica fracției Frontului a fost numai practic de a bloca niște decizii mai reacționare, mai neconvenabile, dar nu a putut să înainteze, să vină cu o inițiativă care ar fi apărât-o până la urmă și a apărât-o cu mare succes! Poate cu anumite concesii, anumite amendamente, poate că aicea a reușit, dar în plan mare este un regres față de situația care era în 1990. În același timp nu poate obține, cine știe ce, nici fracțiunea „Viața Satului”, a deputaților agrarieni, și trebuie s-o recunoaștem că la ora actuală ei sunt cu mult mai organizați și mai disciplinați. Este un fel al liberalilor de a fi cu capul în noui și acest păcat l-au moștenit și celelalte fracțiuni, mai puțin numeroase, ele ca atare, în funcție de situație se asociază la o direcție sau la alta: mai mult la alta decât la cea necesară. Marele pericol este că s-ar putea să ne trezim cu cei care au plecat și nu mai frecventează de multă vreme ședințele Parlamentului, deputații din Transnistria, din zona separatiștilor și pentru aceasta ei ar putea să obțină, dacă nu modificări, în Constituție, atunci o decizie, hotărârea cu o majoritate simplă este foarte reală.

— Deci vedeți posibilă schimbarea Prezidiului și a Președintelui Parlamentului?

— Nu cred. Președintele, inclusiv Prim-vicepreședintele, ca să vedeți, sunt într-o situație delicată, la ora actuală nu mai reprezintă propriu-zis gruparea majoritară și de fapt lor nu li se mai impută mari pretenții, dar sunt niște mișcări într-un substrat, mai lente, mai puțin vizibile, care ne scapă, dar nu este exclus, ca să fie prelucrată o asemenea variantă: deci această conducere să fie păstrată cu modificările despre care am vorbit, pentru a menține aparențele unei situații de consens și de compromis. Lucrul acesta ar fi cel mai primejdios. În această situație s-a discutat și posibilitatea că dacă noi nu vom împărtași noile tendințe care ar putea să apară, reieșind din această reformă, atunci, firește, că vor pune problema demisiei.

ION HADÂRCĂ;

prim-vicepreședinte al Parlamentului R. Moldova

Frontul Popular Creștin Democrat are o strategie concretă a Reîntregirii

CSI-ul politic este un avorton

— Ce opinie aveți despre declarația d-lui Snegur cu privire la viitorul Basarabiei în sinul CSI-ului?

— Eu cred că dl. Snegur, spre deosebire de colegii mei, eu sint așa, mai rezervat, față de anumite sloganuri de conjunctură, este impus și dumnealui ca să facă anumite cedări, dar din câte știu eu, din câte sint informat, comunitatea mondială, totuși s-a uitat condescendent, cu înțelegere la această structură, care în fond este o punte de la prăbușirea imperiului spre ceva care ar mai păstra o aparență de trecere pașnică, de evoluție pașnică într-un sistem politic normal, echilibrat. Și apoi, însuși CSI-ul acesta nu cred să aibă o soartă îndelungată, el s-ar putea să fie ca un avorton, care, mă scuzați, n-a ajuns la cele nouă luni. Oricum, este o formație necesară, fatal de necesară, una; a doua, cit privește Basarabia în componența CSI-ului — dar noi sintem o formație prea mică ca să mai fim întrebați adeseori dacă ni se respectă interesele, dacă într-adevăr sintem tratați pe bază de paritate, de reciprocitate și egalitate, pur și simplu Rusia și-a declarat drepturile sale de moștenitor și succesori ai fostei Uniuni și a făcut-o fără mari scrupule. Problemele pe care le pun acum, și Ucraina și Kazahstanul, că toți au fost subiecții ei și toți au fost subiecții care au constituit acea Uniune inițială și nu noi. Noi am fost o regiune ocupată și problema este mai altfel, dar anturajul, situația în care se află și Chișinăul și restul — vă întreb eu dacă nu este aici o conspirație la mijloc, atunci într-adevăr, ne dictează ca să fim mai moderați în evoluția noastră spre ceea ce în fond vrem și nu trebuie demonstrat prea mult.

— Dl. Snegur ar putea fi folosit pentru Unire?

— Nu este exclus. Nu este exclus și această variantă tocmai această variantă, undeva poate că puțin convingător a încercat economistul deputat Sergiu Chircă să susțină, dar ea nu este analizată propriu-zis. Adică lucrurile acestea ce presupun? Conflicte sociale, opoziție dură, nu cred că ar fi oportun acum; poate că o tre-

cere mai lentă până la o înțelegere, până la un contract social pentru a realiza lucrul acesta, pe urmă fiecare ar putea să se despartă.

Baker a fost plăcut impresionat de aspectul european al Chișinăului

— Ce ne puteți spune despre vizita lui James Baker în Moldova?

— Eu cred că, dacă ne ocolim și se ducea în Azerbaidjan sau în Armenia mai întâi, nu avea să-i fie sufletul mai rădior și mai bucuros văzind ceea ce a văzut acolo, problemele legate de Karabach ș.a.m.d. Aici a văzut un oraș relativ calm, liniștit, deși sint motive ca să fie mai puțin liniștit, de nivel european, a civilizației care are toate premisele de a conviețui pașnic și de a fi recunoscut de comunitatea mondială și cred că a fost o surpriză plăcută. S-a oprit la monumentul lui Ștefan cel Mare, a vorbit cu frontištii care fac „gardă” la monument, și cred, după părerea mea, că a plecat cu impresiile cele mai frumoase, ba chiar probabil că lucrul acesta undeva a și influențat asupra deciziei de a fi primit dl. Snegur de către George Bush și deci iarăși e ceva pozitiv. Și aici la Front se aud declarații, jos cutare, noi nu vorbim de persoane, în cazul dat de statutul unui conducător de stat care reprezintă Statul, ar mai trebui să ne bucurăm că nu sintem o groapă, ca în Caucaz, sau din mai știu eu care zonă seismică a pământului.

— Ce părere aveți despre Consiliul Național al Unirii, despre activitatea cit și despre realizările acestuia?

— Deci, la capitolul rezoluțiilor, declarațiilor, festivităților cred că sint realizări, deși la capitolul mai concret nici nu mi pot imagina o asociație neoficială cum ar putea să întreprindă această integritate imediată fără a avea structurile, birourile departamentale oficiale, mijloacele propriu-zis, și politice, și comerciale, și economice, e greu de imaginat lucrul acesta, e aceeași situație ca a Frontului Popular. Da, noi pu-

tem declara lucrurile acestea, ei și ce-o să se schimbe? Nu se schimbă prea mult, da, este orientarea, platforma politică a unei mișcări, a unui partid, dar dacă acest partid și această platformă nu vor fi susținute de o majoritate covârșitoare a cetățenilor, atunci această linie riscă să mai aștepte, să mai dureze, ceea ce ar putea să ne aducă chiar și careva prejudicii.

Ca mișcare, declarația dată nu a fost susținută de un program mai concret, ori prea tare s-a rupt de, cum ziceau ceilalți, ideologi, de mase, de populație; deci totul este frumos la nivelul declarațiilor și al romantismului acesta politic; există un romantism politic, foarte contagios. Trebuie să fim mai atenți.

Frontul Popular, este în opoziție cu „partidul persoanelor de încredere”

— Ce părere aveți despre atitudinea Frontului Popular față de putere?

— Frontul s-a declarat forță de opoziție și lucrul acesta, deocamdată se menține la această cotă și prin declarații de fraudă și prin niște atitudini mai dure. Totuși, consider că o opoziție reală, o opoziție politică se conturează și este, nu-i așa (?), interpretată în țările cu o tradiție democratică mai mare, atunci cînd sint mai multe partide și un partid este față de partidul de guvernămînt, să zicem, în opoziție, ori acuma, noi, nu avem partid de guvernămînt, noi avem o castă, un strat, un nucleu — ceva ce încă nu are un contur politic exact.

— Mai mult un partid de interes. Nu?

— Așa. Da, s-a zis chiar „partidul persoanelor de încredere”. Oricum, până la pluripartidism, până la constituirea unei societăți pluripartide încă mai avem.

— Despre al II-lea Congres al Frontului Popular din Moldova ce opinie aveți?

— Să-l vedem, să-l vedem, el a început acum, întâi timid, se mai trezește, mai face cite o declarație, nivelul eu îl cunosc, așa vrea să creștem din „mantaua” lui Gogol, așa vrea să iesim din hăinuțele celea de copilărie, așa vrea să fim mai sobri, mai responsabili, mai crești, chiar și poate, undeva, mai omogeni. Despre omogenitate chiar voiam să vorbesc, sub aspectul, și al unei comunicări și susțineri din partea populației. Observați și dumneavoastră, totuși nivelul este destul de oscilatoriu, sunt persoane capabile, pregătite, care fac față, și care ar putea la un moment dat să ofere și o competitivitate cu alte straturi sociale, dar sint și foarte mulți oameni întâmplători.

— Au plecat foarte multe personalități, oameni care de la început au fondat și direcționat această mișcare, totuși...

— Sigur că da. Sigur. Vasile Nedelciuc, de exemplu, care a făcut atita, și acum îmi sint în memorie pledoariile lui și la Prezidiu, destul de dure, destul de principiale, și la obiect, să fie învinuit de antiunionism este o absurditate, sau același Nicolae Dabija sau Leonida Lari, sau chiar același Gheorghe Ghimpu care a făcut disidentă, a făcut și pușcărie și acum a fost marginalizat. Dacă nu vom reveni, inclusiv la veteranii mișcării, la personalitățile acestea pe care le-am enumerat, și la altele, atunci ne va fi tot mai greu.

— Ce opinie aveți despre transformarea, sau mai bine-zis, căpătarea unei nuanțe creștin-democrate de către Frontul Popular?

— E o idee frumoasă, mi-a plăcut, am vorbit cu Mitropolitul Moldovei, I.P.S. Părintele Daniel și dumnealui a venit a-nume cu această sugestie pe care eu am susținut-o imediat și ea continuă cu tezele de program. De fapt aici ar fi niște nuanțe, sint unele rezerve față de formula democrației, în accepția europeană social-democrată, care are alte surse, alte țeluri și alte posibilități: dar cit privește creștinismul ca o constantă a existenței noastre, firește că aicea nu pot fi discuții, cum a spus și dl ministru Ion Ungureanu: „Să mai vedem acum, după ce se declară creștin-democrat Frontul, cum vor lupta ei cu creștinismul și cum vor apare în fața lumii”. A spus frumos și aceasta îmi întărește convingerea că trebuie să introducem această explicație și precizare dorită.

— La ora actuală, Frontul Popular are o strategie a Uniunii?

— Eu am impresia că ea se conturează, începe a se contura dificil, sinuos, din documentele prezentate aici, păcat că nu se discută la modul concret, pentru că ele ar putea să fie mult îmbogățite, dar cred că este o variantă care deja ar putea să reziste, chit că ar putea să vină după asta și alte variante pregătite de grupuri de specialiști; acestea ar fi niște completări constructive, necesare. Este ceva de la care se poate porni. Programul Frontului cuprinde direcțiile principale, care caracterizează evoluția unei mișcări și spune clar ce vrem; în domeniul învățămîntului, bisericii, economiei, integrării economice, etc.

C. M. SPIRIDON

starea literelor

E carnea ta o liniștită prisacă-n amurg

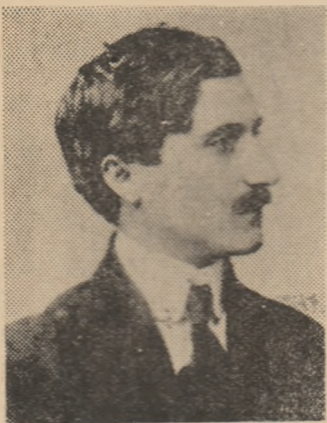
Prezent de mai multă vreme în paginile revistelor literare, Constantin Hrehor, debutează abia acum cu o carte de versuri care-i pune în valoare talentul incontestabil; *Tirziu inclinat* (Editura Eminescu, 1991) este un bun volum de poezie în linia celor tipărite după 1980 de colegii săi de generație, mai norocoși. Lirica sa pendulează între geografia săracă a realului și splendoarea unui Eden unde moartea-învierea e metafora tutelară: „acolo soarele piaptână apele / și-i aproape aproape, / păstorul logodește cu / urmele, / meteorii, fluturii, turmele; / focul e-un mire nebun prin păduri / arbori de ceară dorm pe securi, / piinea-i înaltă, / fîntînile-n porți, / blinde mormintele plugărite de morți / acolo unde lacrima cade / minăstire se face pe loc, / sparge mirtul ferestra, ghindele plesnesc de noroc, / clopotu-și tocește genunchii pe dealul de lemn / sfințind vinul păgin, dînd groparului semn. / e sub zăpadă lungă-nviere / naștere lungă, nimeni nu piere... / acolo soarele poartă pe umărul stîng luna / sfinții ies din pereți, printre semenii lor, / despre pluguri vorbesc, despre oi, lepădîndu-și cununa / stau la ospaț, beau o gură din țăriile cele / își plîng morții împreună între adîncite ulcele. / e-o lungă-nviere acolo / soarele piaptână apele / și-i aproape aproape, / tu ești cum nu se poate de frumoasă — / ca făclia anului nou / ca bună vestire, ca... / frumoasă / frumoasă / ca drumul întoarcerii acasă...” (Voievo-deasa). Cititorul poate fi frapat de decorul „mistic” al poeziei lui Constantin Hrehor, al cărei lexic se compune în principal din cuvinte precum troiță, ingeri, clopot, litanie, biserică, templu, profet, rugă, cruce; dar nu este o trăire mistică, precum la Daniel Turcea, un filtru de percepere a lumii în orizontul unei mereu repetate epifanii, ci un mod de a reconstrui această lume prin sentiment și printr-o cea ce oamenii din vechime numeau „cîntec”. Astfel, poezia lui Constantin Hrehor nu-și extrage sever atît din morala creștină, din miturile biblice, cît, mai degrabă, din sunetul lirei „păginului” Amphion. De

aici, varietatea registrului poetic, incluzînd, printre notele cele mai percutante, un erotism difuz, calm, nu lipsit de voluptate, adunat în poezii pur și simplu frumoase, precum această *Noapte*: „pe marginea sufletului tău / luminoase ale străjerilor urme / în secrete cămări acum se aleg / culorile scumpe, otrăvurile / fierbinți precum carnea miresei; / cuvintele tale-s o prelungire a mesei / pe care au ars sentințele cinei de taină, / noaptea se odihnește-n ființe / prezicerile scapără-n lucruri... / tirziul intră pe sub ferecatele uși/ca o vidră în vizuina tocmită sub ape, / mîna-stalactită de singe / doarme pe clape / fulgerul își prelinge pe zid cenușa de aur... / e carnea ta o liniștită prisacă-n amurg; / printre golite cupe îmi recompuî începutul / pe așternutul vinovat, / ard mirodeniile suspendate în munte, / eremitul prîmensește candela pustiită / în lacrima copilului în mine-ngropat...”

Cîteva poeme ale cărții — *Orașul de frișcă*, *Pe străzile roșii*, *Epistolă*, *Casă* — sînt dateate „Paris sept. (oct) '90”. Scrise, probabil, cu ocazia unei călătorii în „Orașul lumină”, aceste texte sînt interesante din perspectiva reacțiilor intelectualului român de azi față de valorile occidentale; ele vorbesc despre un mod de integrare (intrare, revenire) în Europa, la care trebuie să luăm seama. Poemele lui Constantin Hrehor cu această tematică sînt o ilustrare aproape perfectă a frazei antologice spusă lui Dorin Popa de Părintele Galeriu în interviul publicat în numărul precedent al „Cronicii”: *Iubesc Apusul, dar urâsc retele lui*. Coincidența gîndului unor oameni din generații diferite nu surprinde de fel; nu e o „afurisenie” (în genul imprecățiilor pudibonzilor ori ale celor ce mai cred Apusul „în putrefacție”), nici o uimire perpetuă ca a înaintașului Goleșcu: e o raportare lucidă, o rană singerindă încă pe care nu știm, deocamdată, cum s-o vindecăm.

Ioan HOLBAN

G. TOPÎRCEANU — freamătul umbrei de lîngă noi

Se spune că nici o minune nu ține mai mult de trei zile. Și se mai spune că de la o vreme nici nu se mai întîmplă minuni. Există însă acea minune de fiecare zi, de fiecare clipă. Aceasta e nașterea. Nașterea este viață. Viața e izvorăște din fiecare din noi. Viața e fluviul roșu ce curge în circuitu-și continuu, fără sfîrșit. Ea există în orice loc și în tot ce ne înconjoară. Unii sînt

născuți pe brazda proaspăt întoarsă sau la marginea unui lan de porumb. Isus s-a născut într-o iesle. La 20 martie 1886, G. Topîrceanu se naște la Aziul „Elena Doamna” din București. O naștere rare, împreună cu ațele din perioada aceea, vine să umple o parte din golul imens pe care aveau să îl lase nu peste mult timp Eminescu, Creangă, Caragiale. Zodiaca ne informează că cel născut sub semnul peștilor face parte din categoria firilor sensibile, sentimentale, ușor vulnerabile. Se află sub influența impulsurilor contradictorii și e atras de schimbare. Nu este un candidat la căsătorie. Este inteligent, rațional, are o forță creatoare deosebită. Își cheltuie banii fără a se gîndi la ziua de mîine. Își poate valorifica aptitudinile în domeniul literaturii, al artei în general dar niciodată în cel al afacerilor. Cei din jurul său nu îl pot întui niciodată. Ascultă cu mult interes dar gîndurile sale sînt cu totul altundeva. Cei născuți sub acest semn sînt întotdeauna în centrul atenției, înconjurați de admiratori. Le plac complimentele și au nevoie de confirmare.

Cît este de exactă sau nu această înșiruire de date, are oricum mai puțină însemnătate cel puțin pentru cei care, ca și G. Topîrceanu, rămîn la convingerea că ceea ce este cu adevărat important la un scriitor, este ceea ce lasă în urmă, opera sa. Această convingere a fost un fel de piatră de temelie a unui zid înălțat între G. Topîrceanu și lume, zid dîncolo de care nu lăsa să răzbată aproape ni-

mic din ceea ce considera că îi aparține. La urma urmei, nu poți dărui publicului chiar totul, trebuie să rămîni și pentru tine ceva. Măcar zilele de tristețe. Măcar momentele de singurătate. Măcar gustul amar. G. Topîrceanu nu a fost decît ceea ce trebuia de altfel să fie. Cel născut și destinul acestuia se împletesc pînă la contopire. Încercarea de corectare, de separare a unuia sau a altuia este de la bun început sortită eșecului. Se spune că țipătul cu care ne naștem este o expresie a temerii chiar de acest destin. Teamă de ceea ce va urma după miracolul nașterii. Spaima tocmai de viața fără de care miracolul nașterii n-ar exista. Țipătul celui născut este o expresie a împotrîvirii, a refuzului intrării în ea dictată de undeva din subconștient, dictată de instinctul de apărare. Cu siguranță că la G. Topîrceanu subconștientul va fi fost mult mai activ, instinctul mult mai sensibil și țipătul mult mai puternic dacă ne gîndim la experiențele sale de viață nu o dată dramatice mai cu seamă în perioada tulbură a războiului, cu ororile și urmările sale, perioada de prizonierat și mai ales dacă ne gîndim la spaima și suferința generate de o boală necrutătoare care a cîmînat cu sfîrșitul său prematur. Gîndind la toate acestea s-ar putea spune că de fapt viața ne trăiește pe noi. Și s-ar mai putea spune că o minune care se repetă de prea multe ori precum nașterea, încetează de a mai fi o minune. Oricum ar sta însă lucrurile, diversitatea trăirilor noastre, existența în sine, este fără îndoială unul din cele mai palpabile lucruri posibile.

Se poate spune că atît despre opera cît și despre viața lui G. Topîrceanu s-a vorbit și s-a scris pe parcursul vremii destul de mult. Adevărul este că niciodată nu se va scrie destul. Niciodată nu vom ști totul. Aceste rînduri nu intenționează însă decît să aducă un modest omagiu cu prilejul împlinirii a 106 ani de la nașterea poetului „tuturor anotimpurilor”, personalitate distinctă cu un suflu nou și un colorit aparte în peisajul acestui oraș. Cei care se mai află printre noi încă și au avut marea șansă să îl cunoască îl revăd cu siguranță adesea și mai tresar poate cînd în urma lor, pe străzile mai liniștite ale orașului, aud pocnetul vreunor tocuri înalte sau al vreunui baston pe asfalt. Noi, cei mai puțin norocoși, noi generațiile întîrziate, ni-l putem imagina doar. Dar nu îl prețuim mai puțin. Gîndul care se cuvine să îl îndreptăm azi spre el e și un semn al cinstirii și prețuirii noastre.

Ion DUMBRAVA

MARIUS FOTACHE

Așteptarea lui Ulisse

Nu pot să-ți vorbesc nimic
despre mine
și nici vreun pact nu îndrăznesc
cît timp el nu s-a întors
încă.

Nu ștergeți
lacrima rostogolită în prag
cel din urmă suris
și duminicile bătrîne din priviri.

Nici oglinzile
cu ultimul său chip atîrnînd
de-atîta iubire.

Mi-a arătat bătrînul aseară
cu degetul pe cer
Carul Mare scrițînd cu roțile
întoarse.

Acum
nu pot să-ți vorbesc nimic despre mine.

* * *

N-ar trebui să ne îndepărtăm niciodată
de aceste amurguri
peste care flutură în neștîre
neîncrederea copacilor în anotimpuri
și rîfăcirea orbilor nemaicălătoria
de lumină.

Țărba strivită
de copite alergînd doare mai adînc
decît mănăstiri prăbușite cu tot
cu înălțătoria lor religioasă.

Orice s-ar spune, trecătorule,
moartea
e ultima ta întîmplare.

Melancolică

Se face noapte și suflarea vîntului
mi se așterne somnoroasă peste față.

Acum
liniștea ta mi-ar putea încălzi
(ca și-atunci)
inima asta atîrnîndu-mi fugară
la picioare.

Trec bătrîni sperînd timpul
dintre mine și tine.

Mă tulbură copacii — crengile lor
căutînd mereu să îmbrățișeze
pe cineva.

Mi-e teamă. Mulți ne privesc
ca și cum ne-ar strivi între pleoape.

Dar știu:
fără dușmani am fi tare singuri.

Caietul de notițe

GEORGE VULTURESCU:

„Poeme din ev—mediul odăii”

Textele lui George Vultureșcu (vol. *Poeme din ev—mediul odăii*) se vor un discurs despre poezie, privită de fiecare dată cu alți ochi, profund, în cele mai mici amănunte. Atunci cînd lipsesc platitudinile și retorismul obositor, „oazele de lirism” devin încîntătoare. Cuvintele sînt adulate, disprețuite, maltratate, supuse unei diseccții minuțioasă pregătite de un profesionist al versului modern. De la acuratețea textului de montaj (relevant în primul rînd prin organizarea discursului liric, dispunerea acestuia, folosirea accidentală a majusculei, intertextualitatea) pînă la finețea unor euforii, de la banalitățile zilnice pînă la momentele de maximă încordare, pretutindeni ne urmărește tiranică umbra unui poet adevărat. El singur mărturisește teama în fața violenței lucidității, în fața verbului însuși pe care-l aude apropiindu-se ca o dihanie cu răsuflarea dementă. De altfel, refuză dulcigăriile, amabilitățile plicticoase, cu texte lincezînd, cu imagini „sălcii”, cu poezi care dormitează. Poezia are nevoie de colții lupilor. Noi nu trebuie să stăm niciodată în fața unor cuvinte, indiferenți, ca „lelea în fața oglinzii din budoar unde-și boiește fața”. Cititorului i se conferă o calitate excepțională: aceea de a participa la igienizarea actului poetic, fiind comparat cu „mașina salubrității”.

Uneori spațiul închis este sufocant: tubul — camera, tubul — autobuz, odaia — flacon, dormitoarele — grotă, camerele — galerii; poemul suportă cu stoicism orice: „...poate fi parcellat, buzunărit / inclus în ghidul excursioniștilor / să trecem de la o carte la alta precum dintr-un vestibul în pivniță, precum trecem din pantaloni în pijama” (*Limbaș cu peștitori de aur*). Și totuși e necesară o schimbare în care speră mulți: orașul are nevoie de o femeie fatală, o femeie care tocmai a intrat într-o cameră de hotel și își privește imaginea în oglindă. Întrebuintarea (întîmplătoare) a unui limbaj de mahala nu sporește expresivitatea textelor. Mai reținem o frumoasă definiție a poeziei: „un container în care aruncăm/igrasia de pe pereții sentimentelor, ten-cuiala/mucegăită a cuyintelor cu care i-am spoit”. (*Poemul container*).

George BĂDĂRAU

Tot mai dornică a se arăta lumii în adevăratele ei dimensiuni, trupa Teatrului dramatic „Bacovia” din Bacău — condusă dinamic și competent de Calistrat Costin și având în persoana lui Carol Isac un secretar literar bine informat și cu un spirit critic exersat — a ținut să se prezinte în fața criticii teatrale cu întreg bagajul de spectacole realizate în prima parte a acestei stagiuni. Ne-am aflat, astfel, la Bacău, timp de patru zile, douăzeci de critici din București, Iași, Cluj, Constanța ș.a. asistând la cele cinci spectacole aflate pe afișul teatrului: „Play Strindberg” de Dürrenmatt, „Tichia cu clopoței” de Pirandello, „Plicul” de Liviu Rebreanu, „Scene din viața unui bădăran” de Dumitru Solomon și „Singe la comandă” de Guy Foissy.

Să observăm mai întâi structura echilibrată a repertoriului, din care reiese o stimabilă ambiție de „a respira aerul înălțimilor” și de a reduce la un minimum inevitabil concesile în fața unui gust minor. A aborda într-o jumătate de stagiune trei lucrări ale marelui repertoriu (Dürrenmatt, Pirandello, Rebreanu), iată un semn de sănătate artistică și de dorință de a pune în valoare potențialul creativ al trupei. Dacă la aceasta adăugăm imediat colaborarea cu regizori experimentați, capabili de a investi idei originale în actul scenic și a stimula resursele de talent ale actorilor, putem conchide că se află îndeplinite condițiile de bază ale unei activități artistice normale. Din cele cinci spectacole vizionate, trei sînt realizate de asemenea regizori: Dan Alecsandrescu („Tichia cu clopoței” și „Scene din viața unui bădăran”) și Cornel Popa („Plicul”). Regizorul teatrului, Dumitru Lazăr-Fulga, semnează spectacolul dürrenmattian, iar Ileana Simion — un coupé alcătuit din piesele scurte ale dramaturgului francez Guy Foissy (traduse de Const. Pavel), din care ne-a fost prezentată doar una, „Singe la comandă”. Cum acesta din urmă ne-a apărut ca

Teatrul „Bacovia” din Bacău

Încercînd aerul înălțimilor

Constanța Zmeu, Mihai Drăgoi și Stelian Preda în „Play-Strindberg”

un spectacol mărunț, tratat regizoral cu superficialitate, căuțind să șocheze prin situații „inedite”, fără a valorifica umorul negru al textului, îl scoatem din discuție, socotindu-l accidentul neplăcut al „zilelor băcăoane”. Nu ne vom opri nici asupra „Scenelor din viața unui bădăran” pentru că am făcut-o în cronică de premieră. Vom remarca doar faptul că Teatrul „Bacovia” e unul dintre puținele care acordă atenție dramaturgiei românești într-un moment cînd aceasta e privită cu ochi răi.

Montînd „Tichia cu clopoței”, regizorul Dan Alecsandrescu a parcurs cu siguranță hățușul ideatic complicat al textului pirandellian, clarificîndu-l (fără a-l simplifica) spre buna înțelegere de către spectatorul de toată mîna. Spectacolul e centrat în jurul conflictului dintre gelozia agresivă a Beatricei și spaima de ridicol a funcționarului încornorat Ciampa. Sucleșta comică a textului e pusă în va-

loare fără excese, pe alocuri fiind discret colorată cu unde de tristețe și de gravitate. Joțul atît de specific pirandellian dintre aparență și esență se reliefează încet dar sigur: personajele poartă măști interioare pe care se zbat să le salveze cu orice preț în fața lumii: a salva aparențele, iată drama lui Ciampa care, pentru a ajunge la acest rezultat, desfășoară o întregă demonstrație, convingînd-o pe Beatrice să accepte a fi ceea ce nu este: nebună. Într-o societate ipocrită nu se poate trăi „cinstit” decît purtînd mască. Scenografia Clarei Labancz e un cadru adecvat, în culori ce vor să simbolizeze mișcarea sentimentelor (un roșu închis al pasiunii?), dar funcționalitatea ei rămîne ușor bizară.

„Play Strindberg” ni se pare a fi cel mai bun spectacol din cîte a realizat pînă acum regizorul Dumitru Lazăr-Fulga, chiar dacă nu putem vorbi despre un eveniment artistic propriu-zis. Lectură limpede, dar

fără adîncimile întunecate propuse de text, simplificînd psihologile pînă la amenințarea schemei, spectacolul are, totuși, meritul de a fi învăluit într-o atmosferă de stranietate (strindbergiană) și de a fi ritmat modern (dürrenmattian). Regizorul a sintetizat cu pătrundere impulsurile dramatice primite de la cei doi autori implicați; ceea ce n-au putut face nici el, nici interpreții ține de forța de comunicare a condiției tragice a lumii puse sub lupa ridicolului amar și a grotescului. La obținerea atmosferei sufocante contribuie substanțial scenografia judicioasă elaborată de același Dumitru Lazăr-Fulga (!).

În sfîrșit, „Plicul”, în interpretarea regizorală a lui Cornel Popa — un regizor cu bogată experiență în teatrul tv. — se remarcă mai întii printr-o actualitate absolută care pleacă de la text (scris în 1921!) și se continuă firesc în tonurile și culorile spectacolului. Democrația și procpseala, afacerile și demagogia, corupția administrației care merge pînă la nerușinare, iată termenii în care piesa lui Rebreanu și spectacolul băcăoan se adresează publicului, invitîndu-l ca, după ce iese din teatru, să privească realitatea cu aceiași ochi.

Scrisă evident în umbra lui Caragiale (s-a și spus că în „Plicul” lui Rebreanu s-a găsit „Scrisoarea pierdută” a marelui clasic), piesa e o cronică a vremii — mai bine zis a vremurilor, căci pare a fi fost scrisă săptămîna trecută! — o cronică în care observația ascuțită e transpusă în pagină cu un sarcasm amar.

Spectacolul mizează pe comicul de situație și pe tipologia precis conturată, creînd stări conflictuale dure, rezolvate prin explozii dramatice de efect scenic sigur. Numai parțial — adică în primul act — scenografia semnată de arh. Theodor Anghel răspunde exigențelor unui demers artistic valid; în actele următoare ea devine o improvizație neglijentă și urită.

În cele cinci spectacole vizionate a fost „rulată” aproape întreaga trupă de care dispune teatrul la această oră. Ne-am convins că se află în bună formă majoritatea actorilor. În „Tichia cu clopoței”, Mihai Drăgoi izbutește o foarte echilibrată creație (Ciampa), distilînd cu discreție drama personajului, pe care îl menține permanent pe muchia de cuțit a jocului cu masca. Tot el e complet șters în „Play Strindberg”, întîlnirea sa cu personajul (Kurt) neproducîndu-se nici o clipă. Aici, în schimb, au prestații notabile Stelian Preda (Edgar) și Constanța Zmeu (Alice), cu rezerva mai sus formulată privind forța de comunicare a condiției tragice a personajelor. O interpretare sigură, are în „Plicul” Florin Crăciunescu (primarul Arzăreanu), actorul — a cărui prestație scenică e deosebită — nuanțîndu-și personajul cu un cinism agresiv, bine acordat cu situațiile. Un exces de mișcare și gest forțeză, totuși, uneori, artificial, ritmul spectacolului. Ritm reardus la normal de Florin Zănescu (Seful gării), ponderat și subtil în schițarea unui caracter la fel de cinic. Ioana Ene o înzestrează pe Victorița cu o feminitate lascivă și dubioasă, iar Dinu Apetrei, surprinde tăios labilitatea morală (vai, cit de actuală!) a ziaristului Albeanu. Două personaje pasagere interpretează, cu stil, Florin Gheuca (Odăiașul) și Despina Prisacaru (Văduva). Și tot în „Plicul”, Gh. Doroftei izbutește un profil în aqua forte al inspectorului Mintă. Același actor însă e excesiv în mijloace și neadecvat ca stil în spectacolul pirandellian, unde interpretează rolul polițistului.

Interpretări demne de reținut au mai avut Viorel Baltag (Hurmuz) și Livius Rus (Popescu) în „Plicul”, Doina Iacob (Beatrice) și Ligia Dumitrescu (Assunta) în „Tichia cu clopoței”. Sub nivelul general s-au situat Dinu Cezar (Flancu) în „Plicul” și Ioan Goranda (Fiul) în „Singe la comandă”.

Ștefan OPREA

Ecouri

„...nu să ne murdărească în scenariu extra-teatral!”

Continuă să ne sosească răspunsuri la întrebările adresate de redacție colectivului artistic al Teatrului Național „Vasile Alecsandri” în legătură cu starea trupei și cu schimbarea conducerii.

La numeroasele răspunsuri publicate în numărul trecut al revistei le adăurăm azi pe cele ale actorului SERGIU TUDOSE.

— Ce actor, care socotiți că sînt cauzele recente schimbării a conducerii Teatrului Național?

— Care au fost, după părerea Dvs., principalele realizări și neîmpliniri ale colectivului artistic sub conducerea poetului Mihai Ursachi?

— Cum vedeți evoluția Teatrului sub conducerea criticului Val Condurache? Ce credeți că ar trebui să întreprindă noul director pentru a aduce Teatrul în stare de competitivitate pe plan național și internațional?

— Personal, ce ați dori să jucați în stagiunile următoare și ce șanse credeți că aveți pentru a vă realiza proiectele?

1. Cauzele schimbării efectuate de Ministerul Culturii sînt clare pentru mine. Conducerea n-a corespuns nici din punctul de vedere al ministerului. Punctul nostru de vedere — al actorilor — cred că vom fi obligați să-l facem cunoscut celor interesați — deși nu vîd la ce le-ar folosi — deoarece pînă acum toată lumea își dă cu părerea asupra calităților ultimului nostru director în afară de noi, singurii care am fi în măsură a-i aprecia disponibilitățile de director de teatru... Paradoxal este că eu vorbesc acum de M. Ursachi,

poetul, pe care-l respect, ale cărui versuri le am toate în casă; poezii pe care le-am recitat, le-am cîntat la radio, le recit și le voi recita oricînd cu dragoste și prețuire.

2. O analiză atît de tranșantă asupra activităților teatrului nostru nu vîd pe cine ar interesa... doar tentația scandalului, în care vîd că suntem atrași noi și teatrul nostru — vedeți afirmațiile tuturor ziariștilor, dornici de senzații tari, care transformă problemele noastre dureroase, generate de lipsa u-

nui director, într-o sarabandă politică degradantă pentru o instituție de artă.

Cine se interesează de noi și ne iubește — și sînt destui — să vină la teatru și să ne aprecieze spectacolele, nu să ne murdărească în scenariu extra-teatral sau în articole în care se vorbește despre actrițele teatrului în termeni licențioși — vedeți interviul reproabil solicitat lui Emil Coșeru de către Dorin Popa.

3. Nu cred în pronosticuri! Cred în oameni care vor și se supun voinței lor cu seriozitate, pasiune și pricepere. Val Condurache are, cred aceste calități — în plus, cunoaște bine teatrul nostru.

Ce-ar fi trebuit să întreprindă noul director... e greu de spus. Nu am soluții rapide și infailibile! Oricum, Val Condurache mi-a propus un loc de consilier — colegii au fost de acord cu această propunere, așa că tot ceea ce cred că trebuie să fie făcut (în măsura în care va corespunde politicii teatrale a Naționalului nostru) îi voi comunica noului director și sper să-i folosească în dificila sarcină de a conduce un teatru, mai ales în perioada prin care trecem.

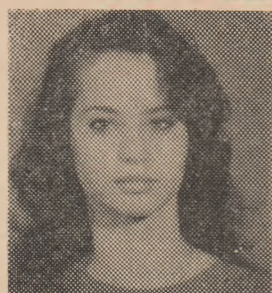
4. Același răspuns ca totdeauna. N-am proiecte ancorate în roluri visate.

Nu-mi fac planuri, în legătură cu viitorul meu, axate pe anumite roluri! Unii visează... Richard III, Hamlet, Dezdemonă, în felul acesta își impun niște pretenții mascate sub haina delicată a visului.

Eu aștept să mă solicite regizorii și pînă acum nu i-am dezamăgit... sper. Visez, pentru stagiunile viitoare, la speranța că n-o să-i dezamăgesc pe cei ce cred în mine ca actor — fie ei regizori sau spectatori; pe care-i salut cu aceeași ocazie și-i aștept cu aceeași dragoste dincolo de cortina teatrului nostru, a teatrului care-și păstrează — spre disperarea altor visători aberanți — își mai păstrează, încă, numele: Teatrul Național „V. Alecsandri” Iași.

Mona MOLDOVANU

Daniela TACHE

Opera Română din Iași

Debuturi coregrafice

Intervievat despre preferințele lui în materie de genuri coregrafice, un mare critic american afirma: „Sînt pentru genul care nu plictisește!” Răspunsul — voit simplist — relevă totuși un important aspect al conceptului de artă; ca și tendința celui ce o evaluează de a se ralia bunului gust al spectatorilor.

Prin această prismă am privit Cocoșatul de la Notre-Dame, care, la a nu știu cîta reluare își menține miraculos farmecul și prospețimea de la premiera „absolută”. Este meritul noului ansamblu de balet, al „liniei” celor șase fete — despre care am mai vorbit —, dar mai ales al celor trei soliste, care au aureolat prin interpretările remarcabile, personajele centrale ale opus-ului coregrafic: Mona Moldovanu, Adriana Cioată și marea surpriză, Daniela Tache, care au fost eroinele unui spectacol viu, pitoresc, incitant. Mai observăm o disciplină scenică ce vîdește ore de repetiții intense și eficiente, un maestru corepetitor (Carmen Stanciu), care a făcut posibilă obiectivarea plenară a unui material ce părea uitat, amorf, sau dispersat haotic. Să-i dăm „Cezarului ce este al Cezarului”, felicitînd-o și pentru distribuția echitabilă a celor trei talente; un principiu adesea ignorat în teatrul de balet ieșean.

De această dată, personajul principal feminin putea fi la fel de bine interpretat de oricare dintre protagoniste. Adriana Cioată, balerină generos înzestrată cu un summum de date necesare dansului clasic, a întruchipat cu gingășie rolul tinerei țigănci, Esmeralda. Mona Moldovanu etalează o plastică expresivă, ca și disponibilitatea pentru mișcări ample (mai potrivite neoclasicului și dansului de caracter). Ea evoluează admirabil în Fleur de Lys, logodnica ofițerului. Într-o manieră personală, reunind calități tehnice de excepție (ca acea săritură în cambre spate) cu temperamentul tumultuos și frenezia de nedescris pe care și-o poate da doar dansul, reține atenția Daniela Tache, sau „omul făcut pentru dans”.

Dan BREZULEANU

Cum trebuie apreciat naționalismul din punct de vedere creștin? Atât timp cât naționalismul e înțeles în sensul explicat mai înainte, aprecierea este în mod clar negativă. De fapt, nu rareori, în limbajul curent, prin termenul „naționalism” se înțelege un sentiment național puternic sau o iubire intensă de patrie.

Fără îndoială, creștinismul recunoaște ca legitim și drept sentimentul național și iubirea patriei. Și pentru creștinism omul este prin natura sa „social”, în sensul că are nevoie de societate pentru a ajunge la o dezvoltare umană deplină. Înainte de toate, are nevoie de societatea familială, așa încât fără o familie constituită, în mod normal creșterea „umană” a omului este îngreunată și, într-o măsură mai mare sau mai mică, împiedicată. Dar pentru dezvoltarea „umană” deplină a persoanei, societatea familială nu e suficientă pentru ca omul să poată avea tot ceea ce are nevoie pentru dezvoltarea deplină a omenității sale. Este necesară o comunitate nu numai cu un caracter familial, ci propriu-zis politic, structurată în stat, oricare ar fi forma juridico-instituțională pe care acesta îl poate asuma.

Această comunitate politică, în care persoana este inserată prin intermediul familiei, are o origine etnică particulară, trăiește într-un teritoriu special, vorbește o limbă proprie, are o cultură proprie, moduri proprii de viață și de comportament, o tradiție filosofică, juridică, artistică proprie, o istorie proprie.

Astfel, se întâmplă ca între persoanele și comunitățile politice și naționale din care fac parte să se stabilească raporturi afective deosebit de intense: este iubită propria patrie și sint lipiți de propriul pământ și de propriul popor: istoria și tradițiile sale le consideră ca fiind proprii; consideră ca patrimoniu propriu cultura și arta sa; se simte obligația de a apăra propria patrie, propriul pământ și propriul popor cu cultura sa, cu tradițiile sale, cu istoria sa.

Iubirea patriei proprii este, deci, „creștină”. Au dat exemplu despre aceasta atât Isus cât și sfântul Paul. Desigur, Isus a respins naționalismul: fie cel politic al zeloților, care îi ducea la delictul foarte grav, provocând represalii crude din partea

NAȚIONALISMUL ȘI CREȘTINISMUL (IV)

romanilor; fie naționalismul religios al poporului ebraic care îl făcea să interpreteze în mod incorect propria „alegere” din partea lui Dumnezeu și să-i disprețuiască pe „păgini” ca fiind idolatrii și necurați. Însă el a iubit patria până acolo încât a plins asupra destinului teribil rezervat poporului său; el a rezervat acestui popor ministerul său de predicator al Impărăției lui Dumnezeu și de făcător de minuni; a și murit „pentru națiunea sa”, deși evanghelistul Ioan, corijând gândirea lui Caiafa, care „profetizase”, adică „vorbise sub inspirația lui Dumnezeu”, afirmă că „Isus trebuia să moară pentru națiune și nu numai pentru națiune, dar și pentru a-i reuni laolaltă pe fiii risipiți ai lui Dumnezeu” (Ioan 11,51—52).

Și sfântul Paul se simte foarte legat de poporul său, de tradițiile sale și de valorile sale religioase: „Ei sint israeliți și au adopțiunea de fii, gloria, alianțele, legislația, cultul, promisiunile, patriarhii; din rîndul lor provine Cristos după trup” (Romani 9,4—5). În același timp este mîndru că este „cetățean roman” (Fapte 22,25—28) și simte ca o obligație de conștiință loialitatea față de autoritatea romană (Romani 13,1—7).

Desigur, în primele secole creștine, fie pentru faptul că Imperiul roman îi persecuta pe creștini, fie pentru că aceștia vedeau adevărata lor patrie în

Ierusalimul ceresc — „Aici pe pământ nu avem o locuință stabilă, dar o căutăm pe cea viitoare” (Evrei 13,14) — și chiar fie sub influența cosmopolitismului stoic al lui Cicero și al lui Seneca — „Înțeleptul își găsește patria peste tot” (SENECA, *Consolatio ad Helviam*, c. 9) — are loc o anumită dezlipire de „patrie”. Astfel, așa-zisa *Scrisoare către Diognet* (c. 5) afirmă: „Creștinii locuiesc în patria lor, dar că străini. Orice regiune străină este pentru ei patria lor și orice patrie este o regiune străină”. După perioada persecuțiilor iubirea de patrie este simțită ca o datorie, așa încât sfântul Ambroziu scrie: „Cetățeanul trebuie să se considere mai fericit de a îndepărta pericolele patriei decît de a scăpa el însuși de un pericol” (*De officiis ministrorum* III, III, 23). În secolele următoare iubirea de patrie este prezentată ca o datorie de „pietate”, înțelegînd prin acest termen iubirea, respectul, dăruirea ce se cuvin, după Dumnezeu, părinților ca participanți la opera creatoare a lui Dumnezeu: sfântul Toma pune, de fapt, pe același plan părinții (parentes) și patria, pentru că „principiul existenței noastre sint părinții și patria din care și în care ne-am născut și am fost crescuți” (*Summa Theologica* II-II, q. 101, a. 1, c). Așadar, e drept de a iubi propria patrie, propria națiune cu o iubire de predilecție, adică o iubire mai mare decît aceea care se cuvine tuturor popoarelor (ivi, q. 26, a. 8).

În concluzie, iubirea de predilecție pentru propria națiune este licită și dreaptă, cu condiția de a se evita orice sacralizare a patriei și ca această iubire să nu devină exclusivă, ci să rămînă deschisă și pentru iubirea celorlalte națiuni, și mai ales să nu fie meschină și oarbă ci să știe să aprecieze valorile și calitățile națiunilor ca daruri făcute de Dumnezeu omenirii și Bisericii.

Traducere și prelucrare student
Mihai PĂTRAȘCU
Institutul Teologic
Romano-Catolic Iași

BIBLIION

INTERPRETER. *Hommage amical à Claude Geffré. Etudes réunies par Jean-Pierre Jossua et Nicolas-Jean.* (Ed. du Cerf, Paris, 1992. 328 p.)

Volumul lansat la Institutul Catolic din Paris la sfîrșitul lunii Ianuarie a acestui an, ca un omagiu adus teologului dominican Claude Geffré, actualmente profesor de hermeneutică teologică, reunește într-o manieră coerentă câteva din marile teme abordate în numeroasele sale studii și lucrări: o nouă lectură a operei lui Toma d'Aquino, hermeneutica și teologia fundamentală, privirea sintetică asupra marilor religii ale lumii, diversele aspecte ale activității teologice după Conciliul Vatican II.

Secțiunea dedicată hermeneuticii este deschisă de Paul Ricoeur, care argumentează ideea unei hermeneutici filosofice a religiei la Kant, pornind de la tratarea religiei sub triplu aspect: reprezentare, credință, instituție. Analizînd contribuția lui Claude Geffré, în domeniul hermeneuticii, David Tracy notează: „Claude Geffré este unul din principalii teologi hermeneuți ai epocii noastre. Prin opera sa în domeniul teologiei fundamentale, a teoriei hermeneutice, a raporturilor între teologia hermeneutică pe de o parte și teologia politică și a eliberării pe de altă parte și, foarte recent, în cea a relației între creștinism și alte mari religii, el a formulat pentru noi scopurile și metodele teologiei fundamentale contemporane. Nu putem cita nici o mare problemă teologică contemporană pe care să nu o fi abordat”. Teologia ca hermeneutică la Claude Geffré și Paul Tillich este tema abordată de Jean Richard plecînd de la conceptul de „reînnoire teologică” teoretizat de C. Geffré ca „trecere de la teologia dogmatică la teologia ca hermeneutică”. René Latourelle aduce în discuție mesajul și specificitatea teologiei fundamentale într-o lume aflată în căutarea sensului: într-un moment în care omul de multe ori dezamăgit alege sectele ca formă de protest împotriva tuturor structurilor și tradițiilor „dar după o scurtă perioadă de apartenență la o sectă, adepții se retrag din nou dezamăgiți și se cufundă în indiferență. După naufragiul sensului, adesea urmează cel al vieții prin sinucidere sau eutanasiile. Iată-ne în „punctul zero” care impune o nouă sau o a doua evanghelizare. Sarcină dificilă, căci omul postereștin trebuie să reia legătura cu Isus pe care l-a trădat”. Raportul teologiei și filosofiei cu propriile lor istorii îi oferă lui Jean Greisch prilejul unei ample incursiuni în lucrările lui Hegel, Nietzsche și Husserl.

Cunoscutul teolog protestant Pierre Gisel abordează o temă mult disputată — pluralitatea religiilor; în concepția sa tradiția creștină trebuie să furnizeze, pe o primă axă elementele de tipologie iar pe o a doua elementele de teologie, constituirea unei configurații doctrinale vizînd în profunzime care este omul și care este lumea care să facă dovada formelor istorice ale acestei tradiții.

Joseph Doré prezintă o panoramă a curentelor teologiei franceze rezultate din deschiderea și atitudinea pastorală, spirituală și intelectuală care a urmat Conciliului Vatican II, deschidere care a făcut posibilă o întîlnire efectivă între credință pe de o parte și cultură, societate, lume pe de altă parte; „în acest context, nu fără obscuritate și riscuri, dar nici fără curaj și speranță, au fost deschise mai multe șantiere teologice” notează J. Doré marcînd totodată patru astfel de șantiere teologice: un nou cîmp al dialogului cu științele umane, hermeneutică teologică, dialogul cultură-religie, terenul practic al comunicării credinței. Giuseppe Alberigo propune un proiect de cercetare asupra istoriei Conciliului Vatican II, a importanțelor decizii conciliare, utilizînd modalități inductive, ca ipoteze de interpretare pentru a stabili dinamica Conciliului în toată complexitatea sa.

În ansamblul său, volumul oferă o imagine elocventă asupra profunzimii demersului teologic și hermeneutic al lui Claude Geffré dar și asupra diversității preocupărilor teologice ce își au sursa în Conciliul Vatican II și care au marcat o nouă vîrstă a teologiei care dovedește cum „teologia creștină caută să iasă din izolarea sa culturală surmontînd, în numele aceleiași Evanghelii, falsele rupturi între credință și rațiunea modernă, între Biserică și lume”. Într-o tentativă în același timp curajoasă și echilibrată, opera lui Claude Geffré face dovada convingerii sale profunde că adevărul creștinism nu-și este fidel lui însuși decît depășindu-se fără încetare.

Bogdan Mihai MANDACIIE

Berindești—sat dispărut (II)

Săpăturile arheologice efectuate la Berindești, deși la începutul lor, au furnizat date importante cu privire la viața materială și spirituală a locuitorilor de aici în secolele XV—XVII.

În cele două campanii arheologice s-au descoperit fundațiile a două biserici și necropola așezării situată în jurul lor. Faptul că amîndouă bisericile au fost construite la date pe care nu le cunoaștem și distruse în împrejurări neconsemnate de documentele vremii, a făcut ca studierea fiecărui detaliu surprins sau obiect descoperit să fie efectuată, cu deosebită atenție pentru a se putea răspunde la o serie de întrebări și elucida unele probleme referitoare la satul Berindești, probleme importante pentru istoria locală, dar și pentru cea a Moldovei. Prima serie de întrebări ar fi aceea referitoare la: cînd și de către cine a fost construită prima biserică, căruj rit religios aparține populația de aici, care este caracterul ei etnic?

Misionarii italieni din Moldova consemnau în secolul al XVII-lea existența la Săbăoani, a unei biserici din piatră, ridicată de doamna Margareta-Mușata. Astfel la 1641 Petru Bogdan Baksic relatează despre o biserică „mare, de zid, lungă de 24 de pași și lată de zece pași, închinată Nașterii Maicii Domnului”, iar cîțiva ani mai tîrziu, la 1643, Bartolomeo Basetti preciza că biserica închinată Adormirii Fecioarei Maria era „lungă de 21 de pași, largă de 8, sint trei altare”.

Stratigrafia atât orizontală cît și verticală a săpăturilor a permis să se stabilească faptul că biserica din piatră este mai veche. Pereții și fundația au fost executate din piatră brută, iar orcadramentul ferestrelor ușil și soclului din piatră frumos și îngrijit cioplită, cum o dovedesc cîteva bucăți din piatră prelucrată cu profile.

Șanțurile fundației erau late de 0,90 m, iar adîncimea lor varia între 0,50 m în zona intrării și 0,90 m în rest. Biserica era prevăzută cu contraforturi atât în interior cît și în exterior; plasarea lor urmărea nu atât simetria construcției cît rezistența zidurilor; în exterior erau 8 contraforturi, din care două plasate oblic în zona intrării iar 5 în exterior. Pe latura de nord s-a construit o sacristie, care și ea avea un rol de echilibru în construcție. Deoarece biserica a fost ridicată pe un teren în pantă, meșterii anonimi au im-

plantat, în patru puncte, cite un pilon puternic (ce susținea contrafortul) în gropi aproximativ circulare, mai adînci cu aproximativ 1 m față de fundație. Construcția, de mari dimensiuni pentru acele vremuri, avea următoarele dimensiuni interioare: 18 metri lungime și 7,5 metri lățime. Absida altarului se curba în laturi hexagonale, mai vizibile la exterior datorită contraforturilor sale.

Biserica a fost tencuită în interior (posibil și în exterior) și avea pictură realizată în frescă, după cum o demonstrează cele cîteva fragmente de tencuială, care s-au putut recupera din cantitatea mare de moluz datorată demantelării bisericii. Data și condițiile în care a fost distrusă biserica urmează a fi stabilite. De asemenea, arheologilor le revine sarcina de a preciza dacă biserica de la Berindești a fost construită de către Margareta-Mușata, considerată „Gemmăprecioasă”, populației catolice din Moldova, la sfîrșitul secolului al XIV-lea sau de către Margareta, mult discutată soție a lui Alexandru cel Bun, la începutul secolului al XV-lea, sau poate de voievod în amintirea soției, așa cum a făcut în unele orașe cu populație catolică (Baia).

Biserica se suprapune peste un cîmțir mai vechi, cu o populație creștină, lucru evidentiat de orientarea scheletelor surprinse sub temelie.

După demantelarea bisericii, pe același loc, a fost ridicată o biserică de dimensiuni mai mici, care avea fundația și pardoseala construite din piatră de riu. Șanțul fundației era lat de 0,50 m și adînc de 0,30—0,40 m. Noua construcție era și ea prevăzută cu contraforturi rectangulare ale căror dimensiuni erau de 0,50—0,50 m. Pereții erau construiți din lemn, după cum o dovedește cantitatea mare a ciuelor de diferite dimensiuni.

Deși aceste construcții nu mai există, urmele lor stau mărturie în spațiu și timp, iar graiul lor secular ne îndeamnă să le aflăm tainele și să spulberăm legendele tesute în jurul lor.

Biserica din piatră de la Berindești, ce-și găsește analogii cu cele catolice de la Baia și Cotnari, ca și obiectele de cult descoperite, rămîn dovezi incontestabile că la Berindești, din secolul al XV-lea avem de a face cu o populație românească de rit catolic.

Domnița HORDILA

În studenție, îmi căzuse în mină, din întâmplare, un volum intitulat *Passage*, pe care intenționeam să-l citesc mai mult pentru exersarea limbii franceze. I-am reținut cu uimire și încântare titlul, deși despre autorul său nu știam nimic. L-am reținut pentru că m-a impresionat din cale-afară, dezvăluindu-mi un scriitor de tulburătoare profunzime și îndrăzneală: **Renaud Camus**.

Reprezentant de seamă al generației „de mijloc” în literatură franceză, iconoclast și intempestiv, interferând realul cu fabulosul nu numai în cuprinsul operelor sale, ci și în cotidianul existenței, Renaud Camus se impune ca un scriitor proteic, imprevizibil, dar cu ceritor și adinc.

Purtător al unui nume celebru (mi-a mărturisit însă că nu-l apropie nici o legătură de rudenie de Albert Camus, ci doar una spirituală, de altfel, în Franța mai există un scriitor la fel de interesant ca și Renaud, poetul Michel Camus, autor al unor sensioile și incitante volume de versuri, care e la fel de străin de Albert, ca și de Renaud), prozatorul s-a născut în 1946 la Chamalières. După studii de drept, filosofie și științe politice, Renaud Camus a fost în două rânduri lector la universități din Statele Unite ale Americii. Debutul editorial se produce în anul 1975 când prestigioasa editură pariziană Flammarion îi publică volumul *Passage*, în care cuvintele se înalță în cuvinte, imaginile în imagini, reperele concrete, geografice, se confundă, plajele și tărâmurile își estompează contururile, grădinile copilăriei își amestecă vegetația cu a parcurilor senioriale-naționale. O carte ce sfida nu numai canoanele clasice ale prozei, ci și pe cele ce abia se născuseră ale Noului Roman francez. După numai un an, în 1976, va scoate un al doilea volum, *Echange*, la aceeași editură, volum pe care-l va semnala Denis Duparc, imprumutând astfel numele eroului din prima sa carte. *Echange* constituie, după cum a subliniat critica franceză, o replică surprinzătoare, o oglindire a rebours sau, poate mai exact, un avatar al primei lucrări, *Passage*. Toată experiența existențială („cronică de familie”, eros — cu incredibil de îndrăznețe experiențe —, intruziunile americano-universitare) e recreată într-un halucinant univers fantastic. Recunoașterea va fi totală și imediată. Franța avea deja certitudinea că încă unul din scriitorii ei va intra în universalitate.

Tot întâmplarea — călăuzită de astă dată de domnul Georges Diener, directorul Centrului Cultural al Alianței Franceze din Iași — a făcut ca în timpul primului său sejur în România să-mi treacă într-o seară pragul. Un bărbat tânăr, cu alură de fost sportiv profesionist, cu părul blond tuns scurt, încărunțit la temple, și cu o mustață ce conferă un dram de austeritate unui chip plăcut și deschis. Așa cum deschis îi este și sufletul, dispus la un dialog al interferențelor spirituale. Pe cât de provocator ca scriitor, pe atât de apropiat ca om.

Valeriu Stancu — Domnule Renaud Camus, știți, până acum doi ani din ratiuni politice și de atunci incoace și din cauze economice, ajung foarte greu la noi cărțile și publicațiile de cultură apărute în Occident. Mă văd astfel nevoit să vă mărturisesc faptul că n-am citit decât primele două lucrări pe care le-ați editat: *Passage* și *Echange*. Intrucât știu că ați publicat și altele, nu vreți să spuneti câteva cuvinte despre acestea?

Renaud Camus — Evident, nu m-am oprit la cele două titluri citate. Lucrez la o serie intitulată *Egloues*, serie care în final va număra șapte volume, din care patru au și apărut deja.

— Exact. *Passage* și *Echange*, la care ne-am referit, am citit Travers și Travers II, ultimele două apărute la Hachette/P.O.L. în 1975 și, respectiv, 1982. Dacă-mi amintesc bine, pentru a semnala al doilea volum ați „imprumutat” numele eroului din prima carte pe care ați scris-o. Deci, *Echange* ar avea ca autor, dacă ar fi să ne luăm după semnătură, pe Daniel Duparc, eroul din *Passage*. Ce v-a determinat să apelați la un asemenea procedeu intertextual?

— De fapt, fiecare din volumele seriei e semnat în alt fel. Astfel, volumul trei e semnat Renaud Camus și Tony Duparc, iar volumul patru, Jean-Renaud Camus și Denis Duvert. Sunt numele unor personaje „de trecere” din seria amintită.

— În afară de seria *Egloues*, ați mai publicat și alte cărți?

— Da, în ciclul *Chroniques autobiographiques*, am publicat în 1979 la editura Mazarine lucrarea *Tricks*, în 1981 *Journal*

RENAUD CAMUS

Generațiile tinere din România sînt însetate de cultură

d'un Voyage en France (Hachette) iar în 1987 *Journal romain 1985—1986* (Editions P.O.L.) în seria Roman, la P.O.L. am publicat *Roman Roi* (1983) și *Roman Furieux* (1987). În 1988 au apărut *Elegies pour quelques-uns* (P.O.L.).

Raportat în mod frecvent la Marguerite Duras, amintind uneori de Herman Melville, Renaud Camus rămîne totuși de o frapantă originalitate, prin fluiditatea verbului, prin construcția vulcanică, prin sintaxa în cascade, stăpînită totuși cu măiestrie, prin arhitectura barocă a sintagmelor și periodelor, prin aplicația cu care a știut să monteze și să demonteze o subtilă și originală mecanică a scriiturii. Nu e de mirare că reputatul critic literar Claude Bonnefoy (apreciat în mod deosebit de români pentru faptul că a publicat la editura Belfond incitantele convorbiri cu Eugen Ionescu *Entre la vie et le reve*) i-a dedicat un generos portret, surprinzîndu-i cu exactitate principalele caracteristici ale scriiturii: „construcția circulară, quasi-fantastică a prozelor lui Renaud Camus, ca și cum cărțile sale (traversînd o infinită succesiune de narațiuni care se reflectă neîncetat unele în altele, se reiau, se recrează fiecare în parte fiind de o perfectă claritate, de o armonie stilistică, uneori chiar de o eleganță quasi-clasică) n-ar forma decât o singură proză narînd, fără a ajunge să le epuizeze vreodată, cele două aventuri, în același timp paralele și confundabile, ale realului și textului”.

— Sinteți pentru intîia oară în România?

— Da, însă îi cunosc destul de bine, zic eu, cultura, istoria, arta, într-un cuvînt spiritualitatea. De asta m-a bucurat foarte mult invitația pe care mi-a adresat-o domnul Georges Diener, căci îmi dă posibilitatea de a cunoaște nemijlocit o țară ce mă preocupă în mod deosebit.

— Nu cred că o ședere de două săptămîni poate duce la o cunoaștere aprofundată a unei țări.

— Nu, evident, dar pot intra în contact nemijlocit cu oamenii ei, îi pot vizita orașele, instituțiile culturale, îi pot cunoaște personalitățile, problemele.

— Ați fost deja la București?

— Nu, am venit cu mașina și am intrat în România prin Nord. De altfel, Clujul, Iașul și Timișoara sînt țintele actualei mele călătorii în România.

— Venirea în mașină pe o distanță atât de mare este ori o dovadă de curaj ori o consecință a obișnuinței de a voiaja foarte mult. Așadar, călătoriți în mod frecvent?

— Da!

— Și-atunci cînd mai aveți timp să scrieți?

— Scrierul pentru mine e o preocupare în întregime acaparatoare, dar cum la noi e foarte dificil să trăiești numai din scris...

— O nenorocită coincidență face ca la noi să fie la fel!

— Mă văd nevoit să recurg la conferințe plătite, manifestări ce intră în tradițiile culturale franceze. Pentru mine chiar și călătoria face parte din scriitură. Și-apoi, experiența acumulată în călătorii se regăsește în ceea ce scriu, dovadă directă, fiind, să zicem, *Journal d'un Voyage en France* și *Journal romain*.

— Si ce scrieți în prezent?

— În afara volumelor din seria *Egloues*, despre care am tot vorbit, de vreo doi-trei ani lucrez în mod constant la un jurnal.

— Pentru că ați amintit de conferințele de la Cluj, Timișoara și Iași, care e impresia dumneavoastră privitoare la cei ce v-au urmărit conferințele? Ați purtat

un dialog cu intelectualii din Iași, de exemplu?

— N-aș putea să precizez dacă cei ce mi-au urmărit conferințele sînt intelectuali, bănuî că da. În orice caz, mi s-a părut că foarte mulți din cei cu care am discutat erau studenți, deci, viitori intelectuali. La Iași am fost surprins și impresionat de interesul pentru subiectele abordate, pentru opera mea, pentru spațiul numit *Caronic*. Mi s-au pus numeroase întrebări și mi-am dat seama că generațiile tinere din România sînt însetate de cultură.

— Aveți modele, scriitori pe care-i iubiți, pe care-i invidiați pentru ceea ce au scris?

— Dragă prietene, nu invidiez nici un

scriitor pentru ceea ce a scris, oricît de importantă i-ar fi opera. Respect valoarea, mulți dintre scriitorii francezi și-au dovedit-o intrînd în universalitate, iar dintre aceștia îi iubesc în mod deosebit pe Racine, Mallarmé, Stendhal, Proust.

— Și la polul opus?

— N-aș zice că există un pol opus. Afirmațiile pe care le fac, de altfel, nu constituie judecăți de valoare, ci pur și simplu unii dintre scriitorii nu mă interesează. Știți, întrebînd fiind ce părere are despre Sibelius, compozitorul Igor Stravinsky a răspuns „Dar eu nu mă gîndesc toată ziua la Sibelius!” Parafrazîndu-l, aș zice și eu că, de exemplu, nu mă gîndesc toată ziua la Emile Zola sau la suprarealiști.

— Cunoașteți literatura română?

— Îmi sînt familiare cîteva nume ale ei: Anna Brâncoveanu de Noailles, Emil Cioran, Eugen Ionescu.

— Asta pentru că îi considerați ca fiind francezi!

— Nu numai! Eu mă refer la valori. Așa, și Tepeș, Paul Goma sau Virgil Tănase sînt scriitorii români ce trăiesc în Franța și au făcut oarecare vilvă, dar asta nu înseamnă că sînt și valori autentice. Avînd aură de disidenți, s-au făcut cunoscuți într-o măsură disproporționată față de valoarea pe care o au și față de adevărata scriitorie români: Eminescu, Creangă, Caragiale, Bacovia, Arghezi, Blaga, Ion Barbu și mulți alții cărora le-am citit operele sau despre care numai am auzit.

— Nici eu nu-i consider reprezentativi, ba mai mult, cred că unii dintre ei, Tănase cel puțin, au făcut pe vremuri jocul sinistrei Securității române.

— Da, în cazul lor, politicul s-a impus în fața esteticului, axiologicului. Numai că discuția noastră a avut doar literatură în centrul ei. Români însă au reprezentanți de seamă în orice domeniu al culturii, un Iorga, un Grigorescu, un Brăncuși, un Enescu fiind nume cunoscute în întreaga lume. Eu personal sînt impresionat de personalitatea lui George Enescu. Profunzimea, forța covârșitoare cu care a adaptat în opera-i tragicul motiv oedipian, constituie dovada irefutabilă a genialității.

— Mulțumesc pentru aprecieri și am să vă mărturisesc faptul că e una din puținele ocazii cînd vorbesc cu un francez care-mi poate cita și alte nume decât Eminescu, Brăncuși, Cioran și Eugen Ionescu. A propos de George Enescu și de motivul oedipian (pe care, în treacă fie spus, l-a prelucrat și Igor Stravinsky despre care tocmai am vorbit, în lucrarea *Oedipe roi*), am să vă întorc bucuria ce mi-ați făcut-o, căci, la rîndu-mi, am fost pur și simplu tulburat de un roman pe care l-am citit în urmă cu cîteva luni, *Oedipe sur la route*, ce recrează același tragic motiv antic, roman ce aparține scriitorului francez Henry Bauchau.

— De fapt Henry Bauchau este belgian la origine.

— E adevărat, dar s-a stabilit la Paris, iar romanul a fost editat de Acte Sud, o editură franceză tină, care însă s-a impus prin profesionalitatea cu care e condusă tot de un scriitor, Hubert Nyssen.

Seara s-a scurs întristător de repede. Și-au dat întîlnire în discuția noastră mari nume ale literaturii franceze și belgiene dar și valorile spirituale românești. Am vorbit despre belgitudine („scriitorii francezi de origine belgiană trăiesc aproape un complex, o obsesie a belgitudinii”), dar și despre Ardeal („din moment ce în Transilvania, majoritatea e alcătuită din români, e la mîntea oricui că le aparține, nu?” „E adevărat, eu însă cred că apartenența nu poate fi judecată doar prin acest argument subiectiv al majorității. Istoria e cea care ne aduce argumente irefutabile că Ardealul este al românilor”). Ca doi prieteni vechi de cînd lumea, am trecut în bucătărie, oferindu-i posibilitatea de a savura și aprecia specificul bucătăriei românești, împărțită între tradiții și prețuri liberalizate. Tîrziu în noaptea l-am întrebă și despre Iași.

— Îmi pare rău că l-am vizitat foarte puțin. Mi se pare un oraș deosebit. Mă-năstirea Cetățuia m-a impresionat din cale-afară. Oricum Iașul are un ritm al său, ceva specific, inimitabil.

— Păcat că plecați mîine dimineață și nu mai aveți timp să vă pătrundeți cu adevărat de farmecul orașului. Cu atît mai mult, cu cît la Iași ați putea cunoaște o viață intelectuală deosebit de intensă.

— Argumente care mă determină să revin pe aceste meleaguri.

În seara în care mi-a trecut pragul cu modestie și amiabilitate, știam deja că Renaud Camus se află (alături de Jacques-Pierre Amette, Walter Lewino, Yves Bonnefoy) în cursă pentru unul din cele mai importante premii literare ce sînt decernate în Franța. Din discuția purtată cu el, mi-am dat seama că-l lasă rece orice formă de recunoaștere conferită de lauri, așa că nu l-am mai întrebă ce premii a obținut pentru cărțile sale și dacă nu-i emoționat în așteptarea premiilor literare pe 1991. Ca să fiu sincer, n-am mai aflat nici pînă azi rezultatul — cît de mult ne lipsesc totuși „La Quinzaine Littéraire” „Les Lettres Nouvelles” sau „Tel Quel”! — dar, oricum, aceasta ar fi avut prea puțină importanță pentru Renaud Camus, judecînd după atitudinea pe care o are față de premii și premiați.

De cîte ori mă gîndesc la el, îmi aduc aminte elogiile cuvinte cu care Jean-Didier Wolfroff vorbea în „L'Express” despre genialitatea lui și-l revăd în modesta mea bucătărie en parlant de la pluie et du beau temps. Cine, Doamne, va putea cuprinde vreodată complexitatea unui scriitor?!

Valeriu STANCU

Nababi ai urii?

Cu gindul la miezul vorbelor lui Ion Creangă și cu privirea rotită peste cele ce ne înconjoară în clipa de față, am putea zice noi că bogății n-am fost nici-odată, dar nici săraci ca acum. Existența noastră, ca și cea a moșilor și strămoșilor noștri, a fost parcă anume sortită să ilustreze un nefericit paradox: oameni săraci în țară bogată. A fost neamul nostru mai prost, mai lenes, mai lipsit de fantezie și de curaj decât alte neamuri? Poate se vor mai găsi mulți să pună în dreptul numelui său toate acestea. „daruri” (și cite și mai cite), cum s-au găsit atâți în trecut, care i-au pus nu numai degetul în piept, ci și cuțitul, spunându-i că-i prost și lenes și lipsit de curaj. Va fi treaba lor. A noastră ar fi să le amintim doar și de noroc și să le precizăm că norocul nu și-l face omul chiar întotdeauna, că istoria adună în spatele nostru tocmai confirmă asta. Inșă drept este că ea, istoria, ne mai arată și altceva, să zic așa, de specific național: cind Dumnezeu și-a mai amintit și de neamul respectiv și i-a pus bobul de noroc în palmă, nu odată s-a întâmplat ca neamul acesta să-și dea singur peste mină. Oare se va întâmpla și acum?...

Să-i lăsăm însă pe moși și strămoși să-și doarmă liniștiți somnul lor de veci, a le găsi cusururi n-ar mai folosi la nimic. Cu adevărat de folos ar fi să ne întrebăm noi, cei în viață, adică generațiile trecute prin paradisul roșu — cum am fost, cum n-am fost sau cum ar fi trebuit să fim, ca să lămurim astfel totul pentru rosturile vieții în care am intrat. Nu, nu așa, în general, ci fiecare în parte, cercetându-ne fără cruțare sufletul. Din nefericire, se întâmplă cu totul altfel, cind ajungem la propria noastră persoană închinând ochii prea repede, prea dragă ne este imaginea pe care ne-am făcut-o despre chipul ce-l purtăm prin lume. Este mult mai ușor și chiar profitabil să scrutezi grădina vecinului, să găsești tot felul de nereguli în ea sau, de nu sint, să le inventezi, pe cât posibil mai murdare. Obiceiul asta, intrat nu de azi, de ieri, în singele nostru și temeinic reciclat sub dictatura comunistă, tinde să ne cuprindă cu totul și nu ar fi exclus să umple — ca simbol — pină și gaura încă existentă în drapelul național. Pentru prea mulți

dintre bunii noștri semeni calomnia și injurăta au devenit o deprindere constantă, exercitată cu o lăcomie de parcă s-ar înfrupta din cele mai alese bucate. În locul argumentului calm, imbatabil, al polemicii civilizate, este preferată injuria cea mai grosă și chiar pumnii. Aceștia din urmă nu sint folosiți numai de niște țărani, ajunși să se înfrunte de la vreun hat încă inexistent pe actele lor, ci și în lumea subțire și foarte subțire. Reale păcate i-au făcut pe unii să fie cei mai cruzi în lucrarea asta, sperând că astfel, prin zarva lor, acele păcate și se vor uita. La fel de cruzi, alții sint minaiți de imaginea unor coloane mari sau de frustrări congenitale. Intre aceste — să le numim așa — categorii principale se pot distinge lesne sumedenii de grupări ce cu rivnă pun umărul la înălțarea monumentului Ură. În paranteză fie spus, tot avem atitea socluri eliberate de mamuții celei mai „drepte orînduirii”, un monument al Urii, altul al Corupției... (lista poate spori) ne-ar înfrumuseța și mai mult satele, orașele țării, viața noastră de fiecare zi... După atita mizerie fizică și morală, impusă de o diabolică dictatură — timp în care speranța ne repeta că totuși vom apuca ziua de miine și ne aduna în jurul ei — „am căpătat, în sfîrșit, măcar libertatea de a ne exprima fără teamă și iată-ne că nu ne mai cunoaștem și ne urim tocmai în perimetrul libertății. Ne uităm chiorș unii spre alții, avem aerul că abia acum ne prezentăm, ca inși fără trecut, fără nici o amintire, și descoperim la fiecare aproape de-al nostru o fată urită, în timp ce aceea pe care o purtăm rămîne (trebuie să rămînă) sub cele mai convingătoare semne ale frumuseții. Ura care ne bintuie continuu clipele a reușit deocamdată să culpabilizeze mai mult un popor și mai puțin niște indivizi. Într-un asemenea nefast virtej s-ar părea că ne-am pierdut pînă și identitatea. Oricum, continuarea lucrării urii ne va duce desigur la o sapă de lemn dintr-o esență mult mai proastă decît cea pe care ne sprijinim miinile acum. Și s-ar putea să ajungem și la mindria că avem nababi ai urii de toate nuanțele și pentru toate străzile orașelor și ulițele satelor. Măcar prin asta nu-i vom mai da dreptate hitlerului de la Humulești, în spusele lui despre propria-i sărăcie — în fapt sărăcia unui neam întreg. Și să mai reținem și asta: ineci doi ani de libertate, potențialii nababi ai urii au agonisit prin negoțul vorbelor din dicționarul ei milioane adevărate. La nivelul prosperității noastre, moștenite și dobîndite, îi putem încă de pe acum numi chiar nababi — nababi...

Corneliu ȘTEFANACHE

Un candidat la președinție

(urmăre din pag. 3)

— De aceea nu pot să înțeleg acele partide de opoziție care se aliază cu D-I. Iliescu.

— Ați putea să le numiți?

— Ii știți și dumneavoastră.

FLORIN VITAN

conf. dr. ing. Institutul Politehnic Iași

— Domnule profesor, ce vă spune faptul că D-I. Nicolae Manolescu și-a depus candidatura la președinția României?

— Imi vin în minte zilele cind cei mai buni și cei mai lucizi din țara asta

scandau „Liicoanu — Președinte!” și, alături de alți naivi, am crezut acest lucru posibil. Piața Universității a adus în conștiința celor cinstiți numele lui Nicolae Manolescu, omul care în prezent reprezintă un „Havel” al României. Poate sint unul din naivii acestor meleaguri, dar cred că D-I. Nicolae Manolescu reprezintă astăzi alternativa credibilă pentru această țară!

Prof. IOAN VOICU directorul școlii din Oboroceni, com. Heleșteni, jud. Iași — Domnule Ioan Voicu, dumneavoastră, ca pedagog și om al școlii, cum vedeți candidatura la președinția României a prof. N. Manolescu?

— Atita timp cit se află un rege de drept, mutatis mutandis, vorba „Domnului Cațavencu”: „Decît bou la primărie, mai bine țap la Academie”... Asta pe de o parte. Pe de alta, și atita timp cit este furtună și ceață, așteptăm cu speranța ca Arca lui Noe condusă de Dl. Manolescu să ancorizeze prin locurile noastre.

cum prin învăliure”, dl. Alexandru Dobrescu, președintele filialei Iași a PAC, și distins om de litere, îl aduce în sprijin pe Ibrăileanu, spre a constata că ieșenii, mindri foarte de spirital lor critic, au rămas aceiași conservatori, speriați de orice schimbare. Inșă spre deosebire de Ibrăileanu, care găsea că spiritul critic e o calitate iar nu un defect, dl. Dobrescu e supărat tare pe ieșeni și de aceea face pronosticuri sumbre în ceea ce-i privește: „Probabil că, după ce întreaga țară va fi cîștigată pentru democrație, ieșenii vor fi dispuși să i se alature, nu înainte de a se felicita pentru luciditate și clarviziune”.

Dacă aci dl. Al. Dobrescu îi atinge pe ieșeni cu arma ironiei, altădată (mai anul trecut) i-a ars cu nuiaua pamphletului așa încît putem constata, totuși, un progres. Nu știu dacă din cauza acestei biciuiri sau din alte motive, acești ieșeni — conservatori și retrograzi — au votat cu Convenția, într-o proporție care i-a asigurat aceștea un număr mai mare de consili-

Povestește Miron Costin o întîmplare grozavă pe care a cunoscut-o Tara Moldovei în anul 1648. Este vorba de venirea lăcustelor, în stoluri, din sud, întunecînd soarele și lăsînd gol pămîntul în locurile unde se așezau: „...unde minca(u), rămînea pămîntul negru, impuțit. Această minie a lui Dumnezeu, cum o caracterizează cronicarul, a ținut doar cîteva zile.

Dar istoria noastră cunoaște multe veniri de lăcuste: goții, hunii, slavii, avarii, pecenegii și cumanii, ungurii, tătarii, turcii... Secole de-a rîndul au tot venit și au stat secole de-a rîndul. Unii s-au dus mai departe, alții au dispărut definitiv, alții au rămas prin preajmă, organizînd invazii de pradă sau infiltrîndu-se pe văile rîurilor în ținuturile românești, ca apoi să pună stăpînire în unele părți.

Unii dintre migratori nu cereau pămînturi, nu furau copii să-i facă oșteni, nu încercau să ne ia limba. Le dam grîne și alte alimente și ne lăsau în plata Domnului. Dar alții au prins a se instăpîni, au prins a schimba numele româ-

VENIREA LĂCUSTELOR

nești ale locurilor, au prins a cere copii pentru sporirea neamului lor, au prins a se face mari luptători pentru cauza creștinismului în Europa! Iar Vaticanul le-a dat ajutor. Fără papalitate și, deci, fără catolicism, ungurii ar fi fost înghițiți demult de neamurile care populau Panonia în secolul al nouălea după Hristos.

Așezați din bătrîni la Porțile Orientului, am fost biciuiți de toate vînturile Asiei, am fost călcați de toți nomazii care nu mai aveau loc în lumea lor și veneau să ceară ori să ia, prin înșelătorie, pămînt și apă.

Încet încet s-a creat un echilibru. Poporul român a ieșit din aceste invazii mai dornic de unitate și mulți dintre domnii noștri au visat să lege laolaltă cele trei țări românești. În aceste vremuri, în care începe agonia Imperiului Otoman, în pragul casei noastre deschid gurile alți balauri: Rusia și Imperiul Austriac. Rusia invadează Moldova și își îngăduie să facă, la 1772—1774, un recensămînt al populației, să știe ce are de stăpînit! Greșeala lui Dimitrie Cantemir de a se alia cu Petru I al Rusiei începea a-și spune cuvîntul. În 1812 începe răpirea Basarabiei. Cu cîteva decenii mai înainte a fost răpită partea de sus a Moldovei numită atunci, de către austriecei, Bucovina.

Ocuparea unor teritorii străine de către state mai puternice nu era și nu este o noutate. De obicei, cei cărora li se impune jug străin se organizează și rezistă în diferite chipuri, așteptînd libertatea sau luptînd cu ocupantul.

După ce Moldova a fost furată de pămînturile sale în nord și în răsărit, pînă la 1918, are loc o permanentă migrație de străini în aceste locuri, în sate și în orașe. Cele mai puternice valuri de coloniști sint în Bucovina, unde împărăția austriacă dorea să schimbe compoziția etnică, să poată stăpîni mai ușor provincia și ca Moldova să nu mai poată avea pretenții asupra unei zone în care românii vor fi minoritari. Așa se face că au început a aduce ucraineni (ruteni) și evrei și poloni din Galiția, apoi germani din diferite provincii din vestul împărăției. Se creează localități noi, unele de nemți, altele de ucraineni, cîteva de

secui, dar au fost aduși, în număr mic, și cehi și slovaci (cum sint cei din Poiana, Micului). Din Boian la Vatra Dornei / Au umplut omida cornii, spune poetul, îndurerat de invazia străinilor și de apăsarea sub care trăiește românul. Doina lui Eminescu trebuie considerată ca un strigăt de durere și ca o chemare la rezistență națională în fața valurilor nesfîrșite de străini care veneau pe pămînturile românești.

Ce s-a întîmplat în Bucovina după 1940 reprezintă continuarea tragediei acestui ținut românesc, care a stat în captivitate austriacă timp de 144 de ani.

Un mare număr de români au luat drumul pribegiei, părăsind casele și avutul lor întreg. Mi-aduc aminte că prin anii războiului, cind frontul rusec se apropia tot mai mult, la șezători, în loc să se cinte vechi doine, fetele și femeile cîntau: **Românie, Românie / Nu lăsa rusul să vie / Peste-a noastră vechi hotară / Să ne-aducă jale-amară!** Alungați pentru scurtă vreme de pe pămînturile noastre, între 1941—1944, sovieticii au revenit cu tancul și cu cizma rusească, minaiți în turmă, duși de gălețile de votcă spre victoria finală. Bucovina a căzut pradă unei stăpîniri necruțătoare. S-au pus în mișcare toate mecanismele mașinii infernale, dar acestea nu au funcționat la românii bucovineni. Au fost schimbate numele oamenilor și ale localităților, au fost închise bisericile, n-au mai existat școli românești, n-au mai existat ziare și reviste, a început marea genocid etnic realizat prin deportări, prin teroare, prin obligația de a învăța limba rusă, apoi prin rusificare forțată. Bunurile românilor au intrat în stăpînire noilor autorități. Cine nu se supunea era de îndată lichidat fizic, sub pretextul de a fi dușman al puterii sovietice. Pămîntul Bucovinei și străzile Cernăuților suportă încă pașii aceluia criminal care a condus masacrul de la Fintina Albă la 1 aprilie 1941. Se plimbă printre oameni cu sufletul curat un asasin odios. Cine ar trebui să-l aresteze și să-l judece? Și ce pedeapsă i se va da?

Au venit lăcustele peste Bucovina. Zboară fără nici o piedică, rod iarba cea dulce a țărinei românești și spun că au suferit la fel cu românii în timpul represiviilor staliniste! Cei care i-au obligat pe români să-și părăsească limba și obiceiurile, cei care i-au legat și i-au trimis în lagăre și în Siberia, cei care au schimbat în cîteva decenii compoziția etnică a acestui ținut românesc vin să ne spună că și ei au suferit! Are și cinismul fețele lui!

Dar mașina infernală de șters din memorie tot ce ține de istoria românilor bucovineni nu a funcționat cum au dorit inventatorii. Nu spun că unii români nu s-au rusificat. Așa cum nu spun că unii români din Basarabia nu au trecut de partea rușilor. Așa cum nu spun că unii români ardeleni nu s-au maghiarizat, să le meargă mai bine, lor și familiilor lor. Dar masa românească a rezistat eroic. Și rezistența aceasta ne-a dus la momentul de astăzi, cind în sate românești din Bucovina de Nord stă tricolorul! Cind vezi steag tricolor la Societatea Culturală Mihai Eminescu din Cernăuți. Cind la mormîntul lui Iancu Flondor au cîntat preoți români din România și din Bucovina și cind un inimos ziarist bucovinean a spus că nu-i de parte vremea cind n-o să mai trecem o graniță la Siret, ci vom trece doar o apă, un rîu, rîul care este acolo dintotdeauna.

Au venit lăcustele peste Bucovina. Dar se pare că vine și vremea plecării primelor pîlcuri. Vine vremea întinderii autorității Statului Român peste sfîntul pămînt al Bucovinei!

Ion POPESCU-SIRETEANU

Cuvinte încrucișate

Viața noastră, acum și aici, în tot spectrul ei, este (pare) o nesfîrșită polemică. Puterea polemizează cu Opoziția. Și invers. Uneori Puterea polemizează cu ea însăși, dar blind, aproape ca o mîngiere. Și Opoziția se ia citeodată la întrebări, tot așa, ca să nu se supere prea tare. Și unii și alții vîd de la mare distanță paiul din ochiul celuilalt, dar mult mai greu birna din propriul ochi. Concluzia imediată ar fi că atit Puterii cit și Opoziției le este foarte greu să recunoască vina proprie și mult mai ușor să dea vina pe alții.

O recentă anchetă din „Monitorul de Iași” ne aduce argumente în sprijinul acestei aserțiuni. Întrebarea era: **De ce a pierdut Convenția Democratică alegerile la Iași?** Mai întii, că nu le-a pierdut în totalitate: precum știm (sau am uitat deja?) CD a cîștigat la consilieri. Dar a pierdut postul de primar. În răspunsul său, dat „oare-

eri, față de F.S.N. La primari, în primul tur de scrutin, a fost aproape egalitate. Bătălia decisivă atunci s-a dat, iar dl. Dobrescu o știe — aproape că o și recunoaște — de ce n-a cîștigat Convenția: „E posibil să fi făcut și noi o greșală — optînd pentru dl. Leocov...” Dar dacă dl. Dobrescu acceptă, totuși, posibilitatea unei erori de opțiune, alți lideri locali (dl. Vasile Lupu, președintele filialei Iași a PNȚcd, Aurel Stan, președintele PNL Iași); persistă în a crede, că, vezi bine, „Convenția a oferit cel mai serios om posibil pentru funcția de primar”, „Candidatul nostru ar fi fost cel mai bun primar pentru orașul nostru”. Nicî o indoială, deci. Nici o remușcare că, datorită unor disensiuni interne, Convenția nu a optat pentru un om credibil, care să-i „miște” pe ieșeni (aceștia fiind, datorită nenorocitului lor spirit critic, precum s-a spus, greu de mișcat). Mai mult, candidatul. Convenției, orgolios peste măsură (sau poate fricos?) a lipsit de la confruntarea decisivă la Tv., sfidîndu-l nu doar pe contracandidat, dar și acea

parte a electoratului ieșean încă indecisă, care și-ar fi putut da seama care dintre preopinenți merită cu adevărat să ocupe fotoliul de primar al Iașului. Cel care a avut curajul confruntării a cîștigat. Prin simpla prezență la un meci ce n-a mai avut loc, dl. Alexandrescu a convins acei ieșeni care avuseseră alte opțiuni, sau nu avuseseră niciuna, să-i dea votul. Poate că, de-ar fi apărut pe „ring”, dl. Leocov ar fi atras dumnealui — desigur, nu cu promisiuni științifico-fantastice, ci cu argumente în limitele bugetului și ale bunului simț — acel procent de 10%, ce a hotărît numele primarului. Nu mă indoiesc că trimiterea, la Tv., a unui videoclip în locul d-lui Leocov, a fost o găselniță a capilor Convenției ieșene, pentru care, probail, s-au și felicitat pe moment. S-a dovedit păguboasă.

Încît, înainte de a trage de urechi electoratul ieșean, cei implicați în această competiție (pierdută? cîștigată?) ar trebui să exerseze pe ei inșiși aceleași corecție...

CRONICAR

Societatea comercială ZONOCERAM S. A.

Piatra Neamț
Strada Olteniei Nr. 27
Telefon : 936/31320

● FIȘA PERSONALĂ

- Originar din satul Spinus, comuna Cojdeni, județul Bihor;
- Părinții decedați. Tata de origine germană. Comerciant, mama maghiară, de profesie ziarist la un cotidian budapestan;
- Absolvent al Facultății de mecanică din Timișoara;
- Director general din anul 1971, după o stagiatură în industria cețulozei și hirtiei.
- LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE PUBLICATE
- „Modificarea tehnologiei de fabricație a cărămizilor“;
- „Tehnologie de îmbunătățirea fabricării padocurilor prin adaos de caolină“.

Strategia conducerii în condițiile economiei de piață

● INTREBĂRI :

- Condiția managerului ;
- Strategia conducerii ;
- Comparatii economice și sociale ;
- Predilecții.

Am apucat două sisteme politice. Tema de campanie lor mă face să nu-l doresc pe al treilea, ar fi un blestem pe capul acestui popor care are dreptul sa-cru ca să fie el însuși.

Comparând cele văzute, auzite și trăite în lumea prin care am trecut (est-vest), condiția managerului este :

- Profesionalismul ;
- Perseverența diabolică ;
- A ști să profiți de hazard ;
- Producția aservită comerțului ;
- Artă de a face afaceri.

Privind strategia conducerii : Cuprinderea și integrarea sint condiții esențiale. Este adevărat, un director are compartimente de specialitate, el însă nu poate fi străin de produse și oameni. Fabrica nu înseamnă doar cărămizi și țigle, ci și suflăte cu necazuri, bucurii (uneori) și probleme sociale. Tu le filtrezi și emiți decizii în consecință. Tranziția e anostă și dificilă.

În conducerea unei societăți comerciale, nu-i suficientă priceperea în realizarea producției, ori contemplarea, ci conexiunea lui cu laboratorul în conceptul — SINEERGIE — ca element de măsură a comportamentului Om-produs.

Context afirmățiile de baronată ale unui fost decanilor. Mă consider un manager. M-am testat și atestat. Un exemplu pentru mine însumi a fost soluția de cooperare Krausz prin infuzarea piețelor occidentale cu produse inedite : vase horticoale produse de la cunoașterea unor tradiții prin țările dezvoltate. Am prins Franța cu o cerere care depășește credibilul, darămite ospitalitatea fabricii.

Am o libertate de acțiune și decizională nelicorsetată. Obstrucțiile și drenajul mai vin condițional pe filiera mass-mediei și chiar de la guvern, care deține conștiința de muncă a salariaților. Retorismul des invocat și spargerea structurilor organizatorice a devenit depriment. Este clar că el s-a produs. Că au mai rămas pe ici, colo aceleași concepții și altceva. Aici e răul ! Privindu-i pe ziaristi, una e cultura generală, deontologia presei, alta specialitatea tehnică. La aceste invocări și întrebări eu le opun un celebru dicton german : Dume frage keine antwort. (Întrebarea proastă n-are răspuns).

Și apropo de revoluție : trebuia ! La ea însă au venit mulți nechemati care s-au așezat bine și emit aberații tensionale ba chiar calomnii în dispute greu de suportat, ca-n dictonul latin : Asinum fricat. (Măgarul se scarpină de alt măgar).

În legătură cu terapia aplicată economiei noastre, trebuia plecat de la matematică. Soluțiile date nu sînt cele mai bune, analiza are în vedere o curbă facilă chiar și pentru un diletant. Teoria

cu creșterea zero era necesară pe toată perioada tranziției nu doar după doi ani. Mă rog. Probabil e mai ușor să critici.

Sînt optimist. Începem o economie a fabricii care era reclamată din 1990.

Vorbind despre viitorul nostru democratic, descomandată sîntem la stadiul de căruță cu roți pătrate. Cu toate acestea, avem șansele noastre. Nu tot ce spun pseudoprieteni, ori diaspora românească conține bunăvoință, ci mai degrabă maliție. Nefiind decît un sociolog ad-hoc, reflecțiile nu-mi scapă : Ne-ar trebui mai mult spirit solidar. Și nu cred că comunismul ne-a alterat într-atîta încît să ne contestăm munții, poienile și doina. Mai degrabă o genă ne joacă feste. Mă mai explic : Nu toți românii din diaspora s-au născut și trăit în bolșivism. Dar să fiu clement : Românul nu-i așa de rău pe cit predilecția lui pentru birfă.

Reporterul l-a cunoscut pe Tiberiu Krausz cu mulți ani în urmă și are certitudinea unei afirmații : Ori cite sisteme s-or schimba, el rămîne același : Cu o educație aleasă din familie, civilizat și onest. O modestie îi dă un contur viguros precum unui tablou, umbra.

Deși ar putea poza o anume importanță (se poartă), l-ar scuza cultura lui solidă, limbile vorbite și poziția socială. N-o face.

În dialogurile cu partenerii străini și turiști se dovedește un excelent Român și patriot. Face o bună propagandă produselor fabricii, dar și culturii tradiționale românești. Nu de puține ori turiștilor și partenerilor li s-a facilitat legătura : Argila de Cîrtești cu ceramica de Marginea, monumentele din nordul Moldovei și măștile de Tirpești. De ce nu avem mai mulți Români de talia lui Tiberiu Krausz ca României să i se poată vedea adevărata față ? Deh !

Despre Tiberiu Krausz se spun multe lucruri frumoase la toate nivelele : Este un director de excepție — Prefectura județului. Dar și omul care a salvat o tradiție la Piatra Neamț — Marilena Zancu — șefă de cabinet.

Directorul Tiberiu Krausz are un bun echilibru psihic. Vine cu el din familie. Soția doamnei sale, Florica Krausz, profesoară de biologie, știe să-l elibereze de stresuri. Ambii copii — studenți e un alt motiv de bucurii. Are toate motivele să fie fericit. Fabrica îi merge, oamenii îl respectă.

Divagînd cu Tiberiu Krausz pe teme de cultură, remarcă că literatură lui de prelecție e grea : Mangeron, Hegel, Kant. Dar și actualități. Timpul cu el și se pare ca-n sinteza lui Einstein : Ziua o clipă, clipa o zi. Apoi revistele de specialitate străine îi sînt accesibile limbilor familiare lui. În cabinetul domniei sale, la joc de cîste e vizibilă revista Europaj-Franța, unde Zonoceramul e îndexată alături de marile producătoare de profil de pe continent.

Sînt doar cîteva rînduri despre ce se cheamă universul Tiberiu Krausz și „ZONOCERAM“ S.A. Piatra Neamț.

L. TĂRNICERU

LOCUL ȘI OAMENII

Despre actuala Societate comercială „Zonoceram“ S.A. Piatra Neamț am mai scris și chiar în etapa postrevoluționară.

Reporterul e afectiv, poartă cu el imaginea unora care fac notă aparte în industria nemțeană. Materia ei primă : argila de Cîrtești, modelatoare de conștiințe și atitudini.

Mi-e drag drumul ei principal, dar și aleile, intersecții și cuptoare.

„ZONOCERAM“, cunoscută sub denumirea de Zorile noi, s-a născut dintr-un raționament care ținea de prefacerile Bicazului anilor '50. Se spune că : așa fiind, a fost frumos ! Romantismul acela al văii Bistriței — dacă n-a avut (să zicem) o fundamentare justificată — a probat forța și potențialul românului de a aduna munții și zăgăzui apele. „Zonoceramul“ a pus cărămida la ce se cheamă astăzi orașul Bicaz. Cine nu-l cunoaște ? E durat acolo la răscrucea drumurilor spre Dorina — Borsec și Lacu Roșu.

Cu ani în urmă, o politică megalomană i-a estompat evoluția, rentabilitatea și prestigiul, alipind-o uneia similare, din Roman, fără tradiție și vocație. Oamenii au suferit în mindria lor. Acum respiră autonom, și-a reluat destinul intrerupt. Autobuzele te opresc în poarta ei la margine de municipiu.

CONDUCEREA OPERATIVĂ

- Ing. TIBERIU KRAUSZ : Director general ;
- Ing. ANETA IONCICA : Director producție ;
- Ing. IULIUS CÎRLIGEANU : Director comercial ;
- Ec. FELICIA ȘOFRON : Director economic ;
- Ing. GABRIEL TĂLPAN : Ing. șef. M.E.I.

CARTE DE VIZITĂ 1991

- A — Profit brut 7% la producția marfă vîndută ;
 - B — Profit net 40% din profitul brut ;
 - C — Comenzi onorate către agenții economici în totalitate 600, exceptînd cererile întreprinzătorilor partieuari și privați.
- E de înțeles că „ZONOCERAMUL“ și-a onorat firma, dar s-a înscris în curentul economiei de piață și cu sloganul ei : Bussines-Bussines !

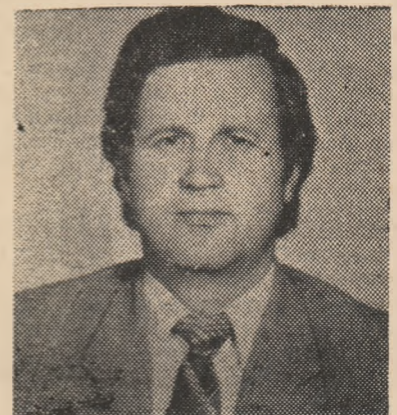
Adrian FOTEA

Gabriel TALPAN

Ion BĂDĂRĂU

Iulius CÎRLIGEANU

ORGANIZARE În conformitate cu regulile economiei de piață

IMPUTERNICIȚII STATULUI

- 1) Ing. PAVEL MĂRCULESCU : Ministerul industriei, Departamentul de construcții București ;
- 2) Ing. MIHAELA MIHĂILESCU : Institutul de proiectare și cercetări ceramice București ;
- 3) Ec. GHEORGHE POPESCU : D.F.P. Județul Neamț ;
- 4) Ec. VIORICA GHEORGHE : Prefectura județului Neamț ;
- 5) Ing. GHEORGHE PÎRJOLEA : S II Zonoceram Piatra Neamț ;
- 6) Jurisconsult GABRIELA TOMA : Secretar C.I.S. — Zonoceram S.A. Piatra Neamț.

CONSILIUL DE ADMINISTRATIE

- 1) Ing. TIBERIU KRAUSZ — Președinte ;
- 2) Ing. NICOLAE DAVIDESCU ;
- 3) Ing. GHEORGHE LACĂTUȘU.

Nu-i o intimplare. Toate afacerile firmei au avut loc în cadrul conceptului managerului Tiberiu Krausz : Producția aservită comerțului.

PRODUSELE FIRMEI

- Cărămizi gol 290X240X138 ;
- Idem G.V. 290X240X138 ;
- Idem dublu presate 240X115X80
- Țigle igheab ;
- Țigle solzi ;
- Țigle coame ;
- Blocuri din beton cu agregate ușoare ;
- Cu ciment ;
- Cu zgură ;
- Cu deșeuri ceramice.
- Padocuri pentru pardosit grajduri la animale ;
- Tuburi ceramice pentru drenaj ;
- Vase horticoale ;
- Alte produse prin stația pilot, cercetare și cooperări.

Societatea comercială ZONOCERAM S. A.

IDEI-REFORME

Societatea comercială „Zonoceram” S.A. mi-e familiară. Dar dacă anterior personajelor îmi erau sugerate, indicate vizibile pe un panou al frunzașilor, acum intervine o dificultate: nu le mai știu evoluțiile, ori ce inovații mai fac. Sistemul s-a schimbat. Unii s-au adaptat, alții au fost eliminați prin testări, o parte bat alte drumuri. Și totuși, fabrica are o evidență a valorilor pe criterii de competență. Cine sînt aceștia? Toți care au rămas și fac cărămidă. Firesc, nu-i pot aborda pe toți, sînt mulți. Și chiar din colectiv unii se particularizează. Egalitate nu mai e decît în fața lui Dumnezeu, pe pămînt primează calitățile in-sușite ori native. Deh! Teoria genelor!

ORIENTAREA JURIDICĂ ȘI LEGISLATIVĂ

Societatea comercială ZONOCERAM are personalitate juridică. Ea e reprezentată de juriconsulta GABRIELA TOMA, cu poziție și în Consiliul de administrație, în calitate de Secretar C.I.S.

La dialog reporterul o surprinde sceptică privind statutul juriconsultilor din societățile comerciale. Cauzele: Infuzia de legi, difuzarea anostă, carențele, dar și suprapunerile. Gabriela Toma se confesează:

„Vorbind de orientarea juridică a Consiliului de administrație, aproape că n-ai ce orienta, structurile sînt cam aceleași imixtiunile și ingerințele de sus se mai practică. Lumea nu strigă pe stradă degeaba, știu ei ce știu.

Poziția de juriconsult e cam ingrătă în perioada aceasta de tranziție și confuzii. Apoi, transformările, deciziile se cred arbitrare cu leit-motivul de autonomie și privatizare ex legi. Nu-i așa! În toate statele de drept primează regulile și percepțiile confirmate. Pe lângă starea noastră confuzională, de derută și bijubieli, mai avem și ceva specific în structură: Ne urnim cam greu. Asta explică subiectivismul, corupția și așa zisa nemuncă. Deocamdată!

Oricum, e greu pentru un jurist în unitățile industriale comparativ cu colegii lor: judecători și avocați care au situații mai facile.

Uneori devin incomodă în consiliul de administrație. Insistența mea însă nu-i gratuită. Vrem, nu vrem, trebuie să ne aliniem la legi și percepțe juridice. Lua-te însă una peste alta, rămîn optimistă”.

COMPARTIMENTUL STĂRILOR MORALE

ADRIANA FOTEA este șefa biroului Salarizare-normare-personal-învățămînt și secretar al conducerii operative.

Aici greul, aici starea morală a omului, de aici pleacă convulsiile și reacțiile. Ea are tangența cu buzunarul salariatului. Și cine nu știe? Toate-s pînă aici! Șefa biroului e oaia neagră, omul care aduc ploile. Această anexă la vestimentația omului (buzunarul) e factorul psihic. Deși la ZONOCERAM acest lucru e rezolvat, e în firea omului însă să vrea mai mult și mai bine. Și uneori nefiresc, ivers proporțional cu ce dă ca muncă.

„Fenomenul nu-l brutalizăm, conchide Adriana Fotea, prin elementă, toleranță și dialoguri încercăm înțelegerile coerente.

Am aplicat norme interne fundamentate. Omul trebuie să fie orientat cu raportul: energie-cantitate.

În unitate s-a procedat la o selecție prin teste psihologice și de competență profesională. Într-un fel, am aerisit fabrica de oameni problemă. A intervenit în paralel și autoeliminarea sau prin respingerea de către colective.

Pentru o fixare cit mai judicioasă și oportună a personalului pe fluxul tehnologic, am organizat cursuri de calificare pentru ceramisti, meserie deficitară în zonă. În euforia revoluției am angajat personal cu nemiluita. Și — zic eu — nu ca raționament social și tehnic,

cit ca platformă politică a unora. Fenomenul s-a produs la scară socială”.

OPTIMISM ÎNTR-UN SECTOR AL DURERILOR

Ne-am obișnuit cu termenul de reformă și tranziție, unii doar ca enunț lexical, alții cu durerile lor în procesele de muncă și tehnologice. Un asemenea este ION BĂDĂRAU, șeful Biroului transporturi.

În timp ce agenții economici se dau de ceasul morții cu motive de carburanți, lubrefianți, piese de schimb și personal, lui îi merg mașinile. Cum? Știe el! Economia de piață, stringențele reclamă abilitate și forță. El le are. Sediul lui înseamnă spațiile Zonoceramului, acolo lângă ceramisti, șoferi și tractoriști.

Ion Bădărau însălează, cirpește, repară și nu disperă. A adus cu el o experiență și autoritate de pe unde a mai lucrat.

„A fost și mai rău, completează, cînd n-aveai ce cirpi, dar nici înjura. Acum cel puțin... Sper ca fiul meu, și el mecanic auto aici, să prindă vremuri mai bune cu o democrație mai reală.

Mă bucur că lucrez într-o unitate cu un director general de excepție în persoana ing. Tiberiu Krausz pe care l-aș saluta ca prin zona domniei sale de baștină cu: Jos clopul!

Privindu-mă, îmi cunosc meseria, sînt maistru auto. Nu-i șoferul sincer, mă urc eu la volanul autovehiculului și îl diagnostichez. De ce? Conduc o categorie de personal dificilă comportamental, ori noi avem nevoie de transparentă în relațiile interumane. Altfel...”

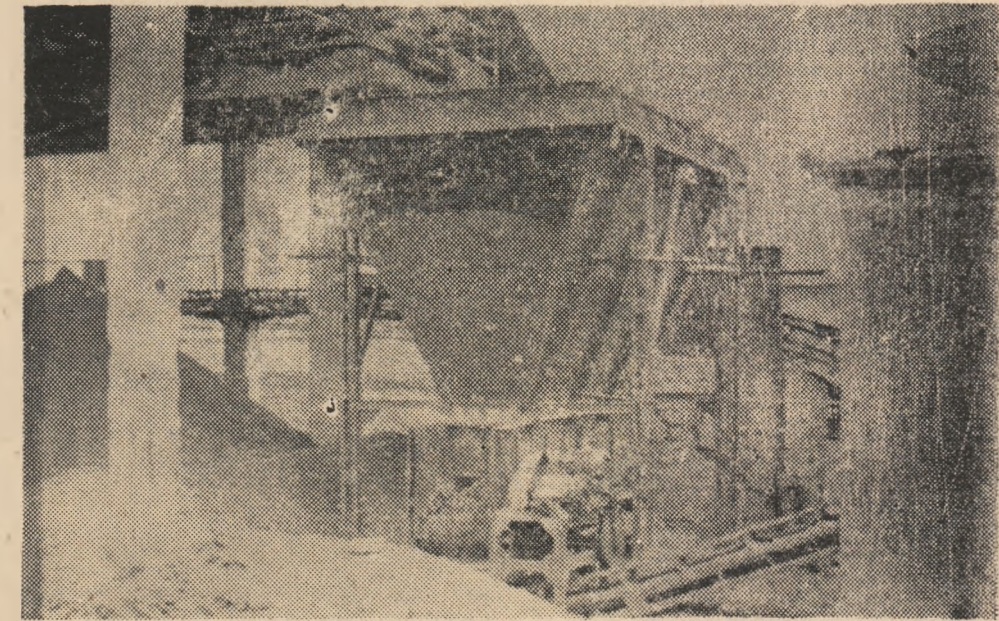
ACOLO UNDE TERMENII „MARKETING” — „ECONOMIE DE PIATĂ” SÎNT LA EI ACASA

O afirmație a directorului general TIBERIU KRAUSZ pare axiomatică și vine să întărească importanța poziției în orga-

nigramă a inginerului IULIUS CIRLIGEANU care încă persistă în viziunea economiei românești cetos: Producția este aservită comercialului. Cui face deservicii acest adevăr? Cadrelor tehnice? Le diminuează importanța? Nicidecum! E firesc ca ceea ce produci să vinzi pentru profit. Un război are o strategie tehnică, o cauză însă politică.

Inginerul IULIUS CIRLIGEANU e directorul comercial și aș zice că stă pe chirostei privind desfacerea produselor. Concurența e acerbă, sînt mulți care bat tobele. El își caută piețele cele mai favorabile, dar și cu bătaie lungă. Le mi-

roase, intuieste, sondează și vinde. Întrebarea este: Oricum? Nu! Calitativ. Ulciorul nu merge de multe ori la apă, iar fabrica nu-i pentru o zi făcută.

ZONOCERAMUL are un C.T.C., o stație pilot, dar și o mîndrie profesională. Fără ostentație; dar la cirma agentului economic și pe fluxul de fabricație am întilnit mulți ardeleni a căror deviză n-o mai teoretizăm: Treaba-i treabă, vorba-i vorbă. Si ca concurența ca febră e deja instaurată în gîndirea oamenilor, se emite și sloganul comercial: Clientul nostru, stăpînul nostru!

Directorul comercial IULIUS CIRLIGEANU e conștient de faptul că lumea s-a schimbat, nu mai poți cersii pe la bănci cu căciula în mină, ori solicita o indicație prețioasă. Politica luatului de la alții, a stocurilor, supranormativelor,

Dacă Zonoceramul este asaltat de beneficiari este și rezultatul sondajelor și reclamelor pe care le face cu abilitate. Pe de altă parte, tranzacțiile lui au o mare doză de loialitate. Firesc, sportiv!

Privindu-l pe Iulius Cirligeanu, dar mai ales pe omul din primul dreptunghi al organigramei „ZONOCERAM” S.A. Piatra Neamț: TIBERIU KRAUSZ, conștii o afirmație puerilă a unui fost demnitar: Criză managerială. Ei sînt, probează și confirmă.

METAMORFOZA ARGILEI

Un om cuminte și cu alese calități pe care îl întilnești pe tot fluxul tehnologic, dar și într-un permanent dialog cu făcătorii de cărămizi și tigle, e inginerul șef M.E.I., GABRIEL TĂLPAN. Bănățean din Orșova.

A terminat facultatea la Iași și a fost repartizat la Zonoceram de unde n-a mai plecat. De unde se vede că spiritul lui exigent și cu pioșenia ceramistilor au făcut casă bună.

Cît de greu însă se fac cărămizile, dar mai ales cît de greu e lucrul cu omul, doar el o știe. Tranziția raportată la conștiința omului învățat doar să primească, a relevat multe fețe care trebuiesc finisate. Inginerul GABRIEL TĂLPAN conchide: „Nu înțeleg convulsiile pe plan social și chiar unele reacții escamotate din fabrica noastră dintr-un punct de vedere al muncii. Nu poți să primești fără să dai, retribuția e proporționată cu cantitatea și calitatea ei. Apoi, democrația aceasta, nu-i o filozofie inaccesibilă, ea se exprimă simplu: bun simț și măsură în toate.

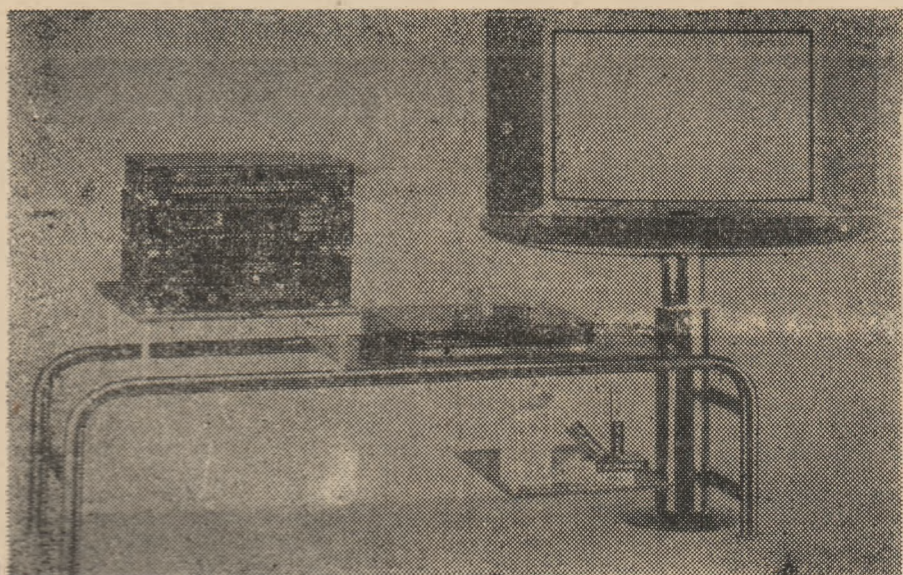
Avem multe opțiuni privind procesele tehnologice. Bani însă! Cu creditul de 40 mil. lei încercăm să facem o stație de mărunțire grosieră a argilei. O altă intenție se adresează re tehnologizării secției de cărămizi. Tehnologia actuală e depășită moral și fizic, precum și la cea de țigla.

Conștiința de muncă a scăzut. Ne confruntăm cu fenomene de sustrageri, libertinaj profesional și corupție. Aș putea să le infierez prin măsuri drastice, adaug însă concepției mele o clementă limitată zicîndu-mi: Poate tranziția și terapia le generează adaptarea fiind groaie. Încercăm să stopăm aceste porniri an-cronice prin dialoguri și o prezență mai insistentă printre oameni. Unii însă și-au fabricat propriul bumerang.

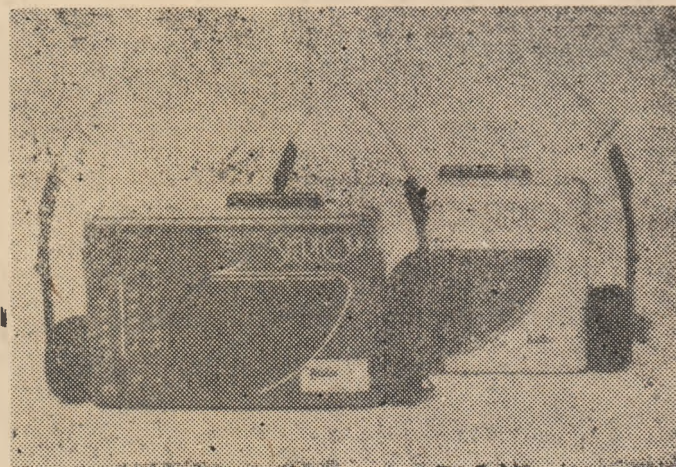
În relațiile de muncă, cadrele tehnice și-au schimbat sensibil atitudinea, nu însă exigența. Democrația e o mare capcană, economia de piață, diabolică. Pare tolerantă, clementă, civilizată și liberă. Dar nu iartă”.

Reprezentant unic în România
al firmei „AUDIOTON“ Viena

Produse electronice destinate
contractelor mari

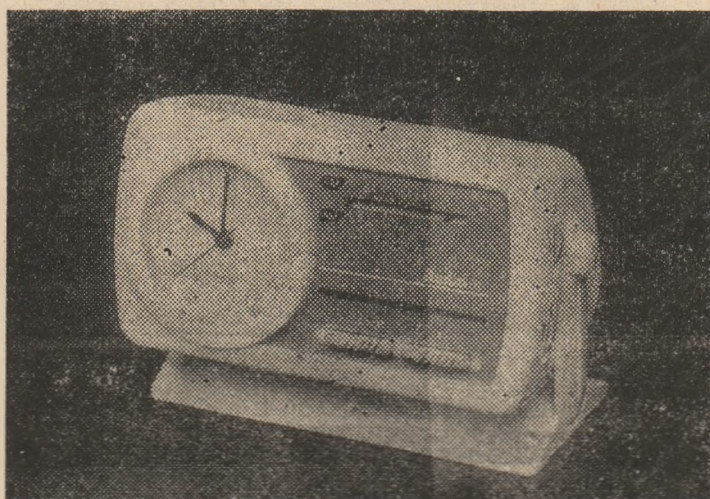
ANSAMBLU AUDIO-VIDEO

STEREO CASETOFON-PLAYER

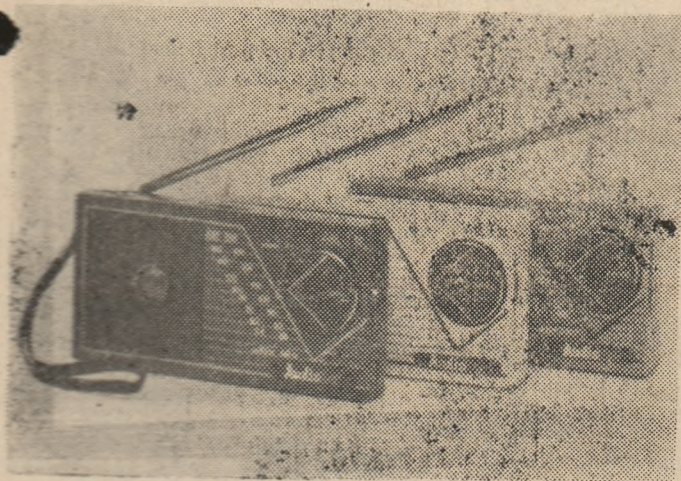
Expoziția cu caracter
permanent de la sediul
firmei cuprinde peste
160 reperi de produse
electronice

Facem cunoscut întregii economii ieșene
că, prin reprezentanții noștri, putem pune la
dispoziția celor interesați orice tip de tehnolo-
gie, materii prime și materiale prin import
direct de la furnizorii străini, înlăturându-se
astfel verigiile intermediare.

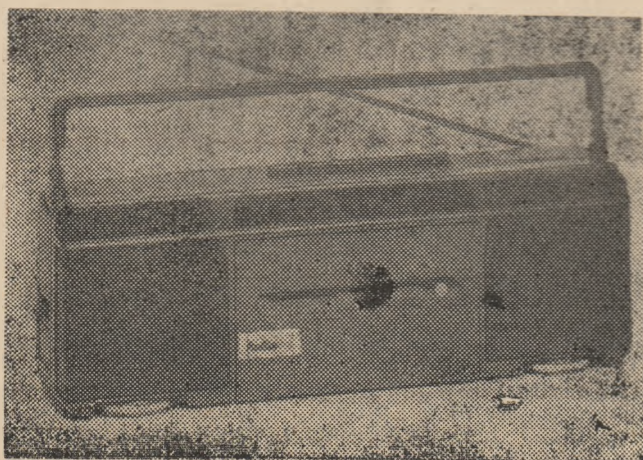

RADIO-CEAS

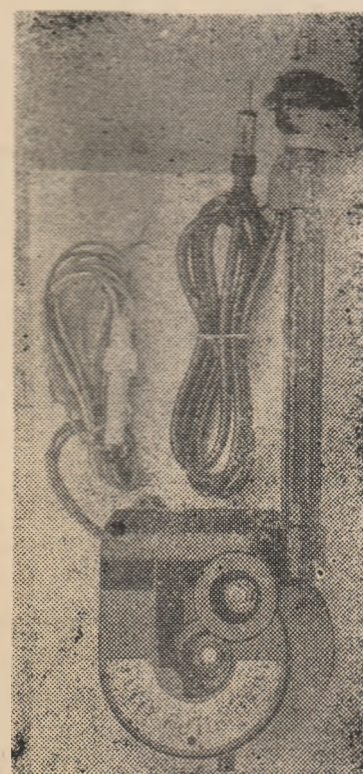
Societatea Comercială „OCCO-
SILHOUETTE“ are reprezentanță în
București (tel. 138195)

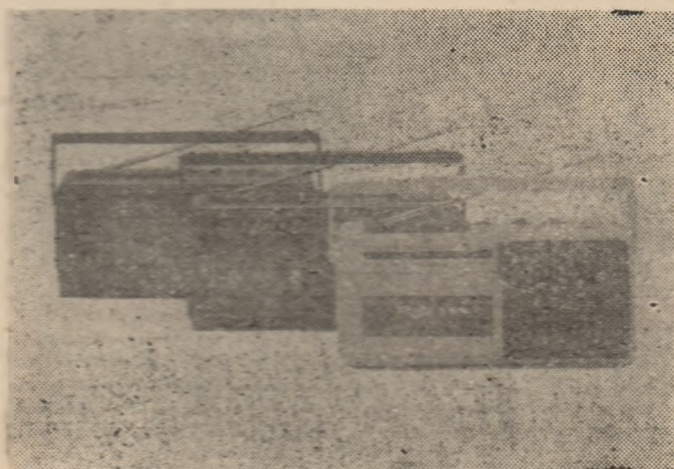
RADIO PORTABIL AM/FM

RADIO STEREO RECORDER

ANTENĂ AUTOMATĂ DE MOTOR

MONO RADIO RECORDER

LIVRĂRI EN GROS!

„AUDIOTON“ VIENA

la dispoziția Dumneavoastră prin

„OCCO - SILHOUETTE“

*Adresați-vă cu încredere! OCCO SILHOUETTE
răspunde la orice fel de solicitare!*

Italianii întrebă, românii răspund

În Europa toți știu totul despre Ceaușescu și despre Securitate, puțini cunosc în profunzime istoria milenară a poporului român, cultura sa, mentalitatea oamenilor săi. Pentru a înțelege mai bine faza de tranziție de la comunism la democrație, pe care societatea românească tocmai o traversează, ar trebui să se încreadă mai puțin în politologie și mai mult în sociologie și istorie. În concluzie, nu este important numele actualului prim ministru român și dacă va rămâne în funcție doi — trei luni, în schimb, mult mai important ar fi de a prevedea dacă un popor de 23 milioane de persoane va reuși miine să străbată drumul miraculos care îl va duce în Europa.

Întrebările pe care mulți și le pun în străinătate sînt acestea: există în societatea românească condițiile istorice, culturale și psihologice necesare pentru a face un salt de calitate, pentru a trece de la dictatură la democrație, de la centralismul economic, la piața liberă? Vor fi în România suficiente energiile morale pentru a învinge atîtea dificultăți? La acestea și la alte întrebări încearcă să răspundă „Cras“-ul, un institut italian specializat în cercetări demoscopice, ce a întreprins o anchetă de curind în România. „Cras“ a interviuat circa 2 mii de persoane (6 categorii reprezentative ale populației române din ultimii 60 de ani) la fiecare din ele au fost puse mai mult de 185 de întrebări. Vor fi necesare mai multe luni pentru a face o elaborare aprofundată a materialului cules care a însumat cîteva zeci de mii de pagini. Profesorul Beppe Colosanti de la Universitatea din Calabria a elaborat totuși recent primele rezultate pe care sîntem în măsură de a le anticipa cititorilor revistei „Cronica.“

Punctul de plecare care s-a distins din anchetă este gradul de profundă nemulțumire a românilor: „Dumneavoastră sînteți mulțumit sau nemulțumit de viața de acum? Dacă sînteți nesatisfăcut, indicați 1, dacă sînteți mulțumit, 10“. Media este de 4,3. În alte țări europene a fost pusă aceeași întrebare cu aceste rezultate: 8 în Danemarca (în capul clasificării) 7,2 în Germania Occidentală, 6,8 în Franța, 6,6 în Italia. Pînă aici nimic nou. Ceea ce a surprins totuși opinia publică occidentală a fost că starea de frustrare abia indicată din anchetă nu este suportată în mod docil. La întrebarea dacă sînt de acord să accepte dificultățile vieții cu resemnare, 66% din români răspund în mod hotărît, negativ, și peste 80% vor în orice caz să se realizeze mari succese pe plan economic. Este aceasta, se întrebă profesorul Colosanti, dovada unui puternic impuls psihologic ameliorator pentru a se ieși din întuneric? Problemele totuși apar cînd populația trebuie să dea răspunsuri nu tocmai emotive, ci răspunsuri ce privesc expunerea unui program de viață. La întrebarea „ce lucru intenționați să faceți în viitorul apropiat?“, 42% răspund „să ne menținem același loc de muncă“ și 32% „să ajungem la un stadiu de viață simi-

lar celui din Occident“. Este evident că ne găsim în fruntea prezenței de valori, ca studiu științific, ce analizează pe de o parte stabilitatea locului de muncă și pe de altă succesul financiar care sînt în conflict una cu cealaltă. Aceasta este esența problemelor politice și sociale ale României de azi! Pentru a încerca să se mulțumească acel 42% care aspiră la stabilitatea locului de muncă și la un venit minim dar sigur, se blochează întregul proces spre economia de piață și se neglijează aspirațiile și posibilitățile straturilor celor mai dinamice ale societății românești. Societatea, dacă înțelegem bine, este alcătuită în cea mai mare parte din persoane atașate de țara lor. În ciuda condițiilor de viață s-au considerat a fi, cum s-a văzut din anchetă, mult peste limitele suportabilului: 1,82% din interviuați nu au nici o intenție de a emigra. Dar care sînt problemele naționale considerate de români ca cele mai importante? Menținerea ordinii în țară și lupta contra creșterii prețurilor. Libertatea de opinie și îndrumarea cetățenilor la participarea formării proceselor decisive, atît de importante în țările occidentale au în schimb, după cercetările efectuate de „Cras“, un rol secundar pentru opinia română prevalentă. Important este în schimb dealul național, întregirea țării (ce include Basarabia) și respectarea granițelor acesteia de către toți vecinii. Profesorul Colosanti își amintește că practic aproape toate partidele politice au în denumirea lor, adjectivul național. De la aceste premise ar lua naștere, după părerea „Cras“-ului, sistemul actual socio-politic: aproape 70% din cei interviuați sînt de acord cu reforma, cu condiția ca aceasta să aibă loc progresiv, în timp ce numai 18% sînt pentru schimbări radicale și 13% ar dori ca lucrurile să nu ajungă în alt punct decît în cel în care se găsesc. „Acestor formațiuni politice români se gîndesc să încredințeze sarcina de a duce mai departe obiectivele de reformism progresiv?“ Judecata negativă în mod deschis a multor interviuați, cu privire la noul guvern, scrie profesorul Colosanti și faptul că din cercetările „Cras“-ului reiese că mai puțin de 20% de persoane sînt în mod clar în favoarea F.S.N.-ului fac să se prevadă posibile schimbări la nivelul executivului la apropiatele alegeri electorale. „Dar, pentru a nu fi chiar altele nu însumează mai multe procente (9% P.N.L., 6% P.N.T., 4% ecologistii, 4% P.U.N.R. etc.) se profilează în România acel fenomen de fragmentare politică deja experimentată în Polonia la ultimele alegeri. Acest „ce“ nu este un rău după mai mult de jumătate de secol de regimuri dictatoriale. Totuși ar putea fi un fapt pozitiv să demonstreze că poporul este sătul de „conducători“ roșii sau... negri și că este capabil să gîndească singur și să străbată cu propriile forțe acest drum. Important este că fiecare învață să o facă fără a împiedica drumul altora.

Paolo GIANFELICI

Traducere de
Eugenia CARAIMAN

Vechi noutăți moscovite sau cronica politică mondenă

Fostul U.R.S.S. a intrat în conul de umbră al istoriei, dar la noi se apelează în continuare (după buna școală a istoricilor mistificatori) unii la fapte și evenimente care pot intra în demonstrația momentului de luptă pentru putere. Teama de a aborda responsabil subiectul, întretinută artificial, poate să devieze opinia publică, de pildă spre inventarea dușmanului în noul stat ucrainean, fie și pentru că în mijlocul faptelor prea puțini își pot păstra privirea limpede. „Înșelarea bunei credințe a unui singur om este o infracțiune. Înșelarea bunei credințe a unui popor este incalificabilă“, spune Mihai I al României, așa că cei ce știu fapte trebuie să le aducă la cunoștința opiniei publice.

Așadar, o dată cu dispariția fostului stat U.R.S.S. a intrat în neființă și Comisia parlamentară care avea de cercetat activitatea organelor K.G.B. și ale fostei Armate Roșii în perioada anterioară, concomitentă și posterioară puciului din august. Totuși, materialele prelucrate de această Comisie au rămas și unele fragmente ajung din cînd în cînd la cunoștința opiniei publice. Eroi principali ai acestor documente sînt persoane care ocupă și astăzi posturi importante. Din cadrele K.G.B.-ului trebuiau să plece după puci 6 persoane, din considerente de vîrstă, 13 persoane, pentru discreditarea uniformei de ofițer și alte 13 pe motive disciplinare. Printre aceștia se găsea și Iuri Bulighin care între timp a fost numit șeful secției a III-a în serviciul interrepublican al Securității. O veche noutate moscovită mi s-a părut faptul că într-un document dat publicității, semnat de șeful serviciului special (?), A. Oleinikov, se afirmă că Bulighin este eliberat din funcție pe motive disciplinare iar în alt document, purtînd aceeași semnătură, se susține că Bulighin nu este eliberat din funcție, deoarece în perioada puciului nu a fost esențial dăunător și pe deasupra este un specialist de mare clasă. Nu a avut de suferit post-puci nici comandantul unităților speciale din Sud, general-maiorul Narmanski, fervent sprijinitor al puciului, în prezent fiind desemnat, pentru preluarea postului similar din regiunea Ural. Locțiitorul serviciului de informații, N. Kalighin, care a organizat în afara granițelor fostei Uniuni Sovietice stringerea de materiale compromițătoare despre persoane puse la index, ocupă în prezent, în guvernul Primakov, același post. Dobîndind faimă în războiul din Afganistan, Boris Gromov s-a mutat de pe fotoliul primului vice prim (titulatură de neuitat, nu-i așa?) pe un fotoliu situat pe un postament corespunzător: este comandant secund al armatelor de uscat. Tocmai el a fost co-autorul (destinul lui este probabil acela de secundant) planului de ocupare de către puciști a „Casei Albe“. La 20 august era însă pe primul loc și el a ordonat comandantului brigăzii speciale a K.G.B.-ului, colonelului Egorov, să trimită batalionul 274 la hotelul „Ucraina“ și să blocheze Prospektul Kutuzov pentru ca populația să nu poată ajunge în fața clădirii Consiliului de Miniștri. Tot din ordinul lui au fost înzestrați puciștii cu bastoane, muniție și coifuri de oțel. De semnalat și faptul că ministrul afacerilor interne, Barannikov, nu a pus nici pînă acum în aplicare măsurile disciplinare pentru participarea la puci.

Situația din armată este similară: cum poate, fi apreciată numirea fostului ministru al apărării, N.Frunzenko ca șef al serviciilor speciale din forțele armate? Comandant al armatelor din Turkestan, Frunzenko a susținut puciul din primul moment. Viceministrul Apărării, B. Piankov, fost comandant al armatelor siberiene, împreună cu ceilalți colegi de Stat Major, a exprimat în timpul puciului opinia că orice încercare de împotrivire față de noul guvern instaurat este sortită pieirii.

Aducînd aceste exemple, precum și altele, fostul deputat unional Serghei Bielozerov, fost membru al Comisiei superioare parlamentare pentru cercetarea puciului, se întrebă în ziarul „Moskovskie vedonestie“ dacă „Ei în știe despre toate acestea sau nu dispune de o informație completă“. După opinia ex-deputatului, în K.G.B., armată și miliție s-au adunat acum persoane „bine verificate prin trecutul lor“, ceea ce produce multă îngrijorare. „Nu știu dacă în august toată drojdia asta nu a fost tot mai în acest scop. Nu mă îndoiesc însă că oamenii nu pentru asta au așteptat zile și nopți la „Casa Albă“.

Să nu ne facem deci iluzii că de la Ivan cel Groaznic și pînă în prezent s-au modificat faptele, că generalii sovietici s-au creștinat sau au adoptat o mentalitate culturală europeană. Tactici „bine verificate“ apelează tot la oameni flămînzi de putere, gata să-și îndestuleze foamea cu orice preț, prezentîndu-se totdeauna drept ceea ce nu sînt și mai presus de toate dorînd să fie recunoscuți drept reprezentanți ai majorității.

Pentru a corespunde titlului în totalitate, aceste spicuirii din presa străină ar fi trebuit completate cu detalii în privința crierii uniformelor, nuanțelor de kaki, dimensiunilor chipielor, buna folosire a stomatologiei unionale servind diplomația etc. Lipsa de spațiu ne împiedică să o facem, promitem însă pe curînd o metafizică a uniformei.

Natalia CANTEMIR

Interferențe spirituale

Călătoria spre Niciunde

Poet și prozator belgian de expresie franceză ce a marcat, prin activitatea sa, spiritualitatea unei jumătăți de veac, Henri Cornélus (1913—1983) s-a impus nu numai prin prolificitate (a publicat peste 25 de volume de versuri, povestiri pentru copii, nuvele și romane), ci și prin sensibilitatea și profunzimea cu care și-a racordat scrisul la marile teme ale creației universale, între care iubirea și moartea peetluiesc și substanța volumului aflat în atenția noastră. Mai bine de 15 titluri din cele prin care

Henri Cornélus a supraviețuit „cu-al cernelilor singe/Si-a cărții mărturie că viața n-a trădat“ (Să supraviețuiești), au fost traduse în diferite limbi, dar este pentru întîia oară cînd lectorul român are posibilitatea de a-i pătrunde în atît de tulburătorul univers poetic, prin intermediul volumului **Imblinzitorul de himere**, apărut în urmă cu cîteva luni în colecția „Ferestre“ a Editurii Clusium din Cluj. Lansat în cadrul manifestărilor prilejuite de Săptămîna Culturii Belgiene din octombrie trecut, volumul a fost tradus cu adevărată împătımire de scriitorul Horia Bădescu, el însuși poet de substanță, care semnează și o postfață ce oferă lectorului o cheie pentru a-i facilita intrarea prin Logos într-o lume fascinantă de labirintice fiorduri poetice.

Repere concrete („vîntul nordic“, „banchizele și urșii“, „Jacurile roase de gheață“, „corăbiile grele“, „tărîmuri de ceturi“, „islamicile țărîmuri“ etc.) și, mai ales, himerice („aventurile pure“, „ale infinitului fluvii“, „apa himerelor“) se în-

lănțuie în acest nesăț de spațiu, nedomolit decît de perpetua plecare, cînd întreaga ființă simte că „în adîncul pîinii bat tobele de singe“. Deși una din obsesiile ce traversează volumul, moartea nu devine durere decît doar atunci cînd din vecie a așteptării se transformă în imposibilitate de pătrundere în „pierzania zării“. Și asta pentru că la Henri Cornélus pulberea capătă potențele și dimensiunile reîntrupării, „mortii transpiră în sudori de fiere“, iar „în pămînt trupuri aspre și-au pornit al lor mers“. Călătoria spre Niciunde rămîne totuși o enigmă chiar și pentru neofiiți, cîn în fond mesajul poetic se adresează doar celor ce s-au pătruns de taina „somnului pierdut în bezna polarelor nopți“: „Prietenii mei de cîteva vorbe și de palme crăpate/ășteptați-mă-acolo unde noaptea polară zace cotropită de/eternul. odihnitorul somn.“ (Prietenii mei de cîteva vorbe).

Intr-un asemenea univers liric, trăirea nu poate fi decît flacăra înluminînd în-

ghetațele fiorduri labirintice, limitative. De aceea blazații sînt sortiți înfringerii și se vor trezi „înde ei exilați/Vor pași cocoșați printre arbori ce cad,/Și eu singele propriei cărni ochii triști și-i vor arde“ (Blazații), în timp ce nici o opreliște nu poate mintui setea de spațiu a celor ce visează la veșnic himericul Eldorado și vor trăi nepăsători „cit încă pleacă nave, nacele rătăcesc,/Cit vor simți că-n umeri aripile le cresc“ (Nepăsătorii).

Ajuns în cele din urmă la un liman aminat și temut, nici măcar **Întelepciunea** nu te poate ajuta să înțelegi și să accepți moartea: „Astăzi ancora mi-a mușcat în pămînt./Și nu știu unde-i vasu-mi în pierzania zării“. Poate doar Dumăru eu, în OM intrupat, să ne știe rosturile: „La Roma drumurile duc/Și toate merg către moarte./Și poate este cineva/Să înțeleagă astea toate“ (Omul).

Valeriu STANCU

Redactor șef: IOAN HOLBAN

Redactor șef adjunct: NICOLAE TURTUREANU

Secretar general de redacție: VASILE CONSTANTINESCU

Redacția: Sorin LUPASCU ● Bogdan-Mihai MANDACHE ● Stefan OPREA ● Alexandru PASCU ● Cassian Maria SPIRIDON ● Valeriu STANCU ● Secretariat de redacție: Virginia BURDUJA ● Mariana STANCU ● Carmen VERCEANU ● Contabil șef: Nicolae VECHIU ● Secretare dactilografice: Adela GACEA ● Angelica MORARU ● Sector difuzare: Cătălin NICOLAU ●

Redacția și administrația: Str. V. Alecsandri nr. 8, Iași, 6600

Telefoane. Redactor șef: 981 46433; Redacția și secretariat redacție: 981/13906; Contabil șef și Difuzare: 981 13923.

Poziția în Catalogul Presei Interne: 842. ISSN: 1220—1560.

Cont în lei la B.C. Iași: 45.10.09.72.

Cont în valută la B.C. Iași: 47.21.71.65.59.19.

Tiparul: S.C. „Dosoftei“ S.A. Str. S. Lazăr 49, Iași, 6 600.

Cititorii din străinătate se pot abona și direct la redacție, prin depunerea în contul nostru 47.21.71.66.50.10 la B.C. Iași, a sumelor corespunzătoare — în dolari S.U.A. sau echivalent în alte monede convertibile. Zona europeană: 96 dolari S.U.A. (1 an). Zona americană și australiană: 108 dolari S.U.A. (1 an). În abonament este inclus și serviciul de expediere efectuat de redacție.